

**Průběžná zpráva o plnění Koncepce rozvoje knihoven v České republice na
léta 2017–2020
v letech 2017 a 2018**

OBSAH

Úvod	1
1. Knihovny ve virtuálním prostředí	3
2. Knihovny jako otevřená vzdělávací, kulturní, komunitní a kreativní centra	16
3. Budování knihovních fondů a informačních zdrojů	41
4. Trvalé uchování tradičních knihovních dokumentů	52
5. Výstavba knihoven, podpora infrastruktury ICT v knihovnách	56
6. Systém hodnocení a marketing veřejných knihovnických a informačních služeb	65
7. Vzdělávání pracovníků knihoven	70
8. Knihovny jako výzkumné instituce	74
Stav, kterého má být dosaženo naplněním cílů koncepce	78
Seznam zkratk	83
Přehled dotací na podporu knihoven, poskytnutých odborem umění, literatury a knihoven v letech 2017 - 2019	

Úvod

Koordinací implementace Konceptce byla pověřena Národní knihovna České republiky. K plnění jednotlivých priorit byly vytvořeny dílčí pracovní skupiny ve spolupráci s poradním orgánem ministra kultury pro oblast knihoven, Ústřední knihovnickou radou. Jednotlivé priority jsou členěny do čtyř hierarchických úrovní, vlastní konceptce obsahuje prioritní oblasti a opatření, implementace je pak rozpracovává až na úroveň podopatření a úkolů. Předkládaná průběžná zpráva o implementaci v letech 2017 – 2018, v případě dostupných údajů i za r. 2019 zahrnuje v jednom materiálu všechny hierarchické úrovně včetně hodnocení indikátorů úspěšné realizace, které jsou uvedeny u každé prioritní oblasti. V závěru pak rekapituluje stav, kterého má být dosaženo naplněním cílů konceptce, a uvádí plnění cílů za r. 2017 – 18, v případě dostupných údajů i za r. 2019.

Plnění Konceptce rozvoje knihoven v České republice na léta 2017 – 2020 se týká cca 6 000 knihoven, zapsaných v evidenci knihoven, vedené Ministerstvem kultury dle zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), v platném znění. K 15.2.2020 je systém knihoven tvořen 5 576 základními knihovnamí, 357 základními knihovnamí se specializovaným knihovním fondem, 119 knihovnamí základních, středních a vysokých škol, 135 muzejními a 21 galerijními knihovnamí.

Představuje tak nejširší síť kulturních zařízení u nás.

Zapojením do implementace konceptce knihovny usilovaly o naplnění úvodní vize Konceptce pro rok 2020:

Společně tvoříme knihovny jako nabídku služeb a informačních zdrojů a otevřeného prostoru pro vzdělávání, kulturu a osobní rozvoj.

Společně

Knihovny nejsou izolovanými institucemi, naopak: tvoří spolupracující síť, kterou reprezentuje každý knihovník obsluhující svého čtenáře. Neopírají se však jen o spolupráci mezi sebou; hledají synergii s dalšími subjekty veřejného života: s kulturními, vzdělávacími i jinými institucemi, občanskými aktivitami i veřejnou správou. Rovněž své uživatele vnímají nejen jako zákazníky, ale také jako partnery a spolutvůrce knihovny. V neposlední řadě pak naslouchají i těm, kteří sami knihovnu nepoužívají, ale jako daňoví poplatníci její provoz hradí. Jen tak si mohou udržet svoje postavení nepostradatelné instituce, vůči které lidé cítí občanskou zodpovědnost.

Zdroje

Knihovny poskytují přístup ke kulturnímu dědictví, vzdělání i zábavě prostřednictvím široké škály dokumentů zachycujících písmo, obraz, zvuk. Patří sem nejen dokumenty tradiční, tedy uložené na fyzických nosičích, ale čím dál větší význam mají dokumenty přístupné prostřednictvím digitálních sítí. Ke všem těmto zdrojům poskytují kvalifikovaný přístup, jsou tedy připraveny komukoliv pomoci s vyhledáním vhodného informačního pramene.

Prostor

Knihovny jsou sdíleným veřejným prostorem pro všechny bez rozdílu a bez ohledu na jazyk, náboženství nebo handicap. Prostorem, který musí být otevřený a zároveň bezpečný, odpovídá potřebám a požadavkům uživatelů a zároveň je ekonomicky efektivní. Knihovny

jsou snadno dostupné nejen ve fyzickém prostoru (město, ves, kampus), ale i v prostoru virtuálním (responzivní web, sociální sítě, aplikace...).

Rozvoj

Knihovny ztělesňují minulost, uchovávají hodnoty, čerpají z tradic; přitom nabízejí zážitky z objevování nového, inspiraci a podporu pro tvorbu, práci, studium. Jsou každému svému uživateli spojencem v cestě osobního rozvoje. Nerozhodují za něj, ale nabízejí příležitosti, souvislosti, nové pohledy. Hájí svobodu projevu, podporují každého, aby si vytvořil vlastní poučený názor. Přispívají k soudržnosti a rozvoji komunit. Uchovávají paměť minulosti pro dnešek, stejně jako paměť dneška pro budoucnost.

Uvedené plnění zahrnuje léta 2017 a 2018 s přesahem do r. 2019.

1. Knihovny ve virtuálním prostředí

Indikátory úspěšné realizace

Provoz a rozvoj Centrálního portálu knihoven, počet zapojených knihoven	plněno průběžně; 38 zapojených knihoven (předpokládán další nárůst), podrobně viz podopatření 1.1.2
Zavedení nových služeb a nástrojů pro zpřístupnění elektronických dokumentů v digitálním prostředí	plněno průběžně, podrobně viz podopatření 1.1.1, 1.1.4
Míra využívání digitálních služeb	plněno průběžně, počet stažených a zobrazených digitálních dokumentů: 2016 = 42,6 mil. dokumentů 2017 = 51 mil. dokumentů
Vznik Metodického centra pro digitální dokumenty v knihovnách zaměřeného na digitalizaci, přijímání born-digital dokumentů, zpřístupnění a dlouhodobou archivaci	zatím neplněno, podrobně viz podopatření 1.2.4 a 1.4.4
Zpracování a realizace strategie digitalizace knihovních fondů	plněno průběžně; podrobně viz úkol 1.2.4.1
Rozvoj nástrojů pro koordinaci digitalizace	plněno částečně; podrobně viz úkol 1.2.4.2
Rozvoj nástrojů pro ochranu a dlouhodobé uchování digitálních dokumentů	plněno průběžně; podrobně viz podopatření 1.4.3
Vybudování a provoz systému e-depozit pro shromažďování a zpracování born-digital publikací, zejména síťových/online	zatím neplněno; podrobně viz podopatření 1.2.4
Zajištění provozu LTP systému v Národní knihovně ČR (dále „NK“) včetně archivace digitálních dokumentů knihoven v České republice	plněno částečně; podrobně viz podopatření 1.4.3
Legislativní zajištění elektronického povinného výtisku	zatím nesplněno, podrobně viz podopatření 1.3.1 a 1.3.4
Zpracované a aktualizované standardy pro oblast digitalizace, uchování a zpřístupnění knihovních fondů	plněno průběžně, podrobně viz podopatření 1.2.5, 1.4.3.5

Úspěšně se rozvíjel Centrální portál knihoven jako jednotný přístupový bod ke službám systému knihoven. Jeho provoz a rozvoj na adrese Knihovny.cz je zajišťován MZK ve spolupráci s dalšími knihovnami. Dařilo se zajistit financování provozu i rozvoje z institucionálních i účelových zdrojů. Trvale stoupá počet knihoven zapojených do Centrálního portálu (v roce 2018 38 zapojených knihoven) i intenzita jeho využití – roční návštěvnost v roce 2017 = 44 776 návštěvníků, v roce 2018 = 92 090 návštěvníků. Návštěvnost v závěru roku 2018 dosáhla až pětinašobku návštěvnosti za předchozí období.

Zejména díky účelovým dotacím z programů VISK a NAKI se dařilo rozvíjet stávající a vytvářet nové služby a nástroje pro zpřístupnění elektronických dokumentů v digitálním prostředí. Jedná se zejména o služby poskytované portálem Knihovny.cz, nové funkčnosti systému Kramerius, řešení Obalkyknih.cz nebo nově zprovoznovaná služba Získej. Nicméně je stále nutný intenzivní vývoj, zejména s ohledem na vzhled a funkčnost uživatelských rozhraní v souladu s posledními trendy, zpřístupňování chráněných dokumentů (např. děl nedostupných na trhu) a služby a nástroje související s e-born dokumenty. V letech 2017 a 2018 probíhal sběr metodických dokumentů různých institucí a ministerstev a sběr statistických dat, na základě čehož dat bude v dalším období implementace připravena Národní strategie digitalizace knihovních fondů. Pro koordinaci dokumentů vybraných pro digitalizaci je používán zejména Registr digitalizace, který se kontinuálně vyvíjí a upravuje za metodického vedení NK a MZK. Ke koordinaci jsou využívány a průběžně vyvíjeny i další nástroje - Resolver URN:NBN a Souborný katalog ČR, k jejich propojení však zatím nedošlo z důvodů nedostatečných finančních zdrojů. Rozvoj úložiště LTP NDK je zajišťován NK, je však provozováno pouze pro data z produkce NK + MZK a data z digitalizace programu VISK 7. Zajištění dlouhodobé archivace digitalizátů pořízených v jiných českých knihovnách mimo program VISK 7 není dosud na národní úrovni vyřešeno. Není zřejmé, zda LTP úložiště NK bude disponovat dostatečnou úložnou kapacitou pro archivaci digitálních dokumentů dalších knihoven. Nadto musí být dořešeno, zda by se jednalo o archivaci všech digitalizátů či kvalifikovaný výběr dokumentů důležitých z hlediska národního kulturního dědictví. Problémem je i otázka financování takového dlouhodobého úložiště (jedná se o dokumenty knihoven různých zřizovatelů). Opensource softwarové řešení pro archivaci digitálních dokumentů v souladu s mezinárodními standardy, vznikající v rámci projektu ARCLib, je alternativou nákladných komerčních variant. Byly zpracovány certifikované metodiky pro zajištění logické a bitové ochrany digitálních dokumentů. Řešení je vyvíjeno tak, aby byla zajištěna kompatibilita s LTP systémem NK a do budoucna může být naopak i open source softwarovou alternativou pro NK i MZK. Je zamýšleno k využití krajskými knihovnami, velkými vědeckými knihovnami i vysokoškolskými knihovnami.

Dosud v NK nevzniklo metodické centrum pro digitální dokumenty zaměřené na digitalizaci, přijímání born-digital dokumentů, zpřístupnění a dlouhodobou archivaci. Byť některé funkce NK plní, nedisponuje dostatečnými kapacitami na jeho zřízení. Předpokladem vybudování systému e-depozitu pro shromažďování a zpracování born-digital publikací, zejména síťových/online je právní úprava této oblasti¹. Předpokladem je též zajištění financování těchto činností. Technické řešení pro archivaci a zpřístupnění elektronického povinného výtisku dosud chybí, stávající modul není využitelný pro spolupráci s nakladateli (vč. retrospektivního doplňování a zpracování) bez dořešení možnosti online zpřístupnění a dlouhodobého uložení.

1.1 Rozvíjet služby knihoven v digitálním prostředí, zpřístupňovat informační zdroje včetně tradičních dokumentů

1.1.1 Zajistit zpřístupnění služeb a informačních zdrojů knihoven v digitálním prostředí – podporovat rozvoj digitálních knihoven včetně vytváření uživatelsky přívětivých aplikací a nástrojů pro jejich provozování

¹ Návrh novely knihovního zákona, tiskového zákona a zákona o neperiodických publikacích týkající se periodik a neperiodických publikací vydaných v elektronické formě a web-harvestingu byl schválen vládou 4.11.2019 a je k únoru 2020 projednáván Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky jako sněmovní tisk č. 646.

(SKP 4.1.2.C)

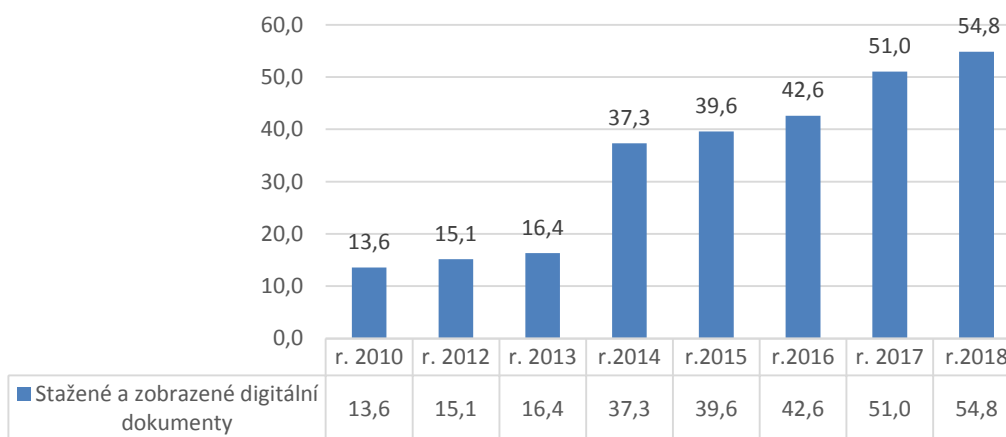
Realizace: MK, NK, MZK, KK, KNAV, provozovatelé knihoven

Systém digitální knihovny Kramerius, na kterém je postavena většina digitálních knihoven provozovaných českými veřejnými knihovnami, byl a je průběžně rozvíjen tak, aby odpovídal národním i mezinárodním standardům, požadavkům legislativy, knihoven i rostoucím nárokům uživatelů samotných. Bylo dokončeno nové webové rozhraní Krameria, jehož nasazení do ostrého provozu v řadě knihoven se nyní připravuje. Pro Krameria existují i mobilní aplikace pro iOS a Android. Na konci roku 2018 byla dokončena úprava Krameria, umožňující zpřístupňování děl nedostupných na trhu v českých knihovnách. Pokračují práce na úpravách jádra systému. Financování probíhá formou výzkumného projektu NAKI a krátkodobých projektů VISK.

NK v roce 2018 přihlásila projekt Národní eKnihovna do IROP, specifického cíle 3.2; projekt byl schválen a získal požadovanou dotaci, která umožní úkoly realizovat do konce roku 2020. Dlouhodobě roste zájem veřejnosti o využívání služeb v digitálním prostředí. V roce 2017 zaznamenaly veřejné knihovny 31,8 mil. virtuálních návštěv, v roce 2018 to bylo 28 mil. návštěv (virtuální návštěva = využití konkrétních služeb vzdáleným přístupem).

Velmi intenzivně také roste počet stažených a zobrazených digitálních dokumentů. V roce 2018 bylo ze zdrojů veřejných a krajských knihoven a NK staženo a zobrazeno téměř 55 mil. dokumentů.

Stažené a zobrazené digitální dokumenty ve veřejných knihovnách (mil.)

1.1.2 Provozovat a rozvíjet Centrální portál knihoven jako centrální systém pro zpřístupnění knihovních služeb a informačních zdrojů

(SKP 5.1.5.A a B)

Realizace: MK, MZK, NTK, SDRUK, provozovatelé knihoven

1.1.2.1 Zahájit pilotní provoz portálu

Pilotní provoz již byl ukončen a Centrální portál knihoven (dále „CPK“) funguje v ostrém provozu na adrese www.knihovny.cz.

1.1.2.2 Zajistit další provoz a rozvoj portálu, přidávání dalších služeb uživatelům

Provoz a rozvoj portálu zajišťuje Moravská zemská knihovna v Brně (dále „MZK“) ve spolupráci se Sdružením knihoven ČR a dalšími knihovnami. Portál je průběžně modifikován tak, aby zprostředkoval uživatelům služby i informace nabízené knihovnami, v současnosti probíhá implementace meziknihovních výpůjčních služeb prostřednictvím portálu Získej

vytvořeného a provozovaného Národní technickou knihovnou. Trvale stoupá intenzita využití portálu – roční návštěvnost v roce 2017 = 44 776 návštěvníků, v roce 2018 = 92 090 návštěvníků. Návštěvnost v závěru roku 2018 se oproti r. 2017 víc než zdvojnásobila.

1.1.2.3 Zapojit širší spektrum knihoven, muzeí a archivů a zavést potřebné metadatové formáty

K 1. 3. 2019 byly do CPK díky zapojení Souborného katalogu ČR indexovány informace o fondech 478 knihoven, z toho 38 knihoven je zapojeno plně včetně integrace svých online služeb. Řada dalších je postupně kontaktována s cílem zapojit do portálu i jejich služby. Mezi takto oslovenými institucemi jsou již i první knihovny muzeí, galerií nebo archivů. Mimo katalogy knihoven jsou do portálu integrovány i další různorodé informační zdroje s často specifickými metadatovými formáty jako bibliografické a článkové databáze, databáze norem a patentů, digitální knihovny, platná znění zákonů apod.

1.1.2.4 Rozvíjet a integrovat meziknihovní výpůjční služby a dodávání dokumentů

Portál knihovny.cz přednostně uživatele směřuje na dokumenty dostupné online nebo přímo dostupné v některé uživateli blízké knihovně. Meziknihovní služby na národní úrovni implementuje portál Získej Národní technické knihovny. Tento portál je vybaven API rozhraním, jehož prostřednictvím budou jeho funkce přístupné uživatelům portálu Knihovny.cz, který naopak slouží prostřednictvím svého API pro portál Získej jako zdroj informací o knihovnách a o dostupnosti konkrétních dokumentů.

1.1.2.5 Podporovat zavádění online plateb a sdílení identit v knihovnách

Knihovny, zapojené do portálu Knihovny.cz, jsou zapojeny do akademické federace identit eduid.cz a jejich uživatelé mohou využít funkcionality propojení identit ve více knihovnách. Díky využití technologií single-sign-on mají usnadněný přístup zejména k elektronickým informačním zdrojům. Některé knihovny již umožňují vzdálenou registraci při ověření prostřednictvím MojeID a online úhradě registračního poplatku. Další knihovny podporují online platby alespoň pro úhradu poplatků v knihovně (zpozděné, některé služby apod.). Problémem při přijímání online plateb se jeví jednak vysoká cena transakcí u menších knihoven, které by vykazovaly malý počet plateb, a jednak situace státních příspěvkových organizací, která jim neumožňuje online platby přijímat.

1.1.2.6 Podporovat rozvoj stávajících centralizovaných řešení, zejména Souborného katalogu ČR a České digitální knihovny, a jejich zapojení do CPK

Realizace: MK, MZK, SDRUK

Souborný katalog ČR je financován z provozních prostředků NK a jeho obsah je sklízen a interpretován a zpřístupňován prostřednictvím portálu Knihovny.cz. Česká digitální knihovna je provozována a rozvíjena Knihovnou AV ČR v rámci jejich výzkumných aktivit. Obsah ČDK je také sklízen do portálu Knihovny.cz.

1.1.3 V oblasti zpřístupňování knihovních fondů a informačních zdrojů podporovat řešení, založená na otevřených softwarech, která vedou k lepší spolupráci knihoven

Realizace: MK

Většina velkých projektů knihoven v posledních letech je založena na open source řešeních, většinou je jejich zdrojový kód dostupný pod některou z open source licencí. Lze zmínit digitální knihovnu Kramerius, portál Knihovny.cz, systém Obálky knih nebo portál pro meziknihovní služby Získej. Za zmínku stojí i open source knihovní systémy Koha a Evergreen, nebo řada nástrojů pro oblast digitalizace a dlouhodobého uchování dat.

1.1.4 Podporovat vývoj systémů zpřístupňujících digitální obsah (např. Kramerius a Manuscriptorium) včetně otevřeného API v souladu s mezinárodními standardy a na toto API napojených webových a mobilních aplikací (SKP 5.1.2.I a 5.1.4.A a B)

Realizace: MK, KNAV, MZK, NK, knihovny a jejich provozovatelé)

Mezinárodním standardem pro zpřístupnění digitalizovaného obsahu se v posledních letech stala rodina standardů IIF (iif.io). V MZK je v provozu pilotní implementace IIF rozhraní pro Krameria. Stávající uživatelské API systému Kramerius využívají mobilní aplikace pro Android a iOS i webové uživatelské rozhraní Krameria. Ve stadiu příprav se nachází i administrativní API pro Krameria, které usnadní zejména správu rozsáhlých digitálních knihoven.

Řešení tohoto úkolu ze strany NK je součástí řešení projektu Národní eKnihovna (viz 1.1.1), který NK bude realizovat s termínem předpokládaného dokončení 31. 12. 2020. Rozvoj Manuscriptoria probíhal zejména díky institucionální podpoře výzkumu a vývoje: byla zprovozněna databáze edic plných textů a zprovozněno rozhraní pro přístup k nim, bylo zavedeno sofistikované vyhledávání na základě chování uživatele, byl posílen crowdsourcing při zdokonalování obsahu a práci s ním vývojem příslušných nástrojů pro tvorbu uživatelského obsahu (virtuální výstavy, tvorba plných textů, komentáře a data articles), úspěšně byla zavedena technologie IIF, takže API Manuscriptoria umožňuje portálům získávat metadata jak prostřednictvím OAI-PMH, tak i IIF. Technologií IIF jsou zpřístupňována v portálu EUROPEANA veškerá data cca 65 českých institucí agregovaná Manuscriptoriem, tj. mj. všechna data vzniklá za podpory podprogramu MK ČR VISK6. Manuscriptorium agreguje bezešvým způsobem data 139 institucí (z toho cca. 50% z ČR) z 24 zemí. Manuscriptorium je od založení EUROPEANA v r. 2008 dodavatelem obsahu do tohoto portálu a mezinárodním oborovým agregátorem pro oblast rukopisů a starých tisků, nicméně díky technologiím IIF a EUROPEANA Search API slouží dnes EUROPEANA i k získávání bezešvého přístupu v Manuscriptoriu k obsahu třetích stran, a to jak dosavadních partnerů, tak i dalších digitálních knihoven v Evropě. Jde o nesporný úspěch v oblasti dynamické agregace dat nejen v evropském měřítku. Manuscriptoriu byla udělena formální akreditace jako mezinárodního oborového agregátora pro evropský portál EUROPEANA.

1.1.5 Podporovat silné oborové a regionální portály a nadstavbová interdisciplinární řešení (SKP 5.1.2.E)

Realizace: MK, NK, MZK, KNAV, NTK, krajské a další knihovny

Aktivitou knihoven i díky grantovým programům MK vznikla řada portálů a online systémů. Za všechny je možné jmenovat portál Obálky knih provozovaný a rozvíjený Jihočeskou vědeckou knihovnou v Českých Budějovicích ve spolupráci s MZK, jehož prostřednictvím české knihovny spolupracují na obohacování svých katalogů o obálky, obsahy a další informace o knihách nebo jejich autorech. NK dlouhodobě buduje digitální knihovnu Manuscriptorium, která obsahuje historické rukopisy a další dokumenty. Národní technická knihovna převzala v roce 2018 od MZK provoz portálu Národní fonotéka, který sdružuje informace o zvukových dílech, dochovaných na našem území. Co se týče nadstavbových řešení, CPK připravil oborové řezy pro oborové portály JIB (hudba, technika, mezinárodní vztahy a knihovnictví). Národní technická knihovna zprovoznila první verzi portálu pro zajištění služby MVS - portál Získej.

1.1.6 Spolupracovat s vědeckými institucemi při vytváření virtuálního badatelského prostředí, např. pro humanitně orientované obory (lingvistika, historie, filozofie, archeologie, etnologie, dějiny umění atd.) a přírodní vědy, včetně tvorby specializovaných datových zdrojů a nástrojů

Realizace: Specializované knihovny

Výše zmíněný portál Manuscriptorium NK je jedním z portálů, poskytujících virtuální badatelské prostředí. S postupným rozšiřováním standardů IIF ve světě i u nás se otevírá cesta pro vytváření badatelských nástrojů nezávislých na konkrétním serveru nebo digitální knihovně. NK, Knihovna AV ČR, MZK nebo Národní muzeum jsou řešiteli výzkumných projektů, jejichž partnery jsou univerzitní nebo akademická pracoviště a jejichž cílem je vývoj nástrojů badatelského prostředí zejména pro humanitně orientované obory ale i pro přírodní vědy. Za zmínku stojí například projekt INDIHU, PERO nebo Nový fonograf.

V r. 2018 byl vládou schválen projekt velké infrastruktury LINDAT/CLARIAH-CZ, do něhož jsou zapojeny Knihovna AV ČR, NK a MZK.

- 1.1.7 Stabilizovat provoz České digitální knihovny a zajistit její další rozvoj jako sektorového agregátora za oblast knihoven pro dodávání zdrojů do evropské digitální knihovny Europeana
(SKP 4.1.2.C, 5.1.2.E)

Realizace: MK, NK, KNAV

Provoz České digitální knihovny zajišťuje Knihovna AV ČR. Jsou uzavřeny smlouvy se zapojenými knihovnami a Europeanou, připravuje se zapojení dat ČDK do velké výzkumné infrastruktury LINDAT/CLARIAH-CZ. Postupně jsou do ČDK zapojovány další digitální knihovny.

- 1.1.8 Sjednávat kolektivní licence na zpřístupnění knihovnických fondů v digitální podobě
(SKP 2.1.6.C)

Realizace: MK, NK

Novela zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), provedená zákonem č. 102/2017 Sb. s účinností od 20. 4. 2017 přinesla institut rozšířené kolektivní správy umožňující poskytnutí licence k některým způsobům užití děl knihovnami, zapsanými v evidenci knihoven, kterou vede MK dle zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), v platném znění. Smlouvy za knihovny zapsané v evidenci knihoven s kolektivními správci práv uzavírá NK, jde o tzv. hromadnou a kolektivní smlouvu dle § 98a odst. 2 a 3 autorského zákona coby zvláštní druh licenční smlouvy. NK uzavřela v r. 2019 s kolektivními správci práv (Dilia, OOA-S) licenční smlouvy na zpřístupnění děl nedostupných na trhu.

- 1.1.9 Motivovat držitele práv k ekonomicky nevyužitelným dílům k jejich volnému zpřístupnění

(SKP 6.5.1.A)

Realizace: MK, NK, SKIP

S některými autory již byly takové smlouvy podepsány, zatím se však nejedná o systematickou aktivitu, s výjimkou Městské knihovny v Praze, která od roku 2016 uzavřela více než 700 smluv s autory.

- 1.1.10 Zprovoznit seznam děl nedostupných na trhu a zajistit zpřístupnění těchto děl
(SKP 5.1.2.F a 5.1.2.H)

Realizace: MK, NK

NK se aktivně podílí na řešení zpřístupnění nedostupných děl. K tomu také uveřejnila na svých webových stránkách seznam děl nedostupných na trhu formou vyhledávače takto označených děl ve svém elektronickém katalogu. Další rozvoj seznamu je závislý na řešení zpřístupnění mimo prostory NK.

1.1.11 Zpracovat metodiku pro práci s osiřelými díly (SKP 5.1.2.G)

Realizace: MK, NK

V kontextu masové digitalizace a smlouvy s kolektivními správci práv na zpřístupnění děl nedostupných na trhu se využití licence na zpřístupnění osiřelých děl v oblasti knihoven jeví jako personálně a finančně příliš náročné.

Zpracování metodiky práce s osiřelými díly je plánováno na pozdější období a po vyhodnocení zpřístupnění děl nedostupných na trhu.

1.1.12 Vytvářet legislativní podmínky a připravit technické prostředky pro využívání digitalizovaných děl a propagovat jejich využívání; využít výsledky digitalizace knihovních fondů pro potřeby výuky (SKP 2.1.2.L)

Realizace: MK, NK, MZK, MŠMT

Autorsko-právně nechráněné dokumenty jsou volně dostupné všem občanům a tudíž je možné je využívat i pro potřeby výuky. Otevřené rozhraní digitální knihovny Kramerius umožňuje snadný přístup k těmto dokumentům, zatímco probíhající výzkumné projekty se snaží o zvýšení kvality OCR u starých dokumentů, zlepšení čitelnosti digitalizátů a otevření dokumentů pro další využití prostřednictvím standardních API odpovídajících mezinárodním standardům IIIF. Knihovny úspěšně propagují obsah svých digitálních knihoven na sociálních sítích - rostoucí využívání digitálních knihoven má na druhou stranu za následek snižování fyzické návštěvnosti v knihovnách. Širšímu využití výsledků digitalizace pro potřeby výuky napomůže uzavření kolektivní smlouvy s kolektivními správci práv, která by školním knihovnám zpřístupnila významné množství autorsko-právně chráněných digitalizovaných dokumentů.

Ze strany NK je příprava technických prostředků součástí řešení projektu Národní eKnihovna (viz úkol 1.1.1), který NK bude realizovat s termínem předpokládaného dokončení 31. 12. 2020.

1.2 Podporovat digitalizaci knihovních fondů

Byl sestaven pracovní tým, který se průběžně zabývá plněním koncepce. Jeho členové svou odborností pokrývají různé aspekty plnění cílů koncepce a zastupují širší spektrum participujících knihoven: NK, MZK, Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové, Knihovna AV ČR, Městská knihovna v Praze.

1.2.1 Pokračovat v digitalizaci knihovních fondů a rozšířit ji na další typy dokumentů z oblasti kulturního dědictví (hudebniny, plakáty, pohlednice, zvukové dokumenty atd.); podporovat převod dříve pořízených dat do podoby odpovídající aktuálním standardům (SKP 4.1.2.A)

Realizace: MK, NK, provozovatelé knihoven

NK v rámci provozování systému Národní digitální knihovny (dále „NDK“) kontinuálně digitalizuje novodobé bohemikální tituly, vedle toho pořízením nových knižních skenerů zvýšila objem digitalizace fondů Slovanské knihovny. Roční úhrn děl digitalizovaných v posledních dvou letech v rámci digitalizační linky NDK na pracovišti NK je dle statistických ukazatelů Oddělení přípravy dokumentů NK 11 757 svazků za rok 2018 a 12 060 svazků za rok 2017. Roční úhrny jsou tedy obdobné. Z VISK 7 se dle dlouhodobých průměrů digitalizuje zhruba 450 000 stran novodobých dokumentů ročně. Dle dat získaných pro práci na Koncepci rozvoje NK je v současné době je zdigitalizováno zhruba 46,04 % titulů, které

mají číslo ČNB, ať už prostřednictvím NDK, VISK 7 nebo jiných digitalizačních projektů a činností. Zbývá tak digitalizovat minimálně dalších cca 610 000 titulů. Pokračuje migrace dříve digitalizovaných děl do LTP NDK za současné konverze do aktuálních standardů. Mezi klíčové úkoly, jež je třeba v rámci podpory digitalizačních aktivit řešit ve střednědobém horizontu, patří zejména potřeba zajištění optimálního provozu digitalizační linky NDK, včetně zajištění potřebné hardwarové infrastruktury, výpočetního výkonu a personálních kapacit.

V digitalizaci v rámci NDK kontinuálně pokračuje i MZK. Byla zahájena digitalizace map, digitalizují se i hudebniny, připravuje se digitalizace zvukových dokumentů. Pracovníci MZK spolupracují na přípravě metadatových standardů, zabývají se i problematikou ochrany dat na datových nosičích ve fondu knihovny. MZK se podílí i na úpravách a vývoji dalších softwarových nástrojů nezbytných pro digitalizaci, dlouhodobé uchování a prezentaci digitalizovaných dokumentů z fondů knihoven.

Pro podporu digitalizace zvukových dokumentů vydala NK první produkční verzi metadatové specifikace pro zvukové tituly a současně dokončuje úpravu systému pro dlouhodobou ochranu digitálních sbírek tak, aby umožnil dlouhodobé bezpečné uložení zvukových děl. NK ve spolupráci s dalšími paměťovými institucemi a digitalizátory vyvinula a uvolnila pro používání nové metadatové specifikace pro monografie a periodika a upravila systém NDK podle nich. V první verzi byl NK ve spolupráci s KNAV rovněž vydán standard pro dlouhodobou archivaci elektronických monografií a periodik.

V roce 2017 byla upravena zadávací dokumentace programu MK VISK 7 – od roku 2018 je možné čerpat dotaci na digitalizaci zvukových dokumentů.

Standardní proces digitalizace funguje rutinně (interní digitalizační pracoviště jednotlivých institucí, podprogramy MK VISK 6 a VISK 7 zaměřené na digitalizaci historických a novodobých dokumentů, krajské digitalizační jednotky).

Jsou průběžně aktualizovány a zkvalitňovány páteří systémy (Registr digitalizace, Kramerius, Manuscriptorium, ProArc atd.).

V roce 2017 proběhlo dotazníkové šetření ohledně priorit knihoven v oblasti dat a jejich uložení s následujícími závěry: 18 z 20 institucí deklarovalo zájem o konverze starších dat, námětem je tedy rozšíření podprogramů MK VISK 1 a VISK 3 o aktivity směřující k posílení ukládání dat a konverzí. V souvislosti s tím je třeba vyřešit, jaká data konvertovat, jaké nástroje používat ad. Pro srovnání - NK doposud plnohodnotně zkonvertovala 4 000 000 stran z celkových 10 000 000.

1.2.2 Digitalizovat výstupy projektů výzkumu a vývoje a systematicky je ukládat a zpřístupňovat také prostřednictvím Národního úložiště šedé literatury a Centrálního portálu knihoven

(SKP 5.1.5.A)

Realizace: MK, NTK, MZK

Národní úložiště šedé literatury (dále „NUŠL“), provozované Národní technickou knihovnou zpřístupňuje 530 000 záznamů dokumentů z oblasti šedé literatury, z toho cca 30 000 jsou výstupy z vědy a výzkumu. V uplynulém období se zaměřilo na navázání kontaktu s poskytovateli finanční podpory na výzkum a vývoj a jednalo s nimi o zpřístupňování šedé literatury (zejm. certifikovaných metodik). Nadále usiluje o propojování záznamů ve svém repozitáři se záznamy v informačním systému VaVaI prostřednictvím kódů projektů a poskytovatelů finanční podpory. V r. 2019 NUŠL intenzivně řešil celkový upgrade softwaru (Invenio v3). Bylo plánováno vytvoření centrálního přístupu pro certifikované metodiky (tzv. landing page) ke zvýšení jejich dostupnosti běžným uživatelům.

Dalším krokem v této oblasti je aktivita NK, která v r. 2018 oslovila veřejné vysoké školy kvůli spolupráci na digitalizaci studijní literatury. Některé doporučené dokumenty již byly digitalizovány.

1.2.3 Spolupracovat při digitalizaci fondů a sbírek paměťových institucí a sbírek vědeckých institucí (zejména z oblasti sociálních a humanitních věd)
(SKP 5.1.6.B)

Realizace: MK, KNAV, NK, vysoké školy ad.

V r. 2018 proběhlo dotazníkové šetření mezi krajskými knihovnami a knihovnami s vlastním digitalizačním pracovištěm s následujícím výsledkem:

- 80 % spolupracuje s archivy, 90% s muzei, spíše jednorázově nežli systematicky
- 90 % spolupráce se týká koordinace a výběru dokumentů
- 80 % podniká „svoz“ dokumentů z dalších institucí
- 50 % krajských knihoven poskytuje metodickou pomoc či rekatalogizaci
- 66 % pomáhá se zpřístupněním dat

Vyplývá z něj potřeba jednak zintenzivnit spolupráci knihoven s muzei a archivy, která dosud probíhá spíše jednorázově než kontinuálně a systematicky, jednak zajistit efektivní model digitalizace historických a novodobých dokumentů za využití stávajících nástrojů a dostupných digitalizačních linek.

V rámci šetření bylo dále zjištěno zvyšující se procento knihoven digitalizujících staré tisky v rámci digitalizačních linek využívajících výstupních formátů NDK. Digitalizace prostřednictvím VISK 6 či dle aktuálně vyhlášených standardů Manuscriptoria není pro tato pracoviště efektivní, neboť byly investovány prostředky (například v rámci krajských digitalizačních projektů) do vybavení pracovišť pro skenování novodobých dokumentů a jejich rozšíření další technikou či softwarovými nástroji je nereálné. Úprava standardů digitalizace (pouze vymezené části starších tisků, nikoli pro rukopisy apod.) by umožnila tato pracoviště dále využít. Možný standard by měl být paralelní alternativou k plnohodnotnému standardu pro digitalizaci těchto dokumentů využívaného v dotačním programu VISK 6, přičemž od počátku je třeba s tímto rozšířením současně vyvíjet nejen konverzní modul do formátu TEI, jež je používán digitální knihovnou Manuscriptorium (v přizpůsobené podobě pro tyto účely), ale také zajistit vývoj či úpravu dalších potřebných softwarových nástrojů – například ProArc, validátor kvality dat apod. Předpokládají se další jednání v této věci.

Ve střednědobém horizontu je třeba dále pracovat na zintenzivnění oboustranné spolupráce s muzei a archivy a zajistit efektivní model digitalizace historických a novodobých dokumentů za využití stávajících nástrojů a dostupných digitalizačních linek.

1.2.4. V Národní knihovně ČR zřídit Metodické centrum digitálních dokumentů (tvorba koncepce a koordinace digitalizace v knihovnách, přijímání e-dokumentů, dlouhodobá archivace)

(SKP 4.1.2.B)

Realizace: MK, NK

Budování Metodického centra digitalizace a dlouhodobého uchování digitálních fondů naráží v současné době na finanční a organizační limity NK. V rámci přípravných prací navázaných na vstupní jednání k projektu Czechiana byl v roce 2017 zpracován základní plán chodu metodického centra včetně úkolů, kterým by se mělo věnovat. Byla též zpracována Národní koncepce dlouhodobé ochrany digitálních dat v knihovnách, která představuje systém fungování Metodického centra. Byl zpracován i návrh rozpočtu centra.

Jsou plánovány další kroky k zajištění finančních i organizačních předpokladů uvedení centra v NK do praxe.

1.2.4.1 Vypracovat národní strategii digitalizace knihovních fondů

Realizace: NK, ÚK

Národní strategie digitalizace knihovních fondů je plánována jako jeden z hlavních výstupů činnosti pracovní skupiny věnující se této prioritě koncepce. V letech 2017 a 2018 probíhal sběr relevantních metodických dokumentů různých institucí a ministerstev a sběr statistických dat.

1.2.4.2 Koordinovat činnost NDK a krajských digitalizačních center, propojit Registr digitalizace, Resolver URN:NBN a Souborný katalog ČR

Realizace: NK, KK

Byl ustaven Formátový výbor řízený odborem digitálních fondů NK, ve kterém jsou zastoupeny i další pracoviště zabývající se digitalizací knihovních fondů. Formátový výbor pracoval na aktualizaci používaných standardů, metodických pomůckách atd. Zabýval se také návrhy na vytvoření standardů pro další typy knihovních dokumentů. Pro koordinaci dokumentů vybraných pro digitalizaci je používán Registr digitalizace, který se kontinuálně vyvíjí a upravuje za metodického vedení NK a MZK. Jsou vyvíjeny i další výše uvedené nástroje. Vzhledem k nedostatečným finančním zdrojům zatím nebyly tyto nástroje vzájemně propojeny.

1.2.5 Udržovat a aplikovat standard Národní digitální knihovny jako národní standard pro digitalizaci v knihovnách včetně vytváření nových standardů NDK pro jiné typy digitálních dat vznikajících v knihovnách České republiky

(SKP 3.3.4.I) **Realizace:** MK, NK, knihovny a jejich provozovatelé

Viz podopatření 1.2.4.2.

V roce 2018 byly vydány nové verze standardů pro většinu druhů knihovních dokumentů, viz web NDK (<https://www.ndk.cz/standardy-digitalizace>).

V oblasti historických fondů byl aktualizován a zveřejněn formát a příslušné požadavky na vytvoření datového balíčku pro digitalizaci rukopisů a starých tisků pro program VISK6 (*Definice digitálního dokumentu pro potřeby zpřístupnění a trvalého uložení v podprogramu VISK6*) a vyvinuty příslušné nástroje usnadňující tvorbu digitálních dokumentů: generátor jednoznačného identifikátoru místa uložení/majitele (základ jednoznačné identifikace historických dokumentů a jejich součástí, např. obrazů jednotlivých stran) a příslušný validátor datového balíčku.

1.2.6 Využívat metodu PPP pro digitalizaci kulturního obsahu

(SKP 4.6.1.A)

Realizace: Provozovatelé knihoven

Úspěšně pokračovala spolupráce se společností Google, Google digitalizoval 184 417 děl převážně z historických fondů NK. Jiný projekt PPP v oblasti knihoven nebyl realizován.

1.2.7 Využít finančních zdrojů IROP, specifický cíl 3.2 (e-Culture)

Realizace: Provozovatelé knihoven

nerealizováno

1.3 Shromažďovat národní kulturní dědictví vzniklé v elektronické podobě

1.3.1 Zajistit legislativně i technicky rozvoj a provoz systému sklizení a archivace webových stránek (především WebArchiv) včetně systému trvalého uchování (SKP 3.3.3.A a B)

Realizace: MK, NK

1.3.1.1 Novela zákona č. 257/2001 Sb.

1.3.1.2 Zajistit provozní kapacity pro pravidelné sklizení, archivaci a zpřístupnění autorsko-právně chráněného obsahu i mimo NK; sledovat rozvoj webových technologií

1.3.1.3 Vybudovat novou infrastrukturu pro práci s velkými objemy dat (analýzy dat a jejich využití ve výzkumu) a zajistit jejich trvalé uchování

Realizace: MK, NK

V r. 2019 byl zpracován návrh novely knihovního zákona, tiskového zákona a zákona o neperiodických publikacích. Tato novela se týká především periodik a neperiodických publikací vydaných v elektronické formě, které tvoří důležitou součást psaného kulturního dědictví a na rozdíl od publikací tištěných na hmotném nosiči pro ně dosud není zaveden institut obdobný institutu povinného výtisku. Dále novela předpokládá legislativní ukotvení tzv. web-harvestingu (mapování webových stránek v čase a ukládání jejich obsahu pro budoucnost) ve vztahu k Národní knihovně České republiky a zavádí rovněž dílčí pojmoslovná zpřesnění uvedených tří zákonů. Návrh řeší též téma zpřístupňování elektronických dokumentů. Návrh prošel připomínkovým řízením, byl posouzen příslušnými komisemi Legislativní rady vlády, dne 4. 11. 2019 byl schválen vládou a k únoru r. 2020 je projednáván v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky jako sněmovní tisk č. 646.

Webarchiv NK fungoval v rutinním provozu dle finančních, legislativních a organizačních možností NK. Limitem dalšího rozvoje a zejména využití sklizených dat jsou autorsko-právní omezení a výpočetní kapacity umožňující práci s velkým datovým obsahem. Obě tyto záležitosti jsou dílčím způsobem řešeny prostřednictvím projektu NAKI Vývoj centralizovaného rozhraní pro vytěžování velkých dat z webových archivů (DG18P02OVV016), který je realizován od r. 2018.

1.3.2 Rozšířit identifikační služby resolveru trvalých identifikátorů URN:NBN a CZIDLO pro digitální dokumenty z oblasti kultury (SKP 3.3.3.C)

Realizace: MK, NK, knihovny a jejich provozovatelé

1.3.3.1 Vytvoření metodiky pro digitalizaci a uchování, vybudování odpovídající infrastruktury pro uložení a zpřístupnění dat

1.3.3.2 Zajištění koordinace a provozu

CZIDLO (více na <https://resolver.nkp.cz/>) je softwarový nástroj pro podporu národního systému trvalé identifikace ČIDLO (Český systém pro identifikaci a lokalizaci dokumentů digitálního kulturního dědictví) založeného na standardu URN:NBN. Systém přidělování URN:NBN funguje v rutinním provozu daném finančními a organizačními možnostmi NK. Do budoucna je úkolem certifikace dle příslušných norem. Služba ČIDLO přidělila v roce 2018 identifikátory URN:NBN více jak 202 258 tisícům nových digitalizovaných dokumentů (<https://resolver.nkp.cz/>). Od spuštění služby již bylo přiděleno téměř 2 miliony identifikátorů pro 108 registrátorů.

V roce 2018 byla nasazena nová verze softwaru CZIDLO (verze 4.6) s novými funkcionalitami. Bylo aktualizováno grafické uživatelské rozhraní, které nyní umožňuje snazší práci s aplikací a poskytuje více funkcí, byly aktualizovány kontrolní skripty, změněna struktura výstupů nástroje pro administraci a posílána bezpečnost chodu aplikace.

V rámci DKRVO byla vydána nová verze Metodiky pro přidělování a správu životního cyklu unikátních perzistentních identifikátorů digitálních dokumentů podle standardu URN:NBN,

kteřá definuje potřebné kroky k získání identifikařoru URN:NBN. V aktualizované verzi metodiky zpřesněny a reevidovány některá části pro větší přesnost a přehlednost, zohledněny nové softwarové nástroje, nové typy operací pro OAI-PMH modul a inovován proces sklizení dokumentů z digitálních knihoven a zajištění persistentnosti URL odkazů.

1.3.4 Legislativně zakotvit povinný výtisk sířových/online elektronických publikací a zajištění provozu systému pro jejich sběr
(SKP 6.2.2.A)

Realizace: MK, NK

Viz podopatření 1.3.1

1.3.5 Zavést sdílené zpracování sířových/online elektronických dokumentů a jejich retrospektivní katalogizaci
(SKP 6.2.2.C)

Realizace: MK, NK, knihovny a jejich provozovatelé

Předpokladem plnohodnotného řešení je schválení novel zákonů (knihovní zákon, zákon o neperiodických publikacích, tiskový zákon), které tyto činnosti upraví (viz podopatření 1.3.1). V návaznosti na vývoj NDK byl vyvinut modul PEP&SEP, který zajiřřuje příjem a zpracování online elektronických publikací, katalogizační politika je na zpracování těchto typů publikací připravena. Technické předpoklady pro archivaci a zpřístupnění elektronického povinného výtisku nejsou dořešeny. Předpokladem je odpovídající organizačně-personální zajiřření této agendy. Úkol je zařazen do Koncepce stabilizace a rozvoje NK ČR na léta 2020-2023.

1.4 Zabezpečit důvěryhodné dlouhodobé uchování digitálních dokumentů

1.4.1 Přijmout a implementovat Národní koncepci dlouhodobé ochrany digitálních dat v knihovnách

(SKP 3.3.4.B)

Realizace: MK, NK, kraje, knihovny a jejich

Národní koncepci dlouhodobé ochrany digitálních dat v knihovnách byla doporučena k realizaci Úřtřední knihovnickou radou v roce 2016. Návazně dořlo k rozřřšení programu MK VISK o možnost čerpat dotace na procesy podporující dlouhodobou archivaci v knihovnách.

1.4.2 Zajistit legislativní úpravu trvalé ochrany digitálních dat v knihovnách

(SKP 3.3.4.C)

Realizace: MK

Problematika bude řešena v rámci plánované novelizace zákona ř. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), v platném znění.

1.4.3 Zajistit rozvoj a provoz systému LTP Národní digitální knihovny

(SKP 3.3.4.H)

Realizace: MK, NK

Provoz systému LTP NDK je kontinuálně zajiřřován NK společně s ostatními částmi NDK jako výstupy projektu financovaného z IOP.

LTP NK je provozováno pouze pro data NK + MZK a data z digitalizace programu VISK 7. Zajiřření dlouhodobé archivace digitalizátů pořízených v jiných českých knihovnách mimo program VISK 7 není zatím na centrální úrovni zajiřřeno.

1.4.3.1 Posílit ICT infrastrukturu a zvýšit propustnost na vstupu do LTP i na výstupu z něj

Realizace: MK, NK

NK realizovala kroky vedoucí k uzavření dlouhodobého kontraktu s dodavatelem rozvoje SW NDK, včetně LTP části. Současně byla posílena jak infrastruktura, tak navýšeny úložné kapacity NDK, nicméně nejsou zatím dostačující pro zajištění dlouhodobé archivace digitalizátů pořízených v jiných českých knihovnách mimo program VISK 7.

1.4.3.2 Zajištění dlouhodobého uchování born digital i digitalizovaných dokumentů

Realizace: NK

Zajištění dlouhodobého uchování digitalizovaných dokumentů je realizováno prostřednictvím NDK pro data NK + MZK a data z digitalizace VISK 7. Pro dlouhodobou archivaci digitalizovaných dokumentů z dalších českých knihoven je připravováno open source softwarové řešení ARCLib.

1.4.3.3 Zajištění logické a bitové ochrany

Realizace: NK

Bitová i logická ochrana bude řešena jako integrální součást LTP NDK, kam budou e-born dokumenty ukládány. Byl vydán příslušný standard pro e-born publikace k zajištění jejich ochrany. NK vyvinula technické řešení pro příjem a zpracování e-born publikací, zatím není v reálném provozu nasazeno. Je třeba dořešit organizační a personální zajištění provozu. Započaly práce na validačním nástroji pro strukturu digitálních balíčků určených pro dlouhodobou archivaci.

V rámci výzkumného projektu ARCLib (řešitelské instituce KNAV, NK, MZK a MUNI) financovaného z programu MK NAKI byly zpracovány dvě metodiky - Metodika logické ochrany digitálních dat a Metodika bitové ochrany digitálních dat.

1.4.3.4 Připravit systém pro přijímání dalších typů dat z oblasti knihoven

Realizace: NK

Pokračují vývojové práce na úpravě NDK pro příjem a zpracování zvukových dokumentů a jejich uložení v LTP a dokončuje se řešení pro dlouhodobé uložení e-born dokumentů v LTP. Archivace těchto typů dokumentů bude dostupná také v nově vyvíjeném open source LTP systému ARCLib.

Započaly práce na vytvoření standardu NDK pro staré tisky, což umožní jejich standardizovanou archivaci.

1.4.3.5 Připravit systém na příjem a archivaci digitálních dokumentů ze všech knihoven v České republice

Realizace: NK

V roce 2018 byly vytvořeny standardy pro nové typy digitálních dokumentů – elektronické publikace (e-born), a vydány nové verze standardů pro monografie a periodika. Proběhla aktualizace funkčního setu NDK tak, aby byl systém schopen přijímat nové typy digitálních děl k dlouhodobé archivaci, stejně jako digitalizované monografie a periodika ostatních knihoven začleněných do programu VISK7. Validátor nutný pro ověření správného formátu dat předávaných do NK k archivaci byl upraven podle aktuálních požadavků a rozšířen na nové typy dokumentů. Nedostávalo se finančních prostředků, aby bylo možné zajistit dostatečné provozní kapacity pro příjem a archivaci (náklady na potřebná pracovní místa, investiční prostředky na posílení technických prostředků).

1.4.4 Zřízení metodického centra pro dlouhodobou ochranu digitálních dokumentů
(SKP 3.3.4.F)

Realizace: MK, NK, Univerzita Karlova ve spolupráci s knihovnami

Metodické centrum nebylo zatím vytvořeno z důvodu nedostatečných lidských a provozních zdrojů NK. Některé funkce v tomto směru NK přesto plní, např. vytvořila definice standardů pro archivní balíčky různých typů dokumentů, jejichž počet postupně narůstá. Byl ustaven Formátový výbor řízený NK, který řeší otázky dlouhodobé ochrany.

1.4.5 Zajistit alternativní open source řešení systému pro dlouhodobou ochranu digitálních dokumentů pro malé a střední instituce kompatibilní se standardy a systémem LTP NKy ČR

(SKP 3.3.4.G) **Realizace:** KNAV, Masarykova univerzita

Alternativní open source řešení systému pro dlouhodobou ochranu digitálních dokumentů je vyvíjeno s finanční podporou programu MK ČR NAKI v rámci výzkumného projektu ARCLib (řešitelské instituce KNAV, NK, MZK a MUNI). V r. 2018 bylo zprovozněno toto řešení pro testovací účely. Po zapracování připomínek bude nasazeno v testovacím provozu v KNAV a v roce 2020 bude veřejně uvolněna ostrá verze pro využití všem zájemcům, zejména knihovnám, které mají své vlastní digitalizační projekty většího rozsahu a nemají zatím možnost využít archivaci v NK.

1.4.6 Podporovat budování sítě úložišť v největších knihovnách, jejich certifikaci a její pravidelné obnovování

(SKP 3.3.4.E) **Realizace:** MK, KK, specializované knihovny

Vybudování sítě úložišť je, kromě hardwarové infrastruktury, kterou musí disponovat jednotlivé knihovny, závislá mimo jiné na dostupnosti softwarového řešení pro dlouhodobou archivaci. Zde se jako možné řešení jeví výstup projektu ARCLib, který by mohl být k dispozici od roku 2020.

Z hlediska budování sítě by bylo vhodné zajistit další rozvoj funkčnosti LTP řešení ARCLib, které umožní automatizované sdílení dat mezi úložišti jednotlivých knihoven, což by významně zvýšilo míru zabezpečení archivovaných dat.

1.4.7 Vybudovat garantované archivní úložiště pro zajištění bitové ochrany digitálních dat knihoven (ve spolupráci s CESNET)

(SKP 3.3.4.D)

Realizace: MK, provozovatelé knihoven s certifikovanými úložišti

Zatím nedošlo k dohodě se sdružením CESNET na podmínkách zajištění dlouhodobého garantovaného archivního úložiště. Problém na straně CESNETu představoval zejména závazek dlouhodobé udržitelnosti vzhledem k tomu, že financování provozu a rozvoje datového úložiště CESNETu je závislé na dotačních programech a do budoucna nelze s jistotou predikovat úspěšnost a výši dotací. Přesto CESNET zůstává perspektivním partnerem a je vhodné usilovat o hledání možných řešení pro zajištění archivačních služeb pro knihovny.

2. Knihovny jako otevřená vzdělávací, kulturní, komunitní a kreativní centra

Indikátory úspěšné realizace

1.	Počet knihoven pořádajících kulturní, vzdělávací a komunitní aktivity, vývoj v časové řadě	Plněno průběžně, počet knihoven roste, viz podrobně podopatření 2.1.1
2.	Počet pořádaných vzdělávacích, kulturních a komunitních akcí a počet návštěvníků akcí, vývoj v časové řadě	Plněno průběžně, počet pořádaných akcí roste, viz podrobně podopatření 2.1.1
3.	Srovnávání úrovně financování regionálních funkcí mezi kraji, sledování výdajů v přepočtu na obyvatele a knihovny v časové řadě	Neplněno, nedaří se srovnat úroveň financování mezi kraji, viz podrobně podopatření 2.7.4

Rozšíření a transformace funkcí knihoven na otevřená vzdělávací, kulturní, komunitní a kreativní centra obcí je dlouhodobý a složitý proces. Z celkového pohledu se daří zvyšovat počet knihoven, které se úspěšně proměňují, dlouhodobě také roste počet návštěvníků vzdělávacích a kulturních aktivit knihoven. To dokládají i výsledky celostátních průzkumů čtenářství dětské a dospělé populace, které prokazují, že celková úroveň čtenářství se nadále udržuje nad evropským průměrem. Knihovny jsou mimořádně aktivní v oblasti podpory čtenářské gramotnosti dětí, více se věnují občanskému vzdělávání a také informační a digitální gramotnosti různých cílových skupin uživatelů.

Na druhé straně dlouhodobě přetrvávají podstatné rozdíly podpory knihoven ze strany krajů, což je příčinou nerovnoměrné kvality poskytovaných služeb zejména v malých obcích, zejména ve Středočeském, Pardubickém, Plzeňském a Ústeckém kraji.

2.1 Využití potenciál sítě knihoven jako přirozených komunitních center

Významným iniciátorem i realizátorem aktivit této priority je SKIP ČR, který prostřednictvím práce v regionech i ve svých odborných sekcích realizuje jak celostátní odborné a marketingové aktivity, tak je oporou pro individuální práci knihoven. Rozvíjí partnerskou spolupráci nejen na celostátní úrovni (Spolek pro obnovu venkova, Sdružení místních samospráv, Asociace krajů, Svaz měst a obcí), ale motivuje své regionální organizace ke spolupráci na regionální a lokální úrovni.

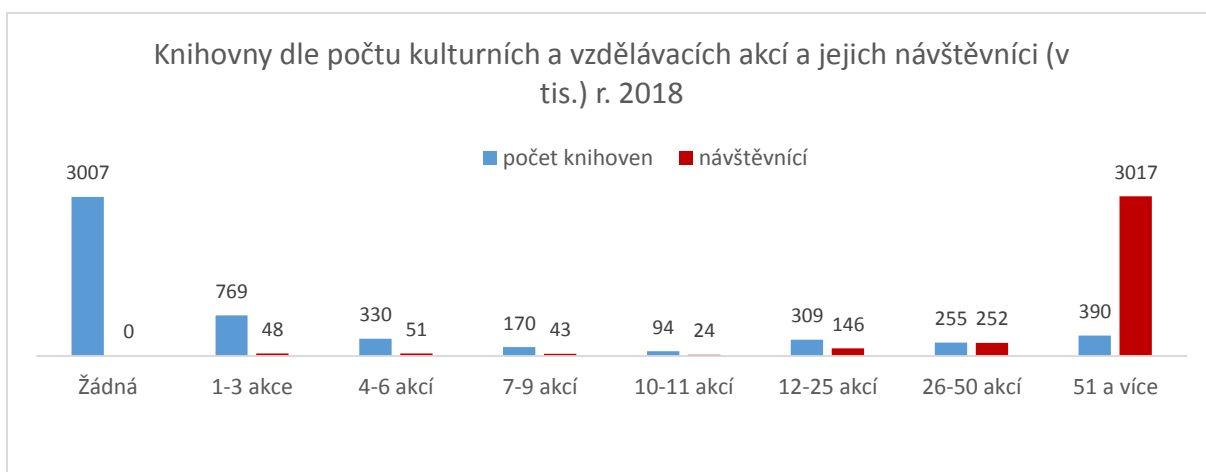
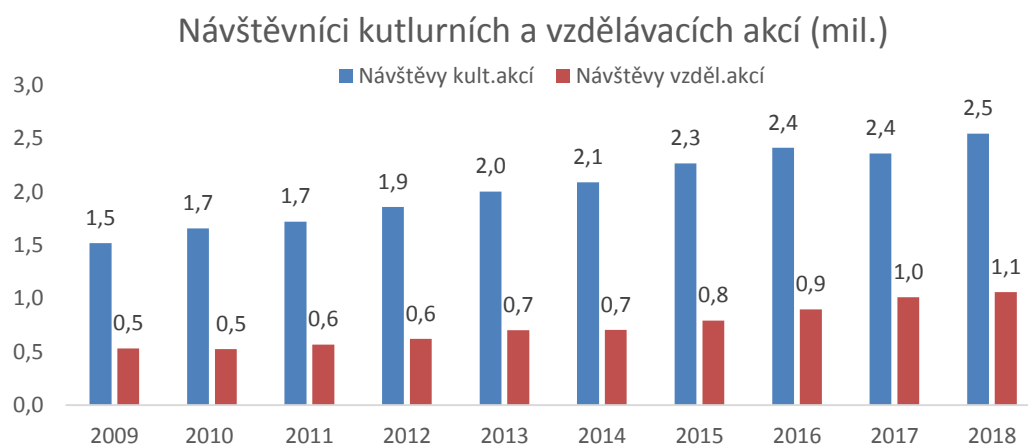
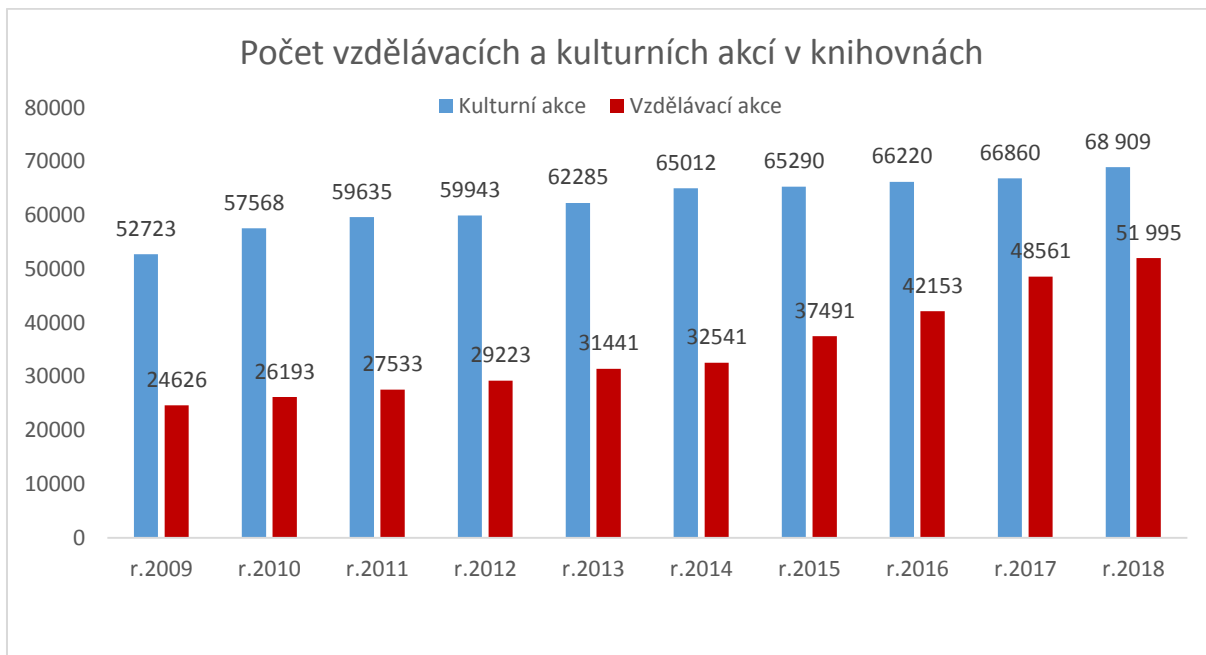
Ve spolupráci s řadou partnerů uskutečnil SKIP v roce 2018 14 kulatých stolů v regionech s názvem „Knihovna věc veřejná“. Setkali se na nich zástupci ministerstva kultury, krajů, obcí, knihoven i jejich uživatelů s cílem odpovědět na otázky, na co by se knihovny měly v budoucnu více soustředit, jaké nové služby by svým návštěvníkům měly nabízet, v čem by se měly změnit. Cílem bylo napomoci procesu proměny zejména základních knihoven na informační, vzdělávací, kulturní a komunitní centra obcí. Výstupy z těchto kulatých stolů i další materiály dokládající aktivity knihoven jako komunitních center jsou prezentovány na <https://www.knihovna-vec-verejna.cz/>

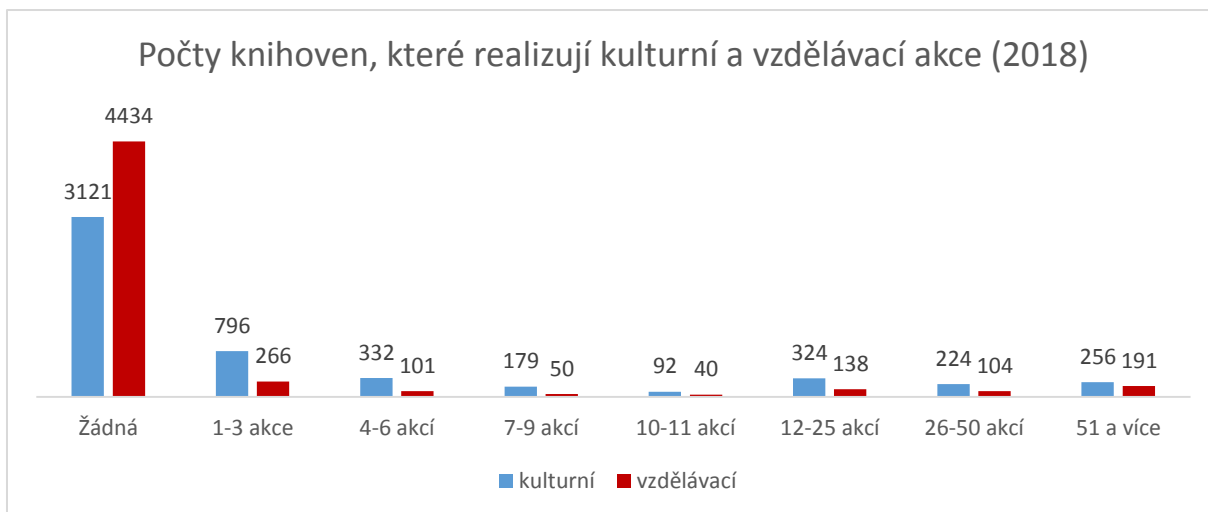
Tématem Týdne knihoven 2018 se stalo téma lokální historie obce, ve spolupráci knihovny s dalšími partnery v obci. Akce propagovala regionální historii a kulturu a její zpřístupnění uživatelům knihoven formou vzdělávacích a kulturních aktivit.

2.1.1 Provést průzkum a analýzu pořádaných aktivit dle statistických výkazů

Realizace: NK, KK, pověřené knihovny

V r. 2018 byla provedena analýza statistických dat základních knihoven za oblast pořádání kulturních a vzdělávacích akcí a jejich návštěvnosti.

NK, SKIP a další knihovny prezentují tato získaná data tak, aby s nimi knihovny mohly dále pracovat a to jak při rozvoji svých dalších aktivit, tak využívat jako argumenty vůči zřizovatelům apod.

V rámci aktivit projektu Kabinetu informačních studií a knihovnictví vznikla celostátní mapa aktivit knihoven, kde jsou zaneseny informace z mapovacích workshopů ve většině krajů České republiky, a kterou je možné dále rozšiřovat a doplňovat. Mapa je veřejně přístupná (po bezplatné registraci do nástroje KUMU) na adrese: <https://kumu.io/eliska-bartosova/celostatni-mapa-aktivit-knihoven-vol-2-infodny>.

2.1.2 Zpracovat standard vzdělávací, kulturní a komunitní akce

Realizace: MK, NK, KK, SKIP

Byl aktualizován Metodický pokyn Ministerstva kultury ČR k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky, která zahrnuje standard pro vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity.

Vznikaly dílčí projekty a aktivity, které se zaměřují na kvalitu a standardizaci práce při realizaci komunitních a vzdělávacích aktivit (aktivity SKIP – S knížkou do života, Databanka programů, soutěžní přehlídka Okna aj.). Pro vznik kvalitních vzdělávacích programů je významné zapojení knihoven do programu MŠMT Zvyšování kapacit škol (propojování formálního a neformálního vzdělávání) prostřednictvím SKIP-UZS. Knihovny se do programu zapojují samostatně či ve spojení s dalšími subjekty (např. Nová škola).

2.1.3 Podporovat aktivní účast občanů na společenském životě, pomáhat při vytváření partnerství

Realizace: Knihovny a jejich provozovatelé

2.1.3.1 Rozvíjet partnerskou spolupráci s místními organizacemi, institucemi a aktivisty

Knihovny jsou nejen místem knihovnických a informačních služeb veřejnosti, ale rovněž vhodným a účinným prostředím pro prezentaci strategií, projektů či kampaní obcí, měst i krajů. Pomáhají jim v realizaci jejich strategií a při komunikaci s veřejností (např. Knihovna J. Mahena Brno prezentuje výstavy o rozvojových projektech města či městské části, v knihovně vytváří a prezentuje kolekce regionální literatury vydané obcemi ve spolupráci se Svazem měst a obcí Jihomoravského kraje, asistuje veřejnosti při hlasování o participativním rozpočtu, při zavádění a využívání projektu Brno ID – knihovna jako ověřovací místo této digitální služby).

2.1.3.2 *Sbírat a aktivně poskytovat informace o spektru aktivit v místě; při plánování akcí a projektů vycházet z místních potřeb, zdrojů a místního potenciálu*

Realizace: Knihovny a jejich provozovatelé

Příklad dobré praxe

V roce 2018 byl v Brně realizován pilotní ročník projektu Dáme na vás – participativní rozpočet města Brna. Do projektu se zapojila také Knihovna J. Mahena ve spolupráci s KISK FF MU a dalšími aktéry v lokalitě Brna s projektem Knihovna – pulzující křižovatka Starého Brna - <https://damenavas.brno.cz/projekt/?id=541>. Projekt revitalizace Knihovny na Křižovatce, jedné z poboček KJM a současně experimentálního pracoviště, které využívá pro pregraduální výuku studentů oboru Informační studia a knihovnictví KISK FF MU, byl hlasováním občanů Brna podpořen, aby se revitalizovaný interiér knihovny stal prostorem komunitních, edukačních a kulturních akcí reflektujících potřeby všech občanů dané lokality města Brna.

2.1.4 Prostřednictvím knihoven rozvíjet komunikaci, partnerství a sociální kapitál v místě

Realizace: Knihovny a jejich provozovatelé

2.1.4.1 Podpora knihoven jako bezpečného, neformálního a demokratického prostoru k setkávání lidí, místních občanských skupin i organizací; podporovat dialog o aktuálních místních potřebách, o prioritách a zájmech (kulaté stoly, veřejné diskuse atd.)

Realizace: Knihovny a jejich provozovatelé

Příklady dobré praxe

Kabinet informačních studií a knihovnictví FF MU - Brno	V rámci projektu Sociální inovace v knihovnách Kabinetu informačních studií a knihovnictví FF MU proběhly 2 cykly tzv. Inkubátoru sociálních inovací – mentorského vzdělávacího programu, kterým prošlo 7 knihovnických týmů z Městské knihovny v Praze a 7 týmů z různých knihoven po celé ČR. Cílem Inkubátorů bylo naučit se na konkrétních příkladech možných komunitních služeb knihovny za použití nástrojů designu služeb zmapovat potřeby lokální komunity, zapojit cílové uživatele a místní aktéry a rozvíjet komunikaci, partnerství a sociální kapitál v místě. Jednou z účastníků nejčastěji oceňovaných nových dovedností, které díky Inkubátoru získali, byla právě schopnost zahrnout uživatele už do procesu přípravy akce, která obecně ústí do silnější aktivizace místního potenciálu a podporuje aktivní účast občanů na společenském životě.
Městská knihovna Třinec	V další fázi projektu Sociální inovace v knihovnách, v takzvané akcelerační fázi, která je zaměřena na individuální podporu jednotlivých projektů, je jedním z projektů vznik tzv. komunitního plánu rozvoje knihovny Třinec, jehož smyslem je (prostřednictvím participativních metod jako například fokusních skupin) aktivně zmapovat potřeby a potenciál místních komunit, uzpůsobit mu nabídku aktivit knihovny, vtáhnout členy komunity do přípravy a realizace akcí a nastartovat proces budování učící se komunity.
Obec Judrov	Před vypsáním architektonické soutěže proběhl průzkum potřeb obyvatel Jundrova v souvislosti s rekonstrukcí komplexu, jehož součástí je knihovna (pobočka Knihovny J. Mahena). V projektu jsou zapojeni studenti KISKu – budoucí komunitní knihovníci, cílem bylo maximální zapojení obyvatel Jundrova do budoucí podoby pobočky a přilehlých

	komunitních prostor.
konference Sociální inovace v knihovnách 2018 (Brno)	V r. 2018 proběhla v rámci tříletého projektu Sociální inovace v knihovnách, jehož cílem je podpořit knihovny ve vytváření a rozvoji služeb, které zlepšují životy a svět, konference Sociální inovace v knihovnách 2018, věnovaná společenským a komunitním rolím knihoven a jejich potenciálu pro rozvoj sociálních inovací. Na konferenci se o své myšlenky a inspiraci podělily knihovny s příklady sociálních inovací a komunitních služeb. Součástí byl také workshop se zahraničním partnery z Aarhus Public Libraries a workshop mapování. Více informací na http://komunitni.knihovna.cz/konference/konference-2018/ .
Knihovna J. Mahena v Brně	Knihovna J. Mahena vytvořila platformu Knihovna pro město bez bariér ve spolupráci s Poradním sborem města a KISK.

2.1.5 Umožnit přístup ke kultuře a vzdělávání všem sociálním skupinám bez rozdílu s ohledem na specifika lokality

Realizace: MK, MŠMT, knihovny a jejich

MK kontinuálně podporuje volný přístup k veřejným knihovnickým a informačním službám všem sociálním skupinám prostřednictvím výběrového dotačního řízení Knihovna 21. století. Jeho cílem je podpora dostupnosti informací pro občany se zdravotním postižením, práce s národnostními menšinami a integrace cizinců a kulturní, výchovná a vzdělávací činnost knihoven.

V roce 2017 bylo podpořeno 122 projektů v celkové částce 2 600 tis. Kč. V roce 2018 bylo podpořeno 131 projektů v celkové částce 3 325 tis. Kč., z toho 35 projektů bylo zaměřeno na připomínku významných výročí naší státnosti (1918, 1968, 1993) v roce 2018. V roce 2019 bylo podpořeno 107 projektů v celkové částce 2 600 tis. Kč.

Významným projektem na podporu přístupu ke kultuře a umění je projekt Česká knihovna, zaměřený na podporu nákupu nekomerčních titulů uměleckých děl české literatury, české ilustrované tvorby pro děti i mládež, děl literární vědy, kritiky a věd příbuzných pro knihovny. Oddělení Česká knihovna v MZK komplexně zajišťuje chod celého projektu včetně přípravy a realizace následujících činností: příprava nového ročníku pro nakladatele i pro knihovny, zpracování podkladů pro Literární radu k hodnocení nabízených titulů od nakladatelů, sumarizace objednávek knihoven, objednání publikací u nakladatelů, distribuce publikací do knihoven, kontrola potvrzených výdejek/dodacích listů od jednotlivých knihoven. V roce 2017 realizovala MZK jeho 19. ročník, v němž si 684 knihoven objednalo celkem 197 knižních titulů od 42 nakladatelů (24 104 publikací); byly vynaloženy prostředky ve výši 6 597 tis. Kč. V r. 2018 byly vynaloženy prostředky ve výši 5 808 815 Kč, 664 knihoven obdrželo na obohacení svých fondů 22 778 publikací původní české literární tvorby (198 knižních titulů od 45 nakladatelů). V roce 2019 obdrželo 663 knihoven na obohacení svých fondů 22 367 publikací původní české literární tvorby (184 knižních titulů od 45 nakladatelů); vynaloženy byly prostředky ve výši 6 110 828 Kč.

Dalším projektem na podporu přístupu ke vzdělání je projekt Cizojazyčné literatury, který realizuje s finanční podporou MK MZK. Je zaměřen na podporu doplňování cizojazyčné literatury v knihovnách pro potřebu rozvoje jazykových dovedností obyvatel. V r. 2017 52 knihoven obdrželo 7 054 publikací v anglickém, německém, francouzském, španělském, italském, slovenském a ruském jazyce, vynaloženo bylo 1 887 683 Kč. V r. 2018 54 knihoven obdrželo 4 594 publikací v anglickém, německém, francouzském, španělském, italském, slovenském, ruském a ukrajinském jazyce, vynaložen byl 1 647 000 Kč. V r. 2019 52 knihoven obdrželo 6 221 publikací v anglickém, německém, francouzském, španělském, italském, slovenském, ruském a polském jazyce.

2.1.6 Rozvíjet mezigenerační dialog dětí, mládeže a seniorů

Realizace: MŠMT, knihovny a jejich provozovatelé

Jako příklad dobré praxe lze uvést Severočeskou vědeckou knihovnu v Ústí n.L., která připravuje akce na podporu mezigeneračního dialogů dětí, mládeže a seniorů, např. dlouhodobý projekt spolupráce s Městskou policií Ústí n. L., školami a domovy pro seniory Babičko, dědečku, převed' mě! (akce propojuje čtení, dopravní výchovu a problematiku osobní bezpečnosti). V roce 2018 se knihovna zapojila také do projektu organizace Post Bellum Příběhy našich sousedů.

2.1.7 Formou kulturních, vzdělávacích a komunitních akcí propagovat regionální historii a kulturu, podporovat péči o kulturní dědictví, jeho zpřístupnění, a seznamovat s osobnostmi regionu

Realizace: Knihovny a jejich provozovatelé

Ministerstvo kultury podporuje kulturní a vzdělávací aktivity knihoven v oblasti regionální historie a kultury prostřednictvím dotačního řízení Knihovna 21. století, konkrétně 3. okruhu „Kulturní, výchovná a vzdělávací činnost knihoven“.

V r. 2017 byly v tomto okruhu poskytnuty dotace provozovatelům knihoven ve výši 2 184 000 Kč, v r. 2018 ve výši 2 877 000 Kč, v r. 2019 ve výši 2 243 000 Kč.

Příklad dobré praxe

Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem	<ul style="list-style-type: none">• Knihovna se dlouhodobě zaměřuje na regionální historii a kulturu, buduje fond regionální literatury. Osobnosti regionu i jeho historie jsou představovány na besedách a výstavách, kromě toho knihovna vydává periodikum Výběr kulturních výročí, které je od r. 2015 zacíleno právě na regionální osobnosti (jako zvláštní číslo navíc vychází i Kalendárium regionálních výročí Ústeckého kraje), a vytváří databázi regionálních osobností.• V rámci Dnů evropského kulturního dědictví pořádá knihovna každoročně komentované prohlídky Weinmannovy vily v ul. W. Churchilla, kde sídlí a která je kulturní památkou. Knihovna začala hledat mezi regionálními osobnostmi své „Tváře“, které mají nejen podpořit knihovnu, čtení a literaturu, ale představí se i během několika akcí. V roce 2018 se Tvář knihovny stal spisovatel Josef Formánek.• Knihovna je sídlem Severočeského klubu spisovatelů a regionálním autorům také pomáhá s jejich publikační činností.
---	---

2.1.8 Podporovat rozvoj kreativity jednotlivce i skupin

Realizace: Knihovny a jejich provozovatelé

MK kontinuálně podporuje kreativitu zejména dětských uživatelů knihoven (např. literární soutěže, výtvarné dílny v knihovnách) prostřednictvím dotačního řízení Knihovna 21. století, konkrétně 3. okruhu „Kulturní, výchovná a vzdělávací činnost knihoven“.

V r. 2017 byly v tomto okruhu poskytnuty provozovatelům knihoven dotace ve výši 2 184 000 Kč, v r. 2018 ve výši 2 877 000 Kč, v r. 2019 ve výši 2 243 000 Kč.

Od roku 2019 byla mezi priority dotačního programu VISK 3 zařazena možnost poskytnutí dotací na speciální vybavení učeben a dílen v knihovnách. Jedná se zejména o vybavení tvůrčích dílen a laboratoří informačními technologiemi (hardware, elektronika, software).

Příklad dobré praxe

Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem	<ul style="list-style-type: none">• Knihovna pořádá mj. kurzy tvůrčího psaní, v roce 2018 na ně navázala literární soutěž ULITA (Ústecký literární talent).• Místním výtvarníkům (včetně amatérských) knihovna poskytuje prostor pro prezentaci jejich děl.
---	--

2.2 Rozvíjet vzdělávací funkce knihoven zejména v oblasti celoživotního a občanského vzdělávání ve spolupráci se vzdělávacími institucemi a dalšími partnery na celostátní, regionální a lokální úrovni

V r. 2019 uskutečnila Národní knihovna celostátní průzkum na téma spolupráce knihoven a škol, kterého se zúčastnilo 841 knihoven a jejich poboček.

Intenzita spolupráce knihoven a škol je závislá na typu školy a na velikosti obce, v níž knihovna působí. Ve velkých městech nad 40 000 obyvatel se spolupráce dotýká jen omezeného okruhu škol v rozmezí 14 - 33 %.

- **Mateřské školy** – spolupracuje 60 - 94 % mateřských škol
- **Základní školy** – spolupracuje 65 - 93 % základních škol
- **SOU** – spolupracuje 39 - 44 % škol
- **SOŠ** – spolupracuje 39 - 72 %
- **SŠ** – 67 - 79 % škol, značné rezervy jsou ve velkých městech

Z celkového pohledu hodnotily knihovny své kapacity, které nabízí školám, pozitivně – kladně se vyjádřilo 93 % knihoven. Při podrobnějším pohledu na jednotlivé velikostní kategorie knihoven se však ukazuje, že značné rezervy přetrvávají v malých knihovných působících v obcích do 5 000 obyvatel. Zde své kapacity pro spolupráci s knihovnami hodnotí kladně pouze 73 % knihoven.

Témata vzdělávacích akcí. Mezi jednoznačně nejfrekventovanější témata patří „Seznámení se službami knihovny“ (86 %), a „Jazyk a jazyková komunikace“ (75 %). Podstatně menší pozornost je věnována tématům „Člověk a jeho svět“ (52 %), „Člověk a společnost“ (47 %), „Umění a kultura“ (44 %) a „PT Informační gramotnost“ (41 %). Na opačném spektru zájmu je „Matematika a její aplikace“ 4 % a Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostí“ (9 %) a „PT Výchova demokratického občana“ (10 %).

Hodnocení podmínek pro spolupráci se školami. Potěšující je, že 83 % knihoven konstatovalo, že aktivity se školami neomezují základní služby knihoven. Velmi pozitivně je hodnoceno didaktické zázemí (83 %). Nadpoloviční většina knihoven (cca 60 %) hodnotí pozitivně prostorové i technické zázemí, včetně vybavení vhodným nábytkem. Podstatně méně knihoven ke svým aktivitám využívá venkovní prostory (36 %).

Nejméně příznivé jsou podmínky pro aktivity knihoven v nejmenších knihovnách.

Kvalifikace pracovníků knihoven. Z hlediska kvalifikace pracovníků knihoven, kteří realizují aktivity se školami, je nejčastějším typem pracovník s jiným odborným vzděláním než knihovnictví nebo pedagogika, který absolvoval kurz se zaměřením na vzdělávání (32 %). Následují pracovníci se střední knihovnickou školou (22 %, 394 pracovníků) a dále

pracovníci s vysokoškolským vzděláním knihovnickým (12 %, 219 pracovníků) a pedagogickým (9 %, 157 pracovníků). Ostatní typy kvalifikace mají pouze marginální význam.

Jako největší **překážky rozvoje spolupráce knihoven a škol** bylo označeno nedostatečné personální zajištění této oblasti a kvalifikace a kompetence pracovníků, dále chybí vhodné prostory a jejich vybavení. Ze strany škol je velký problém s časovými možnostmi a přesyceností akcemi a z toho plynoucí malý zájem o využívání knihoven. Výsledky průzkumu budou využity při koncipování priorit v příštím období.

SKIP jako člen Asociace institucí vzdělávání dospělých dlouhodobě spolupracuje s významnými vzdělavateli v Česku. AIVD se zasazuje o kvalitu v celoživotním vzdělávání a je mediátorem komunikace a zprostředkovatelem sdílení zkušeností, názorů a garantem etických norem na trhu vzdělávání dospělých.

SKIP dlouhodobě spolupracuje v oblasti celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven s Akademií Literárních novin. Obsah přednášek, určených nejen pro pedagogy a pracovníky knihoven, ale i pro všechny, kteří se o danou problematiku zajímají, vychází z aktuální situace a potřeb v naší společnosti. Proto třeba mezi nejnavštěvovanější kurzy patří [Media a my](#), [Soudobé československé a české dějiny](#), [Literatura pro děti](#), [Současná česká literatura](#) či [Problémy současné češtiny](#). Oblíbenými jsou i semináře tvůrčího psaní pro ty, kteří mají chuť vydat se spisovatelskou cestou.

V roce 2018 spolupracoval SKIP na celostátním projektu Mediální gramotnost pro knihovníky s Nadací OSF. Celkem se uskutečnilo 14 seminářů, v každém kraji jeden, a prošlo jimi cca 350 pracovníků knihoven. Ze zpětných vazeb je zjevné, že pracovníci knihoven mají o podobné kurzy zájem a že by na ně rádi navázali v dalším, praktičtěji zaměřeném vzdělávání pro jednotlivé věkové skupiny – zejména pro děti a seniory. Někteří z účastníků už začali poznatky z kurzů používat ve své praxi. Semináře pro pracovníky knihoven byly jenom jedním ze tří pilířů projektu. Záměrem je nakoupit pro knihovníky literaturu o zvládání soudobé informační laviny, jíž denně čelí. Třetím pilířem byla spolupráce s knihovnami v Ústí nad Labem, Ostravě a Hradci Králové, které obdržely příspěvek na programy pro veřejnost. Věnovaly se tématu mediální výchovy, od odborně zaměřených přednášek pro různé věkové skupiny až po LiStOVáNí, scénické zpracování Nejlepší knihy o fake news.

V roce 2018 započal tříletý projekt SKIP ve spolupráci s ÚZS (financovaný z OP VVV) *Co nebylo v učebnici – spolupráce knihoven a škol ve vzdělávání žáků 21. století* - <https://www.conebylovuebnici.cz/o-projektu.html>. Projekt reaguje na aktuální potřebu participace formálních a neformálních vzdělávacích institucí v podpoře kompetenčního vzdělávání a celoživotního učení. Obsahovým rámcem projektu je rozvoj informační gramotnosti žáků ZŠ, středoškoláků a vzdělavatelů, neboť zvládat mnohostrannou interakci s informacemi je nezbytnou podmínkou života každého jedince ve znalostní společnosti. Projekt má dva klíčové cíle – tím prvním je poprvé na celostátní úrovni vytvořit, pilotovat, evaluovat a ověřit devět různých edukačních programů rozvoje informační gramotnosti, každý v rozsahu 16 vyučovacích hodin, určených komplexně pro cílovou skupinu žáků od 1. ročníku ZŠ do závěru studia na SŠ. Druhým cílem je vytvoření funkčních společenství praxe veřejných knihoven a škol, jejichž základem jsou společné vzdělávací aktivity a úzká partnerství učícího knihovníka a učitele ve 14 obcích napříč celou ČR.

Rozvoji vzdělávací funkce knihoven ČR dle koncepce je věnován prostor na každoroční klíčové oborové konferenci Knihovny současnosti. Od r. 2018 je tato konference v sekci Vzdělávání uživatelů rozšířena o studentskou platformu, garantovanou akademiky z KISK FF MU. Jejím cílem je prostřednictvím prezentací a odborných příspěvků přinášet do oborové praxe nové poznatky z výzkumných a aplikačních aktivit všech oborových vysokoškolských

pracovišť a podporovat spolupráci akademického oborového prostředí s aplikační oborovou praxí a rychlejší transfer znalostí z akademické sféry do praxe.

Pomoci lidem orientovat se v záplavě mediálních informací a odlišit, co je spolehlivá zpráva, co manipulace, a co lež, má za cíl alianční projekt knihoven s pracovním názvem *Ověřeno*, iniciovaný Městskou knihovnou v Praze. Projekt prošel Inkubátorem sociálních inovací projektu Sociální inovace v knihovnách (KISK FF MU) a je aktuálně projektem také akcelerován. V rámci akcelerace bylo podrobně zmapováno pole informační a mediální výchovy v ČR, byly navázány vztahy s jednotlivými aktéry, kteří se v oblasti pohybují (viz mapa: <https://kumu.io/cides/overeno>) a proběhl ideační workshop nad podobou budoucího produktu, do kterého se zapojily jak různé knihovny (vedle MKP například ještě Severočeská vědecká knihovna Ústí nad Labem, Městská knihovna Tábor, MZK, Studijní vědecká knihovna Hradec Králové, MKSH Hostivice, Asociace knihoven vysokých škol, či Ústav mezinárodních vztahů), tak zástupci organizací jako například NÚKIB, Elpida, SenSen, Lepší senior, EDUin, Zvolsi.info. V průběhu jara 2019 naváže další série workshopů, jejímž výstupem má být prototyp produktu, který bude dále testován.

V roce 2018 Severočeská vědecká knihovna v Ústí n.L. začala s realizací projektu *Mít svět přečtený* aneb spolupráce knihoven a škol v Ústeckém kraji. Cílem projektu je propojování formálního a neformálního vzdělávání a předávání klíčových kompetencí dětí MŠ a žáků ZŠ, SŠ. V rámci projektu se vytvoří 15 vzdělávacích lekcí pro děti MŠ, žáky ZŠ a SŠ v rozsahu alespoň 16 hodin. Na tvorbě na různá témata (regionální historie, knihvazačství, 3D technologie, používání citací apod.) Na projektu budou spolupracovat knihovny Litoměřice, Louny, Děčín, základní školy ve zmíněných městech a okolí Ústí nad Labem, SŠ v Ústí nad Labem, Muzeum města Ústí nad Labem, Dobrovolnické centrum.

2.2.1 Podporovat kurzy pro knihovníky v rámci dotačních programů (pokračovat v realizaci programu VISK), realizovat vzdělávání v rámci tzv. regionálních funkcí knihoven (SKP 2.1.8.A)

Realizace: MK, kraje, NK, MZK, KK, provozovatelé knihoven, *SKIP*, SDRUK
MK každoročně poskytuje dotace na vzdělávání knihovníků v podprogramu VISK 2 – Mimoškolní vzdělávání pracovníků knihoven, jehož cílem je vyškolit pracovníky knihoven v dovednostech práce s ICT tak, aby mohli poskytovat kvalifikovanou asistenci, příp. základní uživatelské proškolení v ICT obyvatelům města/obce a instruovat či školit další pracovníky knihoven. Jdou poskytovány dotace jak na vzdělávací kurzy ve výukových centrech v krajských knihovnách, tak na jejich vybavení počítačovou technikou. Zaměření kurzů se začíná posouvat směrem k nastavbovým kurzům a e-learningu. V r. 2017 byla 19 projektům přidělena částka 660 tis. Kč, v r. 2018 676 tis. Kč, v r. 2019 30 projektům 3 883 tis. Kč. V roce 2019 byla podpořena také tvorba, příprava a realizace knihovnických rekvalifikačních kurzů pro získání odborné způsobilosti podle Národní soustavy kvalifikací (dle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání č. 179/2006 Sb.) a rozvoj digitálních kompetencí v knihovnách. Dotace byly poskytovány rovněž na obnovu technického vybavení některých vzdělávacích center a počítačových učeben.

Byla zpracována a odbornou komunitou přijata Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků. Byly nově vytvořeny rekvalifikační kurzy s propojením na Národní soustavu kvalifikací a Národní soustavu povolání, probíhají zkoušky odborné způsobilosti.

Ve spolupráci SKIP, UZS a Konfederace odborových svazů byl realizován vzdělávací projekt „Společným postupem sociálních partnerů k přípravě odvětví na změny důchodového systému – etapa II“.

Vzdělávání knihovníků je důležitým krokem při dosažení vytčených cílů programu regionálních funkcí knihoven a předpokladem rozvoje knihoven a jejich služeb. Tato činnost je těsně provázána s dalšími programy podporujícími zvyšování kvalifikace knihovníků a s veškerou činností knihoven. Vzdelávání poskytují krajské a pověřené knihovny formou seminářů, workshopů, přednášek, lekcí, školení, porad a podobně. Krajské knihovny jsou v tomto směru vybaveny vzdělávacími centry, kde jsou schopny zorganizovat celou řadu akcí pro obsluhované knihovny svého kraje. V menší míře pořádají vzdělávací akce také pověřené knihovny. Nabídka vzdělávacích akcí krajských a pověřených knihoven reflektuje metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území ČR, který stanovuje pracovníci profesionální knihovny absolvovat ročně vzdělávání v rozsahu 48 pracovních hodin a pracovníci neprofesionální knihovny ročně 8 hodin vzdělávání.

Vzdělávacích akcí pořádaných krajskými a pověřenými knihovnami se v roce 2018 zúčastnilo 3 470 knihoven, tj. o 87 knihoven méně než v roce 2017. Z celkového počtu 1 648 vzdělávacích akcí bylo 573, tj. 34 % uskutečněno právě v rámci regionálních funkcí, a to v rozsahu 2 257 vyučovacích hodin. Oproti roku 2017 je zaznamenán pokles počtu akcí v rámci RF (o 31) a také počtu vyučovacích hodin (o 686). Vzdelávání v rámci výkonu RF se zúčastnilo celkem 8 169 knihovníků, což je o 695 účastníků méně než v roce 2017. V roce 2018 bylo v každém kraji uspořádáno průměrně 41 vzdělávacích akcí v rámci RF (v roce 2017 to bylo 43), každé z nich se průměrně zúčastnilo 14 knihovníků (v roce 2017 to bylo 15). Každá akce trvala průměrně 4 vyučovací hodiny (v roce 2017 to bylo 4,5 hodin).

2.2.2 Realizovat vzdělávací aktivity knihoven pro veřejnost (SKP 2.1.8.A)

Realizace: Knihovny a jejich provozovatelé

Veřejné knihovny obcí postupně rozšiřují své funkce nad rámec tradičních výpůjčních a informačních služeb. Trvale stoupá počet akcí vzdělávacího a kulturního zaměření, stejně jako počet návštěvníků těchto aktivit.

Počet kulturních a vzdělávacích akcí veřejných knihoven

	2015	2016	2017	2018
Kulturní akce	65 290	66 220	66 860	68 909
Vzdělávací akce	37 491	42 153	48 561	51 995

Návštěvy kulturních a vzdělávacích akcí veřejných knihoven

	2015	2016	2017	2018
Návštěvy kulturních akcí	2 262 788	2 408 192	2 357 000	2 542 667
Návštěvy vzdělávacích akcí	792 001	896 252	1 010 000	1 058 584

2.2.3 Podporovat vzdělávací akce neformálního a občanského vzdělávání (např. v rámci dotačního řízení Knihovna 21. století) (SKP 2.1.8.A)

Realizace: MK, Knihovny a jejich provozovatelé

MK podporuje kulturní a vzdělávací aktivity knihoven prostřednictvím dotačního řízení Knihovna 21. století, konkrétně 3. okruhu „Kulturní, výchovná a vzdělávací činnost knihoven“. V r. 2017 byly v tomto okruhu poskytnuty dotace provozovatelům knihoven ve výši 2 184 000 Kč, v r. 2018 ve výši 2 877 000 Kč, v r. 2019 ve výši 2 243 000 Kč.

2.3 Podporovat čtenářskou a digitální gramotnost dětí i dospělých

2.3.1 Zpracovat a ověřit standardy digitální gramotnosti v knihovnách

Realizace: MK, MŠMT AKVŠ, SDRUK, SKIP, KISK, UISK

Standardy digitální gramotnosti pro knihovny zatím zpracovány nebyly. Záměr vyplynul z implementace Strategie digitální gramotnosti ČR na léta 2015 – 2020, na implementaci relevantních opatření však v knihovnách nebyly alokovány finanční prostředky. Zváží se realizace podpatření v návaznosti na reálnou potřebu a disponibilní kapacity.

Národní knihovna realizovala projekt „Ochrana osobních údajů v knihovnách ČR“. Cílem projektu bylo poskytnout knihovnám základní pravidla a postupy pro nakládání s osobními údaji v souladu s novou legislativou a vytvořit nabídku vzdělávacích aktivit k problematice ochrany osobních údajů, kterou mohou využít managementy knihovny i další pracovníci knihoven. V rámci projektu byla zpracována publikace „Ochrana osobních údajů. Příručka pro knihovny“. Proběhl specializovaný workshop pro metodiky krajských knihoven a tři semináře pro pracovníky knihoven (celkem 775 účastníků). Byl vytvořen e-learningový kurz k problematice ochrany osobních údajů v knihovnách, který je volně k dispozici všem pracovníkům knihoven.

2.3.2 Provázat standardy digitální gramotnosti s rámcovými plány škol (RVP)

Realizace: MK, AKVŠ, SDRUK, SKIP, KISK, UISK

Problematika digitální gramotnosti je jednou z klíčových oblastí aktuálně probíhajících revizí rámcových vzdělávacích programů českého školství. Stávající RVP s digitální gramotností nepracují, nové RVP by měly být připraveny v r. 2020. KISK se zapojuje do revizních aktivit Národního ústavu pro vzdělávání a v rámci svých kompetencí ovlivňuje nastavení některých rámců aplikace digitálních kompetencí do prostředí knihoven. Aktuálně je problematika digitální gramotnosti v oboru Informační studia a knihovnictví řešena na úrovni dílčích výzkumných šetření a teoretických studií vznikajících a volně dostupných jako zpracované kvalifikační práce na KISK. Na KISK je součástí kurikula pregraduálního studia v oboru Informační studia a knihovnictví několik předmětů zaměřených na posilování digitální gramotnosti budoucích informačních pracovníků a na rozvíjení edukačních dovedností v oblasti digitální gramotnosti (Vzdělávací technologie, Kurz práce s informacemi, Kurz digitálních kompetencí). Od r. 2019 je na KISK realizován grant TA ČR, jehož cílem je rozvíjet digitální kompetence žáků na SŠ a vyvíjet nástroj pro sebeřízené vzdělávání v informační gramotnosti v online prostředí. Je plánováno implementovat výsledky grantu do edukačního prostředí knihoven.

Pro potřeby knihoven v rámci rozvoje informačních a digitálních kompetencí a sebeřízeného učení jednotlivců z řad uživatelů knihoven je určen online nástroj Příručka informační gramotnosti, vytvořený KISK - <https://gramotnost.info/>. Je zaměřen na cílovou skupinu žáků staršího školního věku a středoškoláků a funguje jako otevřený vzdělávací zdroj pro mládež mj. ohroženou nedostačující informační gramotností a vystavenou nástrahám sociálních sítí a digitálního prostoru. Vzdělávací obsah příručky je kompatibilní s platnými RVP a nabízí akcent na kompetenční složku učení pro 21. století.

2.3.3 Implementovat Strategii digitální gramotnosti České republiky v oblasti knihoven (SKP 2.1.3.H)

Realizace: MK, MPSV, MŠMT, NK, knihovny a jejich provozovatelé

2.3.4.1 *Zvýšit dostupnost knihoven pro osoby ohrožené sociálním a digitálním vyloučením a zlepšit vybavení knihoven potřebnými technologiemi*

Základním finančním nástrojem MK pro podporu této oblasti je podprogram VISK 3 - Informační centra veřejných knihoven, jehož cílem je systematická podpora poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb s využitím informačních technologií. Dotace jsou poskytovány na projekty celostátního významu, zahájení automatizace knihovnických činností v knihovnách menších měst a obcí, zahájení výpůjček e-knih, upgrade z UNIMARC na MARC21, podporu dostupnosti služeb pro zdravotně postižené, obnovu technického a programového vybavení, zvýšení a zkvalitnění produkce, zpřístupnění a prezentace primárních a sekundárních informačních dokumentů v elektronické podobě, zlepšení vzájemné kooperace knihoven v oblasti získávání, zpracování a sdílení informačních zdrojů.

V r. 2017 bylo podpořeno 317 projektů ve výši 20 172 000 Kč, v r. 2018 250 projektů ve výši 21 287 000 Kč. V r. 2019 proběhla 2 samostatná kola: v prvním kole bylo podpořeno 223 projektů ve výši 15 906 000 Kč, ve druhém kole 45 projektů ve výši 2 126 000 Kč.

Řešení úkolu je součástí projektu Národní eKnihovna (viz. úkol 1.1.1), který NK bude realizovat s termínem předpokládaného dokončení 31. 12. 2020.

2.3.4.2 *Realizovat mezigenerační vzdělávací programy pro digitální vzdělávání*

2.3.4.3 *Zpracovat metodiku pro přípravu kurzů ke zvýšení digitální gramotnosti veřejnosti v knihovnách*

Realizace: MK, MPSV, MŠMT, NK, knihovny a jejich provozovatelé

nerealizováno

2.4 Podporovat kampaně na podporu čtenářství a společenské prestiže četby

2.4.1 Vytvořit Národní program na podporu čtenářství (SKP2.1.3.F)

Realizace: MK, MŠMT, SKIP ad.

Národní program zatím nebyl realizován vzhledem k nedostatku personálních kapacit na jeho tvorbu a personálních i finančních na jeho následnou realizaci. V dalším období implementace koncepce budou hledány možnosti řešení.

2.4.2 Podporovat akce na podporu rozvoje čtenářství (např. Noc s Andersenem, Knížka pro prvňáčka, Lovci perel, Rytíři krásného slova, Pasování prvňáčků apod.); spolupracovat s obdobnými projekty jiných subjektů (např. Čtení pomáhá, Rosteme s knihovnou, Celé Česko čte dětem apod.)

(SKP 2.1.3.F)

Realizace: MK, SKIP, SDRUK, knihovny a jejich provozovatelé, realizátoři kampaní Rosteme s knihou, Celé Česko čte dětem, SČKN, zastupitelské úřady ČR v zahraničí, Česká centra, České školy v zahraničí, české krajanské spolky v zahraničí a další subjekty

NK vydala v roce 2017 ve spolupráci se SKIP a s podporou MK metodickou příručku pro rodiče předškolních dětí na podporu čtenářství „S knížkou do života“ (náklad 10 000 výtisků). V r. 2018 vydala NK ve spolupráci se SKIP a s podporou MK metodickou příručku pro knihovny „Jak na projekt S knížkou do života – Bookstart“ (náklad 2 000 výtisků). Příručka byla distribuována do knihoven a současně je volně přístupná ke stažení elektronické podobě.

SKIP dlouhodobě organizuje celostátní kampaně na podporu čtenářství a knihoven. V r. 2018 proběhl 9. ročník akce Březen měsíc čtenářů: v jejím rámci proběhla soutěž o nejlepšího čtenáře roku a soutěž o nejlepší webové stránky knihoven Biblioweb, a mj. již po osmnácté Noc s Andersenem.

Ke Světovému dni knihy a autorských práv SKIP již dlouhodobě spolupracuje se Svazem českých knihkupců a nakladatelů na kampani Kniha ti sluší. SČKN v roce 2018 financoval sérii autorských čtení ve veřejných knihovnách. Knihovny od SČKN získají plakáty s významnými osobnostmi kulturního života a jsou u příležitosti této akce medializovány.

V r. 2018 proběhl 12. ročník celostátní akce Den pro dětskou knihu, v řadě míst ve spolupráci s místními knihkupci. SKIP zajistil ve spolupráci se SČKN zapojeným knihovnám velmi žádaný katalog nejlepších dětských knih.

Vedle celostátních akcí SKIP organizuje desítky tradičních aktivit na regionální a lokální úrovni, často s finanční podporou MK. V roce 2018 vydal SKIP přehled svých nejvýznamnějších akcí ve speciálním čísle svého Bulletinu. Ve spolupráci s řadou partnerů organizuje celostátní projekty Knížka pro prvňáčka a S knížkou do života, jehož cílem je podpora čtenářství u dětí předškolního věku. V rámci tohoto projektu dostávají rodiče soubor publikací s návodem pro podporu čtenářské gramotnosti. Hlavním partnerem knihoven v tomto projektu jsou obce. Za projekt S knížkou do života byl SKIP oceněn cenou ministra kultury Knihovna roku – informační počín 2018.

SKIP již řadu let spolupracuje s Českými centry na akci Noc literatury, pořádá ve spolupráci s organizací Celé Česko čte dětem vzdělávací akce pro dobrovolníky, kteří poté čtou např. v nemocnicích. Díky Nadaci Čtení pomáhá jsou financovány projekty Knížka pro prvňáčka a S knížkou do života. SKIP je aktivním členem české sekce IBBY, spolupracuje s organizací Magnesia Litera na vyhlašování nejlepších knih za uplynulé období, dlouhodobě spolupracuje na organizaci vzdělávacích akcí pro knihovny s Goethe Institutem a Francouzským institutem v Praze.

Další případy dobré praxe

Spolupráce knihoven s Asociací spisovatelů	projekt Spisovatelé do knihoven
JM kraj	dotační program Jižní Morava čte
Knihovna J. Mahena v Brně	výstava 100 let 100 knih na brněnském výstavišti u příležitosti vzniku republiky v roce 2018
Severočeská vědecká knihovna v Ústí n.L.	Kromě zapojení do celostátních akcí na podporu čtenářství realizuje vlastní projekty, jako jsou např. Čte táta-netáta (tatínek, dědeček apod. jako čtenářský vzor) nebo Povolání k předčítání (muži zajímavých profesí dětem představují svá povolání a své oblíbené knihy). V roce 2018 byl realizován první ročník multižánrového kulturního festivalu – akce vychází z inspirace Noci s Andersenem, dospělejším návštěvníkům knihovny umožňuje prožít noc v historickém sídle knihovny s literaturou, hudbou, divadlem, přednáškami. Tematicky je zaměřena na konkrétního autora, v roce 2018 proběhla pod názvem Shakespeare 4-0-2.

2.4.3 Sledovat potřeby uživatelů, pravidelně provádět průzkumy veřejnosti ve vztahu k čtení a knihovnám na lokální i celostátní úrovni.

(SKP 6.9.3.A)

Realizace: NK, knihovny a jejich provozovatelé

2.4.3.1 Pravidelně provádět výzkumy čtenářství dětské populace

(SKP 2.1.3.G)

Realizace: MK, NK

NK uskutečnila v roce 2017 opakovaný celostátní průzkum *České děti a mládež jako čtenáři* se zaměřením na četbu knih, čtenářské chování, obvyklé způsoby trávení volného času, vlivy rodinného a školního prostředí na vztah dětí ke knihám a čtení obecně.

Výsledky průzkumy byly zveřejněny v publikaci *České děti a mládež jako čtenáři*, kterou vydala NK ve spolupráci s nakladatelstvím Host v roce 2018.

Hlavní zjištění:

- Pozitivním zjištěním je, že vztah dětí ke čtení se mezi lety 2013 – 2017 nezhoršil: čtení patří stále k zábavným činnostem trávení volného času pro 65 % nejmladších školních dětí (nárůst o 5 %) a pro 54 % starších dětí (nárůst o 8 %). U mládeže obliba čtení klesá na 46 %, v této kategorii je také 19 % těch, které čtení vůbec nebaví.
- Srovnání výsledků s minulým průzkumem ukazuje, že vzrostl počet dětí, které čtou knihy denně. To se týká jak nejmladších školních dětí (růst z 14 % na 24 %), tak i starších dětí, kde zaznamenáváme růst denní četby z 13 % na 18%. Ve skupině mládeže 15 – 19 let čte denně 12 % mladých a současně je v této skupině 14 % těch, kteří konstatují, že knihy nečtou vůbec.
- Ve všech věkových skupinách existují výrazné genderové rozdíly. Chlapci mnohem častěji považují čtení za nudnou činnost, více než pětina chlapců (21 %) ve věku 15 – 19 let nečte vůbec, oproti dívkám, kde je pouze 7% nečtenářek. Chlapci také méně navštěvují knihovny.
- S rostoucím věkem si děti uvědomují význam četby knih pro vzdělávání (mládež 46 %). Starší děti a mládež (9-19 let) přečtou za rok přibližně 8 knih. Zhruba 9 % z nich však nepřečetlo v uplynulém roce žádnou knihu, naopak více než pětina dětí a mládeže (9-19 let) přečetlo v uplynulém roce více než 11 knih.
- Způsob trávení volného času se výrazně mění s věkem dětí. Zatímco 3 nejčastější denní aktivity u nejmladší školních dětí jsou školní příprava (78 %), hraní doma s hračkami nebo stavebnicemi (60 %) četba ze slabikáře (50 %), u starších dětí postupně klesá jak frekvence školní přípravy, tak i hraní s hračkami a naopak roste počet dětí, které denně tráví čas s médii.
- V průběhu druhého stupně základní školy rychle roste také frekvence využívání internetu, sociálních sítí, YouTube i hraní elektronických her, které však kulminuje ve věku 13-14 let, kdy se denně věnuje této činnosti 59 % 13-14 letých chlapců a 27 % 13-14 letých dívek. Mezi 3 nejčastější volnočasové aktivity mládeže 15-19 let patří využívání Facebooku a jiných sociálních sítí (67 %), vyhledávání na internetu (61 %) a poslech hudby (59 %).
- Využívání sociálních sítí roste skokově. Zatímco více než dvě třetiny dětí ve věku 9-10 let (68 %) lze považovat za „neuživatele“ sociálních sítí (nevyužívají nebo využívají méně často než 1x měsíčně), ve skupině 11-12 let klesá počet „neuživatelů“ sociálních sítí na 38 % a ve věkové kategorii 13-14 let (tedy na konci druhého stupně základní školy) již pouze 18 % dětí deklaruje nepoužívání sociálních sítí. Ve věku 15-19 let, potom využívají sociální sítě téměř všichni (s výjimkou 4 % -7%) a většina dokonce denně. Sociální sítě tedy představují pro mládež klíčový zdroj informací o okolním světě i důležitý komunikační nástroj.

- Nejvýraznější vliv na rozvoj čtenářství má rodina. Naprostá většina rodičů (90 %) si je velmi dobře vědoma významu zvládnutí čtenářské gramotnosti pro své děti a souhlasí s názorem, že čtení knih je pro vzdělání dětí klíčové.
- Čtenářství rodičů ovlivňuje čtenářství dětí - z dětí rodičů, kteří sami čtou, se častěji stávají silní čtenáři a také pravidelní návštěvníci knihoven. Děti rodičů s vysokoškolským vzděláním zpravidla čtou více.
- Téměř každé dítě i dospívající dostává alespoň někdy knížku jako dárek (cca 90 %) nebo ji získává doma v domácí knihovně (cca 84 %). Mládež (15-19 let) získává nejčastěji knihy ke čtení z veřejné knihovny (25 %), na druhém místě jako dárek (19 %).
- V rámci výuky má povinnou četbu více starších dětí a mládeže ve věku 9-19 let (67 %) než nejmladších školních dětí (33 %). Povinná četba může být vhodnou pobídkou k aktivnímu čtenářství, ale hodně záleží na tom, jak je ukládána, 26 % starších dětí a mládeže není spokojeno s tím, jak je povinná četba zadávána a jaké úkoly děti a mládež v souvislosti s četbou dostávají.
- Vyšší úroveň čtenářství má jednoznačně pozitivní vliv na prospěch dítěte ve škole.
- S elektronickými knihami má v současné době zkušenost 27 % dětí a mládeže ve věku 9 až 19 let, v rámci toho pouze 11 % dětí 9-10 let a 44 % mládeže ve věku 17-19 let. Jen 6 % respondentů je ale čte pravidelně (12 % ve skupině 17-19 let).
- Školní knihovny využívá alespoň někdy třetina dotázaných ve věku 9-19 let, veřejnou knihovnu navštěvuje necelá polovina dětí a mládeže ve věku 9 až 19 let. Frekvence návštěv obou typů knihoven klesá s věkem dětí.
- Rodiče nejmladších školních dětí hodnotí význam knihoven podstatně pozitivněji než mladí lidé ve věku 15-19 let. Nejvíce je v obou skupinách oceňována tradiční služba knihoven, tj. „umožnit přístup ke zdrojům a knihám“ (rodiče 94 %, mládež 86 %), „knihovna, jako důležité vzdělávací zařízení“ (rodiče 84 %, mládež 68 %) a také „knihovna jako vhodné místo pro studium“ (rodiče 69 %, mládež 57 %). Nejvíce se rodiče a mládež shodují v tom, že „chodit do knihovny není dnes pro děti a mládež příliš cool“ - 56 % rodiče, 62 % mladí lidé.

2.4.3.2 Pravidelně provádět výzkumy čtenářství dospělé populace (SKP 2.1.3.G)

Realizace: MK, NK, ÚČL AVČR

NK ve spolupráci s Ústavem pro českou literaturu AV ČR v.v.i. uskutečnila v roce 2018 opakovaný celostátní průzkum dospělé populace ve věku 15+ se zaměřením na čtenářství, čtenářské chování, obvyklé způsoby trávení volného času a vztah ke knihovnám.

Hlavní závěry:

78 % obyvatel ČR přečte za rok aspoň jednu knihu (jakoukoli, tištěnou či elektronickou a k jakémukoli účelu), 44 % nakoupí za rok aspoň jednu knihu a 28 % navštíví za rok aspoň jednou veřejnou knihovnu.

Každý obyvatel ČR starší 15 let v průměru za rok přečte 12, 6 knih; jejich čtení denně věnuje 31 minut; za rok nakoupí průměrně 2,6 knihy a vydá za ně 649 Kč; v našich domácích knihovnách se v průměru nachází 253 knih.

Opět se ukázalo, že ženy čtou výrazně více než muži (rozdíl 9 %).

Pokud jde o digitální prostředí, nejčastěji čteme na chytrém telefonu; na internetu pak coby čtenáři vyhledáváme především zprávy a digitální vydání novin a časopisů.

Elektronické knihy čte pravidelně 4 % (60 % nikdy), audioknihy pravidelně poslouchá 1 % (86 % nikdy) populace 15 +.

Nejčastějším způsobem, jímž knihy získáváme, je prostřednictvím daru; informace o knihách pak získáváme pomocí doporučení blízkých a známých.

U služeb, které nabízejí veřejné knihovny, s velkou převahou vede půjčování knih.

67 % české populace 15+ tvrdí, že když byli dětmi, bylo jim rodiči či prarodiči aspoň občas předčítáno.

Vztah k povinné/doporučené četbě je rozdělen zhruba na třetiny: 35 % ji vnímá pozitivně, 31 % neutrálně a 30 % negativně.

Mezi dvěma posledními výzkumy zaznamenáváme znatelný pokles u čtení časopisů.

Průzkum ukázal oproti roku 2013 mírný, leč patrný pokles čtenářské kultury, a to ve všech třech jejích hlavních parametrech. I přesto však platí, že ČR nadále patří v Evropě k zemím se silným čtenářstvím.

2.5 Rozšiřovat nabídku knihovnických a informačních služeb pro různé cílové skupiny a jejich potřeby (příslušníci menšin, různých věkových skupin, rozdílného sociokulturního zázemí či osoby se zdravotním postižením, osoby ohrožené sociálním vyloučením)

2.5.1 Implementovat Strategii romské integrace do roku 2020 v prostředí knihoven

Realizace: Knihovny a jejich provozovatelé

2.5.1.1 Zajistit dostupnost literatury v romštině v knihovnách obcí s početnější romskojazyčnou komunitou

2.5.1.2 Podporovat čtenářství v romštině

2.5.1.3 Prezentovat romsky psanou literaturu v českých překladech

2.5.1.4 Vytvořit platformu pro komunikaci knihoven s veřejnými institucemi a neziskovými organizacemi, zabývajícími se romskou kulturou a jazykovými kompetencemi mluvčích romského jazyka

2.5.1.5 Spolupracovat s Muzeem romské kultury v Brně

Realizace: MK, knihovny a jejich provozovatelé, SKIP, MZK, NK

nerealizováno

2.5.2 Realizovat Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí v knihovnách

Realizace: MK, NK, SKIP, knihovny a jejich provozovatelé

2.5.2.1 Připravit metodiku pro práci knihoven zaměřenou na posilování sociálních vazeb a snášenlivost v místní komunitě a na rozvíjení mezigeneračního dialogu dětí, mládeže a seniorů

Realizace: MK, NK, SKIP, knihovny a jejich provozovatelé

V rámci KISK jsou součástí kurikula předměty rozvíjející erudici a zájem studentů oboru Informační studia a knihovnictví a budoucích knihovníků a informačních pracovníků tematiku mezigeneračního soužití a o edukaci zaměřenou na rozvíjení mezigeneračního dialogu (např. Bibliopedagogika, Komunitní knihovnictví). Zájem o problematiku mezigeneračního soužití reflektují také výzkumné kvalifikační práce, které jsou pro koncepci metodiky vhodným teoretickým a datovým základem. Jedná se např. o výzkum zaměřený na mezgenerační učení při rozvoji předčtenářské gramotnosti nebo výzkum aktuálního stavu mezigeneračních programů v některých krajích ČR. Výstupy z akademických pracovišť přispívají k deskripci aktuálního stavu této oblasti rozvoje knihovnictví a jsou vhodnými informačními podporami pro následné koncipování metodik.

2.5.3 Zpracovat metodiky poskytování knihovnických a informačních služeb uživatelům s různými typy zdravotního postižení, pro cizince, národnostní menšiny, osoby ohrožené sociálním vyloučením (SKP 2.1.7.F)

Realizace: MK, NK, SKIP

NK	Byly uspořádány „Kurzy mezikulturních kompetencí. V rámci projektu proběhly v roce 2018 dva dvoudenní kurzy interkulturních kompetencí pro knihovnice a knihovníky. Nabídka interkulturních služeb v Masarykově veřejné knihovně Vsetín. K hlavním aktivitám projektu patřilo: nákup literatury, cílená propagace knihovnických služeb, rozšíření spolupráce a prohlídky knihovny pro cizince a kulturně-vzdělávací akce.
Svaz knihovníků a informačních pracovníků	V roce 2018 realizoval celostátní projekt pro knihovníky s firmou FriendlyVox. Projekt FriendlyVox pomáhá už téměř tři roky osobám se zrakovým handicapem. Počítače v knihovnách jsou připojovány ke službě FriendlyVox a personál knihovny je proškolen tak, aby nevidomému člověku mohl pomoci při práci s internetem. Současně dochází také k vzájemné komunikaci a informačnímu propojení mezi knihovnou a místně příslušnou servisní organizací poskytující služby zrakově postiženým. Partnerem projektu FriendlyVox pro knihovny je SKIP, který aktivně pomáhá při realizaci projektu a organizuje školení pro zaměstnance knihoven z celé České republiky.
Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem	Knihovna se cíleně věnuje vzdělávání knihovníků Ústeckého kraje v tématu práce a komunikace s uživateli s různým znevýhodněním (v poslední době např. zrakově postižení, lidé s poruchou autistického spektra, sluchově postižení), přednášky na tato témata připravuje i pro veřejnost. Spolupracuje s organizacemi, které se jednotlivým skupinám věnují.
	Projekt FriendlyVox přijala knihovna za svůj nejen v rámci vlastní organizace (instalace i proškolení), ale šíří jej i dále – natočila propagační spot, projekt propaguje v knihovnách v kraji i v dalších institucích, pomáhá s jeho instalací (např. v domovech pro seniory). Na rok 2019 bylo s pomocí okresní metodiky naplánováno jeho systematické rozšíření v knihovnách okresu a následně prostřednictvím pověřených knihoven i v kraji.
	V roce 2018 začala knihovna spolupracovat se organizací Tichý svět (opět mj. osvěta a vzdělávání knihovníků) a byla připojena na Tichou linku (online tlumočení pro sluchově postižené). Připravují se kurzy znakového jazyka.
	Ve spolupráci s Multikulturním centrem Praha byly v letech 2017–2018 realizovány celkem čtyři semináře pro knihovníky na téma mezikulturních kompetencí.
	V lednu 2019 bylo v knihovně otevřeno Poradenské a edukačního centrum, které nabízí celoroční prezentaci učebnic, pomůcky pro osoby se znevýhodněním a nadané děti a poradenskou službu poskytovanou odborným garantem. Součástí centra bude i Zvuková knihovna.

2.5.4 Pokračovat v realizaci dotačního programu na podporu akvizice literatury v jazycích národnostních a etnických menšin, knih pro zdravotně postižené občany (Knihovna 21. století aj.) (SKP 2.1.7.G)

Realizace: MK

MK kontinuálně podporuje akvizice literatury v jazycích národnostních menšin i knih pro zdravotně postižené do knihoven prostřednictvím výběrového dotačního řízení Knihovna 21. století. V r. 2017 bylo poskytnuto 35 dotací ve výši 416 000 Kč, v r. 2018 36 dotací ve výši 448 000 Kč, v r. 2019 27 dotací ve výši 357 000 Kč.

Dalším projektem, který lze uvést k podpoře akvizic v jazycích národnostních a etnických menšin je projekt Cizojazyčné literatury, který realizuje s finanční podporou MK MZK. Je sice primárně zaměřen na podporu doplňování cizojazyčné literatury v knihovnách pro potřebu rozvoje jazykových dovedností obyvatel, nicméně zastoupeny jsou i jazyky národnostních a etnických menšin. V r. 2017 52 knihoven obdrželo 7 054 publikací v anglickém, německém, francouzském, španělském, italském, slovenském a ruském jazyce, vynaloženo bylo 1 887 683 Kč. V r. 2018 54 knihoven obdrželo 4 594 publikací v anglickém, německém, francouzském, španělském, italském, slovenském, ruském a ukrajinském jazyce, vynaložen byl 1 647 000 Kč. V r. 2019 52 knihoven obdrželo 6 221 publikací v anglickém, německém, francouzském, španělském, italském, slovenském, ruském a polském jazyce.

NK realizovala projekt Rozšíření fondu knihoven o dokumenty vhodné pro cizince a jejich integraci. Cílem projektu bylo pořízení atraktivních knižních titulů pro cizince žijící v ČR. Vybrané jazyky: ukrajinština, ruština, vietnamština, arabština byly zvoleny dle složení nejpočetnějších skupin zde žijících cizinců původem mimo země EU, kteří také tvoří většinou největší skupiny přistěhovalců (kromě Slováků) do ČR. Výběr byl doplněn o učebnice českého jazyka. Knihy byly distribuovány do krajů.

2.5.5 Podporovat neformální vzdělávání všech věkových skupin uživatelů (např. Univerzita 3. věku)

(SKP 2.1.7.H) **Realizace:** MK, MŠMT, knihovny a jejich provozovatelé

Příklady dobré praxe

Svaz knihovníků a informačních pracovníků	V oblasti vzdělávání seniorů /významné cílové skupiny knihoven/ dlouhodobě SKIP spolupracuje se soukromou VŠ v Mladé Boleslavi na celostátní konferenci Vzdělávání 3. věku. Odborníci na vzdělávání seniorů z celé republiky zde v průběhu dvou dnů přednesou jak odborné příspěvky, tak příklady dobré praxe ve vzdělávání seniorů. Jedná se vždy o setkání lidí z celé České republiky, kteří se systematicky zabývají vzděláváním seniorů, a to jak na akademické půdě vysokých škol a ve vzdělávacích institucích, tak i v prostředí knihoven, muzeí, škol, sociálních ústavů, agentur.
Svaz knihovníků a informačních pracovníků	V roce 2018 bylo za podpory SKIP realizováno na MU (KISK FF) v rámci závěrečné kvalifikační práce pilotní a svého druhu v ČR první šetření stavu rozvíjení informačního vzdělávání pro předškolní děti ve veřejných knihovnách. Kvantitativní výzkum s více než 200 responzemi knihoven přinesl zajímavá zjištění využitelná pro koncepci či revizi dosavadních forem a témat informačního vzdělávání pro cílovou skupinu žáků předškolního vzdělávání. Této cílové skupině je nutné věnovat v kontextu celoživotního vzdělávání v informační společnosti a nabídky služeb knihoven patřičnou pozornost.
Různé knihovny	Univerzity (akademie) třetího věku nabízelo v roce 2017 22 knihoven, virtuální univerzity třetího věku nabízelo 44 knihoven. Počet knihoven s touto nabídkou trvale roste.
Různé knihovny	Kurzy počítačové gramotnosti pro veřejnost nabízelo v roce 2017 141 knihoven, zejména se zaměřením na seniory např. Knihovna J. Mahena v

	Brně, Jevíčko, Strakonice, Český Těšín.
Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem	Knihovna se dlouhodobě věnuje vzdělávání seniorů, pořádá oblíbené kurzy Trénování paměti, zapojila se do projektu Senioři píší Wikipedii, připravuje speciální besedy a přednášky právě pro tuto věkovou skupinu (např. na téma bezpečnosti, finanční gramotnosti apod.). V roce 2019 zahájil činnost klub seniorů, který bude nejen příležitostí k setkávání, ale klade si za cíl právě i vzdělávání.

2.6 Zajistit přístup k internetu, k prostředkům ICT a k digitálnímu obsahu všem bez rozdílu

2.6.1 Naplňovat Strategii digitální gramotnosti v knihovnách
viz 2.3.3

Realizace: Knihovny a jejich provozovatelé

2.6.2 V rámci metodické činnosti krajských a pověřených knihoven podporovat čerpání finančních prostředků z programů pro obnovu infrastruktury pro přístup obyvatel k digitálnímu obsahu

Realizace: Krajské a pověřené knihovny

Nerealizováno - vázáno na Strategii digitální gramotnosti ČR na léta 2015 – 2020. Na implementaci příslušných opatření v knihovnách v jejím rámci nebyly alokovány finanční prostředky.

2.7 Rozvíjet regionální funkce knihoven

Regionální funkce knihoven jsou souborem podpůrných služeb, které krajská knihovna poskytuje ve spolupráci s většími městskými knihovnami v kraji menším městským a především obecním knihovnám v příslušném kraji. Jedná se o služby jako je tvorba a distribuce výměnných knihovnických fondů, poradenství, vzdělávání pracovníků, pomoc při revizi a aktualizaci knihovnických fondů, provoz automatizovaných knihovnických systémů a další. V roce 2018 využívalo tuto podporu 5 952 knihoven.

Cílem regionálních funkcí je zaručit dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb ve všech místech České republiky a přispívat k vyrovnání jejich rozdílů mezi jednotlivými knihovnami a regiony. Jedná se o systémovou dotaci, která by měla knihovnám v malých obcích garantovat stabilní úroveň podpory. Bez této podpory jsou knihovny v malých obcích zcela nesoběstačné a odsouzeny k postupnému zániku.

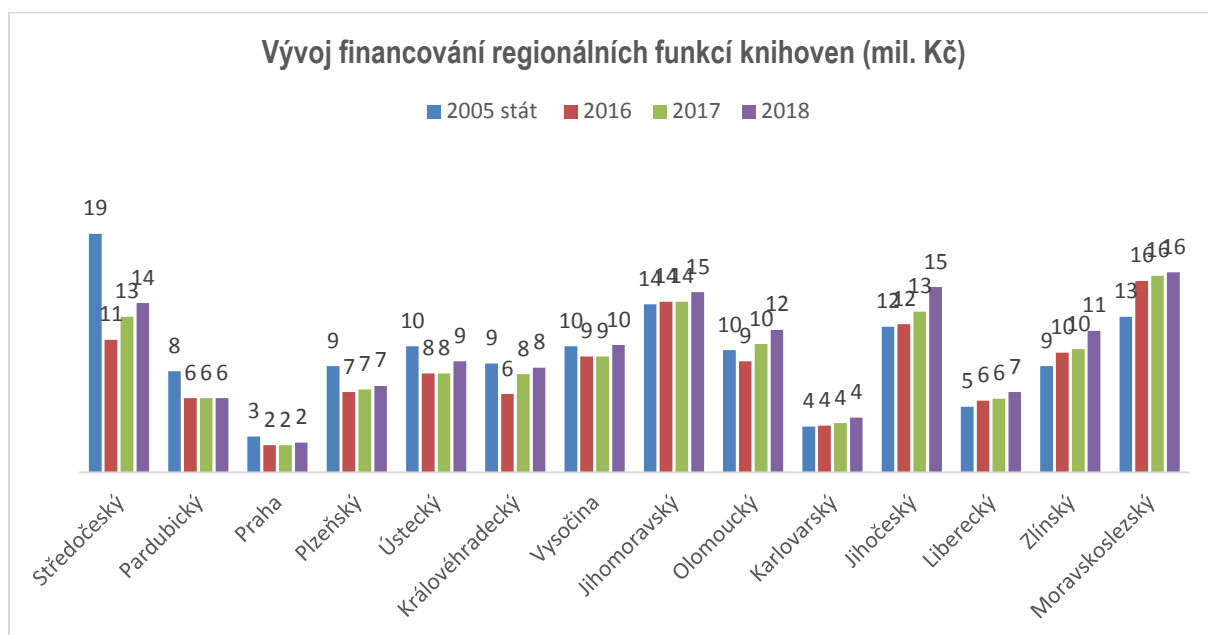
2.7.1 Posílit financování a stabilitu regionálních funkcí knihoven
(SKP 6.7.3.A)

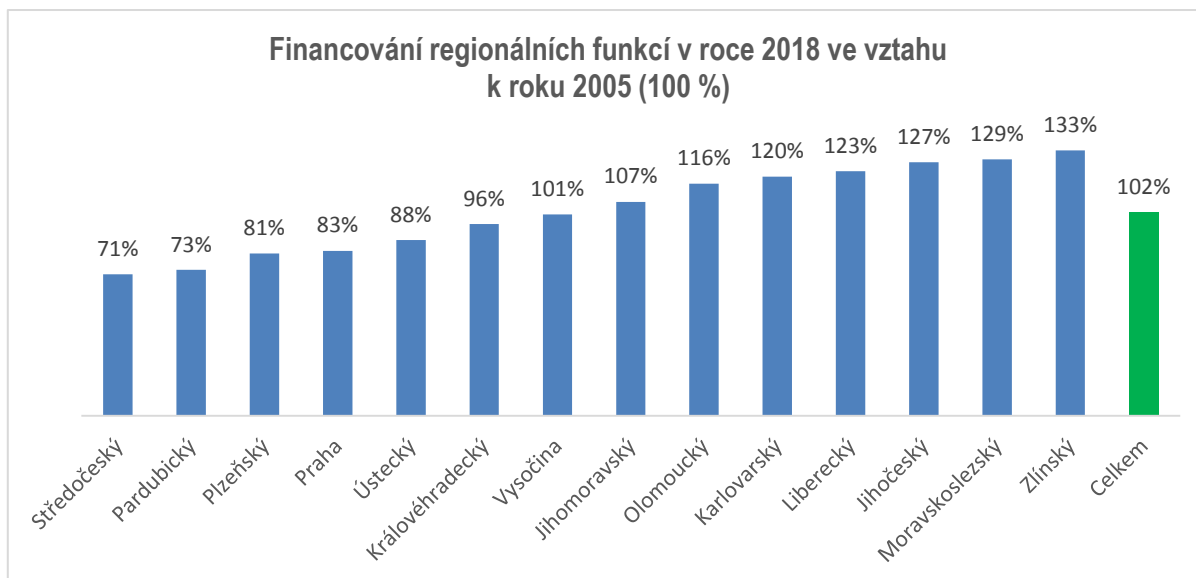
Realizace: Kraje, krajské knihovny, NK

Systém regionálních funkcí knihoven funguje od roku 2001. Do roku 2005 byly dotace na výkon regionálních funkcí poskytovány Ministerstvem kultury ČR. Novelou zákona o rozpočtovém určení daní přešla odpovědnost za jejich výkon a financování od roku 2005 na kraje. Do rozpočtu krajů byly v rámci rozpočtového určení daní alokovány finanční prostředky na regionální funkce ve výši 133,5 mil. Kč.

- Od roku 2005, kdy bylo přeneseno financování RF ze státu na kraje, do roku 2016 byl celkový objem dotace na výkon RF postupně snižován z původních 133,5 mil. Kč na částku 114,4 mil. Kč, tj. roční snížení o 19 mil. Kč v roce 2011.

- Při tomto snižování nebyla brána v úvahu inflace, růst cen knih apod. Inflace mezi roky 2005 až 2018 dosáhla hodnoty cca 28 %. Roční ztráta se pohybovala v posledních letech kolem 50 mil. Kč.
- Financování, respektive pokles financování regionálních funkcí bylo nerovnoměrné v jednotlivých krajích. Dobrou a stabilní podporu měly a mají knihovny zejména v Moravskoslezském a Zlínském kraji a do jisté míry také knihovny v Jihomoravském, Jihočeském, Karlovarském a Libereckém kraji.
- Nejvýraznější pokles dotace zaznamenal Středočeský kraj, který je největším krajem v ČR. Např. v roce 2011 zůstalo z původních 19,8 mil. Kč pouhých 7 mil. Kč. V roce 2013 zaznamenaly největší pokles finanční dotace na výkon regionálních funkcí kraje Plzeňský – z 8,6 mil. Kč na 5,5 mil. Kč, dále Královéhradecký – z 8,8 mil. Kč na 6 mil. Kč, Pardubický – z 8,2 mil. na 4 mil. Kč, Ústecký – z 10,2 mil. Kč na 7,8 mil. Kč a některé další. Tyto poklesy se nepodařilo do současnosti vyrovnat.
- V posledním období se situace zlepšovala, respektive došlo k navýšení dotace v souvislosti s růstem mezd. Nadále ale platí, že ve většině krajů je dotace nižší než převedené prostředky v roce 2005.
- Snižování dotace na RF v některých krajích je příčinou výrazných nerovností rozsahu a kvality služeb poskytovaných veřejnosti v rámci ČR. Byly snižovány prostředky na nákup knihovních fondů a došlo k propouštění pracovníků.

2.7.2 Zefektivnit komunikaci knihoven se všemi stupni veřejné správy a vytvořit spolupracující systém

Realizace: Kraje, krajské knihovny, NK

Krajské knihovny i knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí využívají různé způsoby komunikace s veřejnou správou. V průběhu roku 2018 proběhly ve všech krajích diskuzní kulaté stoly „Knihovna – věc veřejná“ zaměřené na budoucí rozvoj veřejných knihoven. Často využívanou formou vzájemné komunikace jsou společné semináře starostů a knihovníků, setkání se zástupci Svazu měst a obcí, Spolku pro obnovu venkova a další institucí. Důležitou aktivitou je pravidelné vyhodnocování a srovnávání činnosti knihoven v rámci jednotlivých regionů, které je provázáno s oceňováním nejlepších knihoven a jejich pracovníků. V některých krajích se daří zapojovat zástupce veřejné správy do strategického plánování (např. do tvorby koncepcí a plánů), do rozhodování, podílet se na společných aktivitách, informovat o důležitých událostech apod. Nejdůležitější formou komunikace je přímé jednání ředitelů a metodiků pověřených knihoven se starosty a dalšími zastupiteli, což je v některých krajích limitováno sníženým personálním zajištěním regionálních funkcí.

2.7.3 Provázat poskytování regionálních funkcí knihoven s metodickým pokynem ministerstva kultury k vymezení standardu VKIS

(SKP 6.7.3.B)

Realizace: Kraje, krajské knihovny, NK

Došlo k aktualizaci *Metodického pokynu Ministerstva kultury ČR k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky*, která zahrnuje standard pro vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity.

Dále k aktualizaci *Metodického pokynu Ministerstva kultury ČR k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky*, jejímž cílem bylo lépe provázat účastníky systému regionálních služeb knihoven (kraj, krajská knihovna, pověřená knihovna, příjemce dotace). Zvýrazněna je také metodická podpora knihoven v oblasti rozvoje vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit.

V r. 2018 byla vydána metodická příručka *Standard pro dobrý knihovní fond. Metodický pokyn MK ČR k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území ČR*.

Všechny standardy jsou důležitým nástrojem pro pravidelné hodnocení činnosti jednotlivých knihoven, v některých případech jsou zahrnuty do koncepčních materiálů a jsou využívány pro zacílení dotačního programu pro knihovny nebo jsou součástí smluv o poskytování regionálních služeb.

2.7.4 Stabilizovat finanční a personální zajištění výkonu regionálních funkcí a motivovat obce v péči o knihovnu

(SKP 6.7.3.C) **Realizace:** Kraje, krajské knihovny

Finanční zajištění regionálních funkcí knihoven viz opatření 2.7.1

Obecně lze konstatovat, že personální zajištění výkonu regionálních funkcí má přímou vazbu na celkové financování dotačního programu. Ve srovnání s rokem 2005 se na výkonu RF podílí o 55,7 úvazků (pracovníků zajišťujících výkon RF) méně. Počet metodických pracovníků zajišťujících RF i má v posledním období sestupnou tendenci. Snížení finanční částky klade velké nároky na pracovníky zajišťující výkon RF, kteří se za ztížených podmínek snaží o zachování objemu služeb na stejné úrovni jako v předešlých letech.

	2005	2016	2017	2018	Pokles/Růst mezi lety 2005-2018
Praha	7	3	3	3	-5
Středočeský	36	18	19	19	-16
Jihočeský	28	24	23	23	-5
Plzeňský	21	14	14	14	-7
Karlovarský	9	7	7	7	-2
Ústecký	24	17	16	16	-7
Liberecký	14	12	12	12	-3
Královéhradecký	17	15	15	15	-2
Pardubický	12	8	8	8	-4
Vysočina	17	17	17	17	1
Jihomoravský	30	24	26	24	-5
Olomoucký	23	19	21	21	-2
Zlínský	16	17	17	17	1
Moravskoslezský	25	27	27	27	2
Celkem	279,2	222,1	225,3	223,4	-55,7

Tabulka: počet pracovních úvazků na zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven

Ke stabilizaci personálního zajištění přispívá finanční stabilizace, průběžné navyšování mzdových prostředků zohledňující míru inflace a změny platových tabulek. V letech 2016 a 2017 probíhalo výraznější zvyšování tarifních platů pracovníků v kultuře. V dotacích na výkon RF od jednotlivých krajů bylo toto zvyšování zohledňováno často se zpožděním a ne vždy došlo k úplnému pokrytí nákladů. Od roku 2016 organizuje SKIP ve spolupráci s NK a příslušnými krajskými knihovnami speciální semináře pro metodiky pověřených knihoven.

Pro motivaci provozovatelů knihoven i jejich pracovníků využívají všechny kraje různé formy oceňování knihoven a knihovníků/knihovnic. V některých krajích byly otevřeny nebo jsou připravovány nové dotační programy pro knihovny. Příkladem je Jihomoravský kraj s dotačním titulem Obecní knihovny na podporu rozvoje a modernizace knihoven v obcích do

3 000 obyvatel vyhlašovaný každoročně od roku 2016. Stejně jako celokrajský projekt na podporu čtenářství Jižní Morava čte, do kterého bývá každoročně zapojeno na 60 knihoven. Rozvoji spolupráce se daří i díky nově zřízenému Metodickému centru pro výstavbu a rekonstrukci knihoven v Moravské zemské knihovně, které nabízí konzultace, poradenství i přímou praktickou pomoc zřizovatelům, kteří se rozhodli modernizovat svoje knihovny.

2.7.5 Zajišťovat a rozšířit nabídku celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven, motivovat k jejich stálému profesnímu růstu
(SKP 6.7.3.C)

Realizace: Kraje, krajské knihovny, pověřené knihovny, NK, SKIP

Ve všech krajích byla vytvořena dostatečná nabídka vzdělávacích aktivit, které jsou financovány jak z rozpočtu krajských knihoven, z programu regionálních funkcí knihoven a také z dotačního programu MK VISK 2.

Rok	2017	2018
Počet obslužených knihoven	3 557	3 470
Počet všech vzdělávacích akcí	1 464	1 648
z toho: počet akcí v rámci RF	604	573
Počet všech účastníků	17 606	18 170
z toho: počet účastníků akcí v rámci RF	8 864	8 169
Počet všech vyučovacích hodin	8 260	8 625
z toho: počet vyuč. hodin v rámci RF	2 943	2 257

Tabulka: Statistika vzdělávacích aktivit v rámci výkonu regionálních funkcí knihoven

Nabídka vzdělávacích aktivit je z hlediska tematického zaměření široká, např. základní knihovnické kurzy, kurzy počítačové a informační gramotnosti, pedagogicko-psychologické workshopy a literárněvědné semináře, ochrana osobních údajů. Postupně se rozšiřuje nabídka e-learningových kurzů. Trvalým problémem je zajištění účasti pracovníků, zejména z menších knihoven, kteří často působí na dobrovolnické bázi. Vzhledem k celkovému personálnímu zajištění jsou překážky s uvolňováním pracovníků v době provozu knihovny. Kvalitu vzdělávacích aktivit zvyšuje spolupráce se Slezskou univerzitou v Opavě (Informační studia a knihovnictví) a KISK.

2.7.5.1 Zajišťovat vzdělávání metodiků krajských a pověřených knihoven mj. v oblasti metod a cílů komunitně fungujících knihoven

Realizace: Kraje, krajské knihovny, pověřené knihovny, NK, SKIP

Od roku 2016 organizuje SKIP ve spolupráci s NK a příslušnými krajskými knihovnami speciální semináře pro metodiky pověřených knihoven.

2.7.6 Preferovat pomoc knihovnám v malých obcích
(SKP 6.7.3.C)

Realizace: Kraje, krajské knihovny, NK

Ve všech krajích je preferována metodická pomoc knihovnám v malých obcích. Tyto preference jsou zvýrazňovány v krajských koncepcích regionálních funkcí, ale také při oceňování knihoven, kde jsou zvláště oceňovány knihovny v nejmenších obcích.

2.7.7 Podporovat spolupráci knihoven, paměťových a dalších odborných institucí v regionech

Realizace: Kraje, krajské knihovny, pověřené knihovny, SKIP

Na krajské i lokální úrovni probíhá široká spolupráce mezi různými typy knihoven (školní, vysokoškolské knihovny) a paměťových institucí (archivy, galerie, muzea). Mezi hlavní oblasti spolupráce patří vzdělávání knihovníků, sdílení prostor, exkurze, pořádání společných výstav a akcí (např. *Noc muzeí a galerií*, *Noc literatury*), společné projekty digitalizace knihovních fondů, společné čtenářské průkazy apod.

Na celostátní úrovni pořádá každoročně SKIP ve spolupráci s NK a Národním archivem konferenci *Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě*, která je věnována problematice spolupráce archivů, knihoven, muzeí, galerií a památkové péče při využívání informačních a komunikačních technologií pro ochranu a zpřístupnění kulturního dědictví.

2.7.8 Rozšířit a zefektivnit vytváření a cirkulaci výměnných souborů knih a dalších dokumentů v rámci regionu

(SKP 6.7.3.C)

Realizace: Kraje, krajské knihovny, pověřené knihovny

Obsah, rozsah a počet výměnných souborů knih a dalších dokumentů, které jsou poskytovány knihovnám v menších obcích, je primárně závislý na objemu financování regionálních funkcí. Náklady na nákup výměnného fondu z krajské dotace se v roce 2018 zvýšily o 378 tis. Kč oproti roku 2017. Snížení financí na nákup VF v roce 2017 byl v mnoha krajích způsoben nutností pokrýt navýšení platů, které v krajské dotaci na výkon RF nebyly zohledněny. V roce 2018 již situace v tomto směru nebyla kritická.

Ve většině krajů se daří rozvíjet vícezdrojové financování výměnných fondů – z celkové částky na nákup do výměnného fondu tvoří 19 % financí jiné zdroje než je krajská dotace. Podíl těchto zdrojů každoročně stoupá. V některých krajích funguje toto vícezdrojové financování výměnných souborů ve větší míře, například v Královéhradeckém tvoří jiné zdroje více než 50 % celkové částky na nákup výměnného fondu již několik let.

Pozitivně působí rozšiřování nabídky obsahu výměnných souborů o audioknihy, deskové hry apod. Hledají se cesty k optimalizaci dopravy a pozitivně působí také implementace regionálních automatizovaných systémů.

2.7.9 Podporovat využívání a provoz regionálních automatizovaných systémů

(SKP 6.7.3.C)

Realizace: Kraje, krajské knihovny, pověřené knihovny

Počet knihoven, které jsou vybaveny automatizovaným knihovním systémem (AKS), každý rok stoupá, v rámci regionálních funkcí je servis AKS službou, jejíž využívání každoročně vykazuje nárůst. Nejvýhodnějším a nejchopitelnějším způsobem automatizace malých knihoven je jejich připojení do tzv. regionálního automatizovaného systému (RAKS). Nákup licencí malým knihovnám je řešen v rámci dotačního programu MK VISK 3, implementace RAKS je jednou z priorit tohoto podprogramu. Regionální AKS je ekonomické řešení, kdy funguje jeden systém pro celý region, systém je pak spravován pověřenou knihovnou. Pověřená knihovna jako jeho provozovatel a správce zaručuje kvalitu a rychlost vkládaných záznamů.

Problematickým aspektem zavádění automatizovaných knihovních systémů do malých knihoven je velká nerovnoměrnost v jednotlivých krajích. V některých regionech tyto systémy nefungují, malé knihovny musí žádat o dotaci na samostatný automatizovaný systém, což je mimořádně nákladné. Zapojení knihoven do RAKS v jednotlivých krajích je velmi rozdílné, například v Plzeňském či Olomouckém kraji je podíl knihoven zapojených do RAKS velmi nízký (do 10 % ze všech knihoven), naopak v kraji Vysočina, Zlínském a Jihomoravském kraji je zapojení knihoven do RAKS poměrně vysoké (kolem 60 %).

2.7.10 Asistovat malým neprofesionálním knihovnám při aktualizaci webových stránek a zpřístupňování údajů o nabízených informačních zdrojích

Realizace: Kraje, KK

Dlouhodobě se daří zvyšovat počty knihoven, které prezentují své služby pomocí své webové stránky, na níž nabízejí on-line katalog svého knihovního fondu.

	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014	rok 2015	rok 2016	rok 2017	Rok 2018
On-line katalog	1787	2 061	2231	2398	2 573	2 643	2763	2847
Webové stránky	2709	2 932	3015	3142	3 319	3 380	3464	3426

Významnou pomoc představuje podpora v rámci výkonu regionálních funkcí formou vzdělávacích aktivit nebo přímou pomocí při zpracování a aktualizaci webových stránek. Podporuje se využití šablon. V roce 2018 vydala Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové příručku Webové stránky malých knihoven, která je metodickým doporučením pro knihovníky v obcích do 3000 obyvatel.

2.8 Konceptně a metodicky podporovat dobrovolnictví v kultuře

2.8.1 Zajistit pro knihovny metodickou podporu uplatnění dobrovolnictví (SKP 6.7.6.E),

Realizace: MK, NK, SKIP

K realizaci opatření vznikla pracovní skupina, jejímiž hlavními tématy je popularizace využívání dobrovolníků v praxi knihoven a prezentace příkladů dobré praxe na odborných konferencích a seminářích.

3. Budování knihovních fondů a informačních zdrojů

Indikátory úspěšné realizace

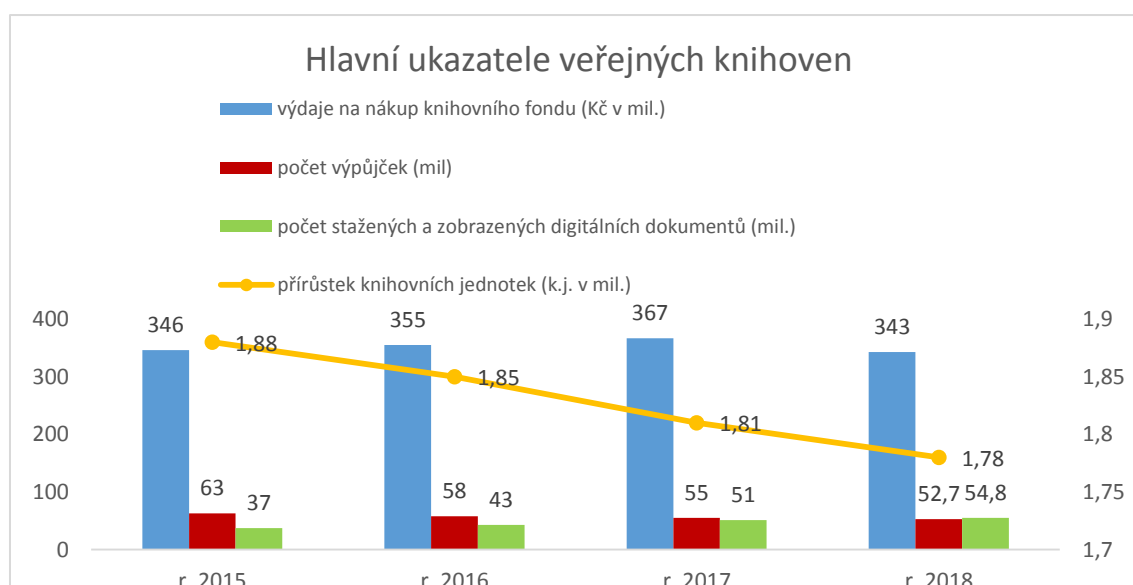
Počet a kvalita nově získaných knihovních jednotek, vývoj v časové řadě	Sledováno průběžně, viz komentář níže
Počet získaných elektronických informačních zdrojů a jejich využívanost, vývoj v časové řadě	plněno průběžně; podrobně za podprogram VISK 8 viz opatření 3.6 a za CzechELib opatření 3.11
Vznik Národního centra pro elektronické informační zdroje CzechELib	splněno, podrobně viz opatření 3.11
Vznik odborného pracoviště pro analytickou bibliografii v NK	zatím nesplněno, realizovány přípravné kroky, podrobně viz opatření 3.10.1

Nárůst počtu českých časopisů podchycených centrální analytickou bibliografií (s excerpcí min. 75 % obsahu) a dostupných v centralizovaném systému	plněno, podrobně viz opatření 3.10.1
--	--------------------------------------

V oblasti základních knihoven lze v posledních letech zaznamenat pokles objemu přírůstků knihovních jednotek (k.j.), například v roce 2014 činil objem ročního přírůstku 1,88 mil. k.j., v roce 2017 to bylo pouze 1,81 mil. k.j. V návaznosti na to klesá i objem vypůjček. Možnou příčinou poklesu je mj. nedostatečný objem financování nákupu knihovních fondů.

Na druhou stranu narůstá využívání digitálních dokumentů. Knihovny začínají také nabízet půjčování elektronických knih z domácí produkce, ale nabídka je zatím omezená – v r. 2018 bylo systémem Palmknihy-eReading nabízeno 7 071 titulů e-knih. Tato služba knihovnám je také podporována z dotačního programu VISK 3.

	r. 2014	r. 2015	r. 2016	r. 2017	r. 2018
Přírůstek knihovních jednotek (mil. k.j.)	1,88	1,86	1,85	1,81	1,78
Výdaje na nákup knihovního fondu (mil. Kč)	346	351	355	367	343
Počet vypůjček (mil.)	63	60	58	55	53
Počet stažených a zobrazených digitálních dokumentů (mil.)	37	40	43	51	55

V oblasti specializovaných knihoven, zejména vysokoškolských a akademických se daří pokles kompenzovat nákupem elektronických informačních zdrojů.

Ve sledovaném období se dařilo zachovat kontinuální podporu akvizice elektronických informačních zdrojů v podprogramu VISK 8.

Významným počinem v této oblasti bylo zřízení Národního centra pro elektronické informační zdroje CzechELib při Národní technické knihovně, která zajistila přístup k více než stovce klíčových EIZ, které zahrnují tisíce až desetitisíce odborných elektronických časopisů a knih a speciální databáze, včetně manažerských nástrojů pro podporu hodnocení výzkumu. Byla zpracována Koncepce rozvoje analytické bibliografie na národní úrovni, zatím se však nepodařilo zřídit pracoviště analytické bibliografie v Národní knihovně. Jsou plánovány konkrétní kroky k jeho realizaci. Pokračoval i projekt doplňování zahraniční literatury na podporu jazykového vzdělávání uživatelů knihoven a projekt Česká knihovna na podporu akvizic původní české literatury do fondů knihoven, naopak dotační program na podporu akviziční činnosti knihoven je zvažován na další období implementace Koncepce.

3.1 Zpracovat efektivní akviziční strategii s vymezením rolí jednotlivých typů knihoven; v oblasti knihoven provozovaných obcemi klást důraz na kvalitu fondu regionální literatury (SKP 2.1.11.A)

Realizace: ÚKR, NK, KK

Byla vydána metodická příručka *Standard pro dobrý knihovní fond. Metodický pokyn MK ČR k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území ČR*.

V r. 2017 NK vytvořila neformální panel odborníků zastupující různé typy knihoven, který se podílí na dílčích konzultacích k celé problematice. Zastoupení odborníci připravovali v r. 2019 zpracování efektivní akviziční strategie s vymezením rolí jednotlivých typů knihoven.

3.2 Zavést dotační program na podporu akviziční činnosti knihoven včetně doplňování starších fondů z antikvariátů, aukcí a internetových portálů (SKP 2.1.11.A)

Realizace: MK

nererealizováno, plánováno na další období implementace koncepce. Proběhly první konzultace mezi NK a MK s cílem zmapovat možnosti zavedení programu.

3.3 Podporovat doplňování zahraniční literatury na podporu jazykového vzdělávání uživatelů do fondů knihoven (SKP 2.1.11.B)

Realizace: MK, MZK

Viz projekt Cizojazyčné literatury v opatření 2.1.5

MZK připravila a realizovala v r. 2018 dotazníkové šetření pro uživatele v knihovnách, zapojených do projektu Cizojazyčná literatura. Na základě zjištěných poznatků byl zpracován dokument „Doplňování cizojazyčné literatury v českých veřejných knihovnách“ a k diskusi nad dalšími kroky byl svolán kulatý stůl v MZK. Výsledky šetření a pilotního projektu byly prezentovány na setkání metodiků v Liberci (září r. 2018).

3.4 Pokračovat v realizaci dotačního programu na podporu akvizice literatury v jazycích národnostních a etnických menšin, knih pro zdravotně postižené občany (Knihovna 21. století aj.)

(SKP 2.1.7.G) **Realizace:** MK

Viz opatření 2.5.4

3.5 Pokračovat v podpoře projektu Česká knihovna na podporu akvizic nekomerčních titulů původní české literatury pro knihovny zapsané v evidenci knihoven (SKP 1.2.1.B)

Realizace: MK, MZK

Viz opatření 2.1.5

3.6 Podporovat zajištění elektronických informačních zdrojů (včetně e-knih) pro výzkum, vývoj i veřejnost a nákup licencí na zpřístupnění výsledků digitalizace a děl nedostupných na trhu (SKP 2.1.11.C)

Realizace: MK, NK, MŠMT, NTK

Základním nástrojem podpory této oblasti je podprogram MK VISK 8 – Elektronické informační zdroje a zpřístupnění informačních zdrojů prostřednictvím Jednotné informační brány.

Základním smyslem VISK 8 je zajištění rychlého a efektivního zpřístupňování českých i zahraničních informací v knihovnách s využitím možností ICT. Jsou zajišťovány multilicenční přístupy k elektronickým informačním zdrojům, podporované v části VISK 8/A. V části VISK 8/B je záměrem zajištění jednoduchého a komplexního zpřístupnění a propagace informačních zdrojů, dříve prostřednictvím Jednotné informační brány a oborových informačních bran. Prioritní oblastí podpory je nyní provoz a další rozvoj Centrálního portálu českých knihoven (CPK) a zapojení dalších institucí a informačních zdrojů.

V r. 2017 byla v části VISK 8/A poskytnuta dotace na projekt Národní knihovny ČR ve výši 2 659 000 Kč na zakoupení multilicence pro přístup do Mediální databáze firmy Anopress IT, a.s. pro 62 knihoven, do databáze právních informací ASPI firmy Wolters Kluwer ČR, a.s. pro 30 knihoven a do databáze LibraryPressDisplay kanadské firmy NewspaperDirect pro 21 knihoven.

V části VISK 8/B byl podpořen provoz a rozvoj CPK jako národního portálu a provoz a příprava integrace Jednotné informační brány a oborových informačních bran do CPK. Celkem 9 projektům byla přidělena částka 10 793 000 Kč.

V r. 2018 bylo v části VISK 8/A podpořeno zajištění multilicenčních přístupů k elektronickým informačním zdrojům. Dotace byla poskytnuta na projekt Národní knihovny ČR ve výši 2 902 000 Kč na zakoupení multilicence pro přístup do Mediální databáze firmy Anopress IT, a.s. pro 64 knihoven, do databáze právních informací ASPI firmy Wolters Kluwer ČR, a.s. pro 31 knihoven a do databáze LibraryPressDisplay kanadské firmy NewspaperDirect pro 20 knihoven.

V části VISK 8/B bylo cílem zajištění jednoduchého a komplexního zpřístupnění a propagace informačních zdrojů prostřednictvím národního Centrálního portálu českých knihoven, včetně zapojení dalších institucí a informačních zdrojů, provoz Jednotné informační brány a oborových informačních bran a příprava jejich integrace do CPK. Celkem 8 projektům byla přidělena částka 10 220 000 Kč.

V r. 2019 bylo v části VISK 8/A podporováno zajištění multilicenčních přístupů k elektronickým informačním zdrojům. Prostředky na zakoupení multilicence pro přístup dalších knihoven do Mediální databáze firmy Anopress IT, databáze právních informací ASPI

firmy WoltersKluwer ČR, a.s. a databáze LibraryPressDisplay firmy NewspaperDirect jsou od r. 2019 poskytovány Národní knihovně ČR.

V části VISK 8/B bylo cílem zajištění jednoduchého a komplexního zpřístupnění a propagace informačních zdrojů prostřednictvím národního Centrálního portálu českých knihoven, včetně zapojení dalších institucí a informačních zdrojů, provoz oborových informačních bran a jejich integraci do CPK. Prostředky na provoz CPK byly od r. 2019 převedeny Moravské zemské knihovně v Brně do příspěvku na provoz. V rámci dotačního řízení byla celkem 2 projektům přidělena částka 3 185 tis. Kč.

Počet knihoven a zpřístupňované databáze, které byly v předchozích letech financovány z dotací v jednoletých projektech VISK8/A:

Rok	dtb Anopress	dtb ASPI	dtb LPD
2016	65	29	18
2017	62	30	21
2018	64	31	20

Nad rámec projektu CzechELib – viz opatření 3.11 – NTK v roce 2018 zajistila přístup do objemných kolekcí elektronických knih čtyř významných vydavatelů odborné literatury Elsevier, Springer, Taylor & Francis a Wiley, jejichž tituly pokrývají širokou oblast technických a přírodovědných oborů, medicíny, ekologie, architektury, ekonomie a dalších s cílem získat do trvalého nákupu kolekce e-knih v hodnotě přes 15 mil. Kč uvolněných se souhlasem MŠMT jako zřizovatele NTK. Kolekce e-knih Springer byla získána formou trvalého nákupu, tedy je již nyní součástí fondu NTK. Kolekce dalších tří vydavatelů byly získány formou Evidence Based Selection (pro rok 2018 byly zpřístupněny plné kolekce a poté byl vybrán počet titulů odpovídající zaplacené sumě a tyto tituly zůstanou trvale ve fondu).

V roce 2018 bylo takto zpřístupněno téměř 19 000 titulů elektronických knih pro 74 členských institucí CzechELib, které nakupují zdroje uvedených vydavatelů. Již od roku 2014 zajišťuje NTK pro instituce zabývající se částicovou fyzikou členství v konsorciu SCOAP3, které zajišťuje za přibližně stejný náklad jako původní předplatné nejen otevřený přístup do nejdůležitějších časopiseckých titulů publikujících v tomto oboru, ale také bez dalších nákladů bezplatné publikování pro české autory (<https://www.techlib.cz/cs/2970-scoap3>). Od roku 2020 bude přístup podpořen z prostředků CzechELib částkou cca 860 tis. Kč.

3.7 Propagovat a využívat otevřená úložiště pro přístup k publikovaným recenzovaným výsledkům výzkumu a vývoje

Realizace: NTK, NK, AKVŠ ad.

Knihovny se věnovaly propagaci otevřených zdrojů v rámci školení elektronických informačních zdrojů, v rámci propagačních akcí během Open Access Week. Na svých webových stránkách budují informační podporu pro výzkum a vývoj včetně problematiky vědeckého publikování a otevřeného šíření publikačních výstupů. Problematice otevřeného přístupu k vědeckým informacím se věnuje web Open Access v ČR (<http://openaccess.cz/>), facebooková stránka Open Access (OA) – CZ (<https://www.facebook.com/openaccess.cz/>).

Asociace knihoven vysokých škol ČR (AKVŠ) pořádala seminář Otevřené repozitáře jako platformu pro výměnu zkušeností v oblasti budování otevřených systémů na podporu otevřeného přístupu k výsledkům VaV. Národní technická knihovna pořádala seminář ke zpřístupňování šedé literatury s obdobným zaměřením. Pracovníci členských institucí AKVŠ se pravidelně zúčastňují mezinárodní konference Open Repositories a AKVŠ je členem organizace SPARC Europe.

Řada knihoven využívá možnosti integrovat volně dostupné zdroje do svých vyhledávačů elektronických informačních zdrojů typu *discovery service*.

Do evropské infrastruktury pro otevřenou vědu je Česká republika zapojena prostřednictvím Masarykovy univerzity, která je účastníkem mezinárodní organizace OpenAIRE (<https://www.openaire.eu/>) a prostřednictvím Národní technické knihovny aktivní v iniciativě OA2020 a rovněž v pracovní skupině EUA (European Universities Association) pro Open Access/Open Science.

3.8 Využití nástroje projektu Virtuální depozitní knihovna pro efektivní doplňování fondů depozitních knihoven o dokumenty vyřazované z jiných knihoven (SKP 2.1.11.D)

Realizace: NK, knihovny a jejich provozovatelé

Cílem aplikace Virtuální depozitní knihovna (dále „VDK“) je umožnit konzervačním knihovnám zautomatizovat procesy jako jsou např. zjišťování počtu dochovaných exemplářů v systému vybraných knihoven, doplňování konzervačních sbírek pomocí automatizovaného vyhledávání titulů v bázi atd. Snahou je postupně přejít k efektivnějšímu přístupu doplňování zejména konzervačních sbírek za využití zdrojů vyřazovaných publikací, knižních darů či dosud nezpracovaných fondů knihoven. Aplikace VDK je veřejně dostupná na stránkách <http://vdk.nkp.cz/>. K dispozici je i uživatelská příručka http://vdk.nkp.cz/?attachment_id=514

Záznamy jsou do aplikace zatím harvestovány z katalogů Národní knihovny ČR, Vědecké knihovny v Olomouci, Moravské zemské knihovny, Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové, Krajské vědecké knihovny Liberec a Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích. Při stávajícím využívání aplikace však bohužel dochází ke zkreslování výsledků vyhledávání a napojování díky vysoké míře duplicit, které vznikají nejednotným nebo chybným katalogizačním zpracováním v jednotlivých knihovnách. Z těchto důvodů byl v roce 2018 vytvořen návrh nové podoby modulu pro deduplikaci harvestovaných dat. Jeho nasazení je s ohledem na omezené finanční zdroje (projekt NAKI, díky němuž aplikace vznikla, skončil v roce 2016) postupné. Pro náročnější procesy, jako je například automatické zjištění unikátně dochovaných dokumentů, se postupně vytváří dílčí inovované metodické postupy, které budou postupně publikovány na výše uvedeném webu.

Aplikace VDK v současné době obsahuje více než 4,8 milionů bohemikálních i nebohemikálních dokumentů. Na základě prací provázaných s ověřováním dat v rámci VDK bylo do konce roku 2018 zahrnuto do Národního konzervačního fondu více než 2 000 svazků, které v této konzervační sbírce nebyly zastoupeny, téměř 3 000 svazků pak bylo zahrnuto do Univerzálního knihovního fondu (náhrady za ztracené svazky, dosud nezahrnuté knižní svazky atd.).

3.9 Podporovat kooperativní tvorbu národních, regionálních a oborových bibliografií s návazností na faktografické, plnotextové a multimediální zdroje (SKP 4.3.2.A)

Realizace: NK, kraje, specializované knihovny

NK podporuje kooperativní tvorbu národní bibliografie. V průběhu roku 2018 se podílela na přípravě zapojení MKP do centrální katalogizace (příprava projektu Central) – zajištění příjmu záznamů, testování, metodika zpracování. Zasíláním svých bibliografických záznamů krajské, regionální a oborové knihovny obohacují ČNB zejména o záznamy dokumentů, které jsou vydávány v příslušných krajích či regionech nebo které jsou v mnoha případech vydávány a distribuovány mimo klasický knižní trh (oborové knihovny). Tím pomáhají k větší úplnosti ČNB. Příkladem kooperativní tvorby národní bibliografie je i realizace projektů v rámci VISK 9/I, kdy je touto formou tvořena báze ANL. Na doplňování databáze ANL spolupracují krajské a oborové knihovny a NK, blíže viz opatření 3.10.

3.10 Systematicky retrospektivně zpracovávat dosud nezpracované knihovní fondy včetně analytického zpracování

3.10.1 Zpracovat a realizovat Koncepti rozvoje analytické bibliografie na národní úrovni

Realizace: KK, NK

NK zpracovala v rámci projektové podpory z programu VISK v roce 2017 Koncepti národního systému analytické bibliografie viz <http://ipk.nkp.cz/docs/koncepce/koncepce-narodniho-systemu-analyticke-bibliografie>, která předpokládala vytvoření vhodných podmínek v NK: vznik plně funkčního pracoviště a finančně, technicky a personálně zabezpečit jeho fungování. Realizace centrálního pracoviště bude řešena v následujících letech.

V rámci části I podprogramu VISK 9 – CASLIN – Souborný katalog ČR, Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit byly poskytovány dotace knihovnám, které se podílely na tvorbě a zpracování metadat v systému analytické (článekové) bibliografie ANL.

V r. 2017 byla 14 projektům přidělena částka 866 000 Kč, v r. 2018 16 projektům částka ve výši 1 009 000 Kč, v r. 2019 14 projektům částka ve výši 972 000 Kč.

Již od roku 2012 krajské a některé specializované knihovny realizují kooperativní projekty s cílem vytvářet bibliografické záznamy článků, které zasílají průběžně do databáze ANL. Za rok 2017 a 2018 bylo jako výstupy těchto kooperativních projektů (podpořených v rámci podprogramu VISK 9/ I) importováno do báze ANL celkem 40 868 záznamů. Kromě záznamů z kooperativních projektů jsou do báze zasílány záznamy z excerpce z regionálního tisku (krajské knihovny), záznamy z odborných periodik (specializované knihovny a univerzitní knihovny) a záznamy z knihovnického tisku (NK). V rámci této kooperace bylo za roky 2017 a 2018 importováno 74 004 záznamů. Za výše zmiňované roky přibylo tedy do databáze celkem 114 872 záznamů. Přesto se stále nedaří pokrýt celou excerpční základnu a některá periodika nejsou analyticky zpracovávána, chybí zpracování článků z denního tisku, sborníků a ročenek. K 1. 1. 2019 bylo v databázi ANL celkem 1 738 985 záznamů, záznamů s odkazy na plné texty bylo ke stejnému dni 471 171, což činí 27 % z celkového počtu záznamů. Do licencovaných databází směřuje 6 148 odkazů ze záznamů v ANL. V bázi bylo dále nově k dispozici 26 821 odkazů do digitálních knihoven v systému Kramerius (21 821 do volně dostupných digitalizovaných titulů Knihovny Akademie věd ČR a 5 212 do ostatních digitálních knihoven). Do Webarchivu směřují odkazy u 4 240 záznamů. V roce 2017 zajišťovala koordinaci kooperativních projektů SVK HK, správu ANL NK, v roce 2018 správu i koordinaci zajišťovala NK.

3.10.2 Zajistit zdroje kvalitních bibliografických a katalogizačních záznamů, především Českou národní bibliografii, analytickou bázi ANL a Souborný katalog ČR, pro:

- sdílenou katalogizaci v rámci celé ČR;

- tvorbu metadat při digitalizaci dokumentů;
- tvorbu a rozvoj národních autorit;
- tvorbu bibliografického popisu na analytické úrovni;
- Centrální portál knihoven.

Realizace: KK, NK

V roce 2018 došlo k postupnému nahrazování Jednotné informační brány portálem knihovny.cz (<https://knihovny.cz>), proběhla migrace profilů pro sdílenou katalogizaci a provoz Jednotné informační brány byl k 31. 12. 2018 ukončen.

Portál knihovny.cz nyní zahrnuje záznamy [České národní bibliografie](#), jejich počet činil k 1. 1. 2019 celkem 1 120 tis. záznamů, další záznamy NK a dalších spolupracujících knihoven i záznamy [Souborného katalogu ČR](#), který přesáhl počtu 7 mil. záznamů. Důležitým zdrojem pro zajištění provozu portálu knihoven je Centrální adresář knihoven, který obsahuje 9,9 tis. záznamů.

Pro potřeby koordinace digitalizace pokračuje přidělování čísel ČNB prostřednictvím Souborného katalogu ČR a České národní bibliografie. Pokračuje kooperace na vytváření [Národních autorit ČR](#). Národní autority ČR dosáhly k 1. 1. 2019 celkem 996 tis. záznamů a představují důležitý nástroj pro kooperační projekty knihoven i dalších paměťových institucí. Bibliografický popis na analytické úrovni probíhá s podporou projektu VISK 9, báze ANL obsahuje přes 1,7 mil. záznamů. Zároveň pokračovala jednání o možnosti obnovení pracoviště v NK (viz bod 3.10.1).

3.10.3 Podporovat tvorbu a využití regionálních a oborových informačních zdrojů

Realizace: Kraje, KK, specializované knihovny

NK vytváří zdroje kvalitních bibliografických a autoritních záznamů (ČNB, SK ČR), podílí se na vytváření analytické bibliografie (v oblasti knihovnictví a informační vědy), spolupracuje s portálem Knihovny.cz.

Krajské knihovny vytvářejí regionální článkové databáze, databáze regionálních autorit a databáze regionálních výročí (především osobností). Specializované knihovny vytvářejí speciální oborové bibliografie, které jsou zapojeny do portálu Knihovny.cz. Většina krajských i specializovaných knihoven zpřístupňuje tyto databáze on-line bez omezení, což přispívá k jejich většímu využití.

3.10.4 Systematicky retrospektivně zpracovávat dosud nezpracované knihovní fondy včetně analytického zpracování

Realizace: NK, KK, specializované knihovny a d.

Stejně jako v předchozích letech pokračovalo i v letech 2017, 2018 a 2019 financování programu VISK 5 – RETROKON. Realizováno bylo 28 projektů v roce 2017, 32 projektů v roce 2018 a 14 projektů v r. 2019. MK poskytlo na rok 2017, 2018 a 2019 finanční prostředky ve výši 3 665 000 Kč, 3 416 000 Kč a 1 190 000 Kč, které byly účelně vynaloženy na zpracování bibliografických záznamů českých i zahraničních monografií, seriálů, hudebnin a zvukových dokumentů. Výsledkem programu VISK 5 – RETROKON za roky 2017 a 2018 bylo vytvoření 250 tis. bibliografických záznamů ve standardizovaném formátu MARC21. Záznamy byly dodány do Souborného katalogu ČR (CASLIN). Stanovené cíle na v rámci programu VISK 5 se podařilo úspěšně dosáhnout, ačkoliv přidělené finanční prostředky nedokázaly pokrýt veškeré náklady na zpracování a zpřístupnění knihovních fondů. Významný podíl katalogů českých knihoven je tvořen fondy značně rozsáhlými nebo jazykově a oborově specifickými a jejich zpracování je velmi náročné. Úspěšné dokončení takových projektů je otázkou delšího časového intervalu. Přes vytrvalou snahu českých knihoven v oblasti retrospektivní konverze a výraznou podporu v rámci programu VISK 5 – RETROKON se dosud nepodařilo zpřístupnit všechny knihovní fondy. Program VISK 5 –

RETROKON s dostatečným navýšením finančních prostředků tak stále představuje nezbytně nutnou podmínku pro úspěšné pokračování a dokončení retrospektivní konverze katalogů českých knihoven směřující k úplnému zpřístupnění knihovních fondů všem uživatelům.

Přehled výsledků retrokonverze viz

https://visk.nkp.cz/dokumenty/visk5/2017/souhrnna_zprava_2017.pdf

https://visk.nkp.cz/dokumenty/visk5/2018/Souhrnna_zprava_2018.pdf

https://visk.nkp.cz/dokumenty/visk5/2019/Souhrnna_zprava_2019_vis5.pdf

NK pokračuje vedle projektu retrospektivní konverze Generálního katalogu 1 i v rekatalogizaci fondu 19. století.

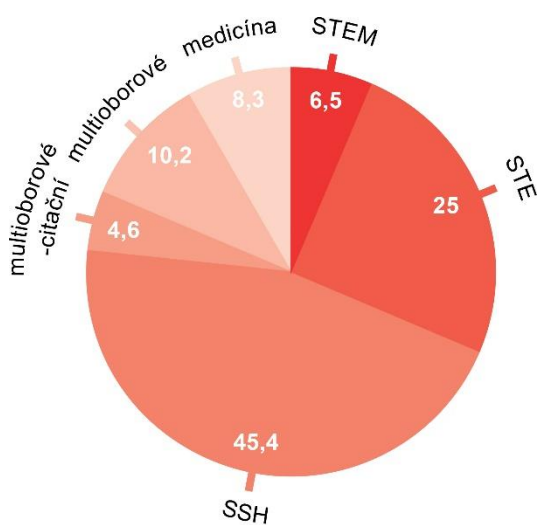
Zpracování záznamů článků do báze ANL v rámci kooperačních projektů i mimo ně je zaměřeno především na aktuálně vycházející periodika s tím, že se od roku 2012 nepodařilo plně dohnat zpoždění a v jednotlivých letech jsou zpracovávány záznamy se zpožděním převážně jednoho roku (nejedná se tedy o klasickou retrospektivu). Krajské knihovny mají záznamy článků v elektronických katalozích cca od roku 1993, někde i dřív. V současnosti v některých knihovnách (např. v SVK HK) probíhá retrokonverze klasických lístkových regionálních kartoték článků budovaných před rokem 1993, financovaná z vlastních zdrojů. K masivnějšímu retrospektivnímu analytickému zpracování článků může dojít po obnovení činnosti analytického pracoviště v NK. Krajské knihovny nedisponují finančními ani personálními zdroji na retrospektivní zpracování v oblasti analytické bibliografie.

3.11 Vybudovat Národní centrum pro elektronické informační zdroje CzechELib

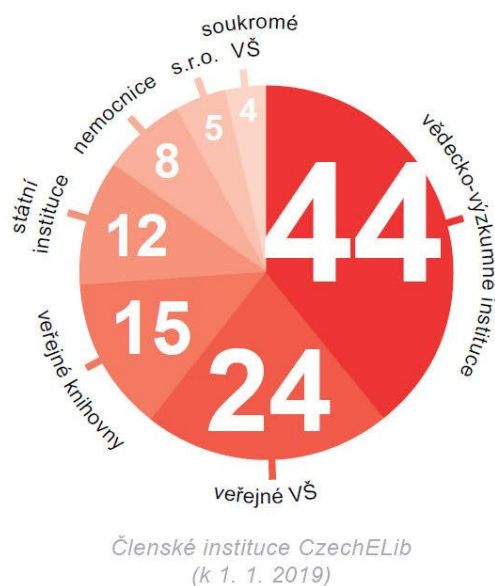
Realizace: MŠMT, NTK

NTK uspěla s projektovým záměrem v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a stala se realizátorem projektu Národní centrum pro elektronické informační zdroje – CzechELib, jehož fyzická realizace byla zahájena 1. 1. 2017. Ukončení fyzické realizace projektu je plánováno k 31. 12. 2022, nicméně se počítá s tím, že i po tomto termínu bude Národní centrum pokračovat ve svých aktivitách. CzechELib funguje v rámci organizační struktury NTK jako jeden z jejích odborů. Vytváří a provozuje stabilní systém pro nákup a zpřístupňování EIZ, který je přínosem pro členské instituce (vysoké školy, ústavy AV, knihovny, orgány st. správy, odbornou veřejnost apod.), osoby, které jejich prostřednictvím k e-zdrojům přistupují (studenti, vědci, čtenáři atd.) a pro celou oblast výzkumu, vývoje a vzdělávání v ČR. V roce 2017 byl vytvořen základní právní, ekonomický a metodický rámec fungování Národního centra. Byly zpracovány klíčové projektové metodiky a postupy – např. Metodika čerpání podpory v rámci CzechELib, Metodika výběru EIZ, Postup stanovení kurzu apod., také ale vytvoření vzorových smluv pro členské instituce (smlouva o centralizovaném zadávání; smlouva o zajištění a zpřístupnění EIZ) a pro poskytovatele EIZ (licenční smlouva). Zároveň byl realizován sběr požadavků institucí na konkrétní EIZ a zahájeny kroky k jejich zajištění a zpřístupnění formou jednacích řízení bez uveřejnění. Celkové výdaje na provoz centra za rok 2017 činily 13 065 812,66 Kč a jeho personální obsazení bylo ve výši 15,4 úvazku. Mezi hlavní výdaje lze zahrnout výdaje na platy a právní služby spojené s přípravou vzorových smluv. Mezi ostatní výdaje lze zařadit HW a SW vybavení, tvorbu webových stránek projektu či organizace setkání s členskými institucemi. Pro rok 2018 byly zajištěny EIZ pro 112 institucí. V této souvislosti bylo uzavřeno 112 Smluv o centralizovaném zadávání, bylo realizováno 20 veřejných zakázek v jednacím řízení bez uveřejnění, bylo uzavřeno 20 licenčních smluv s vydavateli a dodavateli EIZ („poskytovatelé EIZ“), následně bylo s

členskými institucemi CzechELib uzavřeno 112 Smluv o zajištění a zpřístupnění EIZ na období 2018–2022. Prostřednictvím CzechELib byl zajištěn na základě podepsaných Licenčních smluv přístup k více než stovce klíčových EIZ, které zahrnují tisíce až desetitisíce odborných elektronických časopisů a knih a speciální databáze, včetně manažerských nástrojů pro podporu hodnocení výzkumu. Od podzimu 2018 probíhal stejný proces vedoucí k zajištění přístupu k novým EIZ od roku 2019. Požadavky na nové EIZ vzneslo 39 institucí, se kterými byly uzavřeny Smlouvy o centralizovaném zadávání, bylo realizováno 14 veřejných zakázek v jednacím řízení bez uveřejnění a po podpisu licenčních smluv s dodavateli EIZ byly se členskými institucemi uzavřeny smlouvy o zajištění a zpřístupnění EIZ na období 2019–2022. Ve druhém roce fungování centra byly také zpracovány další dokumenty – např. Metodika výběru individuálních časopisů, postup vyúčtování apod. Celkové výdaje na provoz centra v roce 2018 byly ve výši 18 567 905,69 Kč a jeho personální obsazení činilo 18,4 úvazku. Mezi hlavní výdaje patřily výdaje na platy, právní služby a rozšíření datového centra NTK. Mezi ostatní výdaje lze zahrnout výdaje na drobný HW a SW, publicitu projektu a setkávání s členskými institucemi. Pořízení EIZ pro rok 2018 bylo v celkové hodnotě 462 951 864,90 Kč, z toho projekt CzechELib hradil částku 249 621 656,24 Kč, tedy 53,92 %. V roce 2019 se podařilo najít řešení, jak z projektu CzechELib přispívat na pořízení EIZ i významným knihovnám, které nemají status výzkumné organizace. Národní centrum pro elektronické informační zdroje – CzechELib bylo prezentováno na řadě tuzemských i zahraničních konferencí a workshopů.

Počty EIZ podle oborů v % (k 30. 4. 2018)

3.12 Umožnit přístup k veřejným úložištím v reakci na změny přístupu k vědeckým informacím

Realizace: NTK, NK, vysokoškolské knihovny, knihovny AV ČR a další.

Národní úložiště šedé literatury je službou Národní technické knihovny, která podporuje otevřený přístup k odborným nepublikovaným dokumentům, tedy i k některým výzkumným publikacím. Jedná se o digitální repozitář sloužící ke shromažďování, dlouhodobé archivaci a zpřístupňování šedé² literatury z produkce českých institucí i jednotlivých autorů. Celkem s NUŠL spolupracuje přes 150 institucí a jeho obsah přesahuje 525 tisíc záznamů. Významnými přispěvateli jsou jednotlivé ústavy Akademie věd ČR, veřejné výzkumné instituce, soukromé výzkumné instituce a firmy a veřejné vysoké školy.

V NUŠL jsou ukládány zejména různé typy zpráv, preprinty, vysokoškolské kvalifikační práce nebo firemní literatura, z výzkumných výstupů lze zmínit certifikované metodiky, výzkumné zprávy a konferenční příspěvky nebo celé sborníky. Záznamy výzkumných výstupů jsou provázány se záznamy v Informačním systému VaVaI v sekcích RIV a CEP, pokud je to technicky možné. Dokumenty v NUŠL jsou veřejně dostupné, NUŠL podporuje rovněž publikování elektronických dokumentů pod veřejnými licencemi Creative Commons.

V rámci projektu CzechELib bylo vyjednáváno s dodavateli elektronických informačních zdrojů o zahrnutí modelu open access do licenčních smluv. Vyjednané podmínky lze dohledat na webových stránkách projektu CzechELib v přehledu licenčních podmínek (<https://www.czechelib.cz/cs/145-licencni-smlouvy>).

Národní technická knihovna (a také Akademie věd ČR) podepsala iniciativu OA2020 (<https://oa2020.org/>) usilující o transformaci obchodního modelu z předplatného na model open access.

Knihovna Akademie věd ČR se podílí na řadě aktivit, které posilují postavení knihovny v procesu tvorby vědeckých výsledků a systémové podpory pro otevřené šíření vědeckých výstupů a jejich uchování, viz například projekt Dariah-ERIC – evropské infrastruktury pro oblast humanitních věd (<https://www.lib.cas.cz/projekt/dariah-eric-sustainability-refined-desir/>)

² <https://nusl.techlib.cz/cs/nusl/typologie-dokumentu-nusl>

Knihovny veřejných výzkumných organizací budují otevřená úložiště pro otevřené sdílení výsledků výzkumu a vývoje (vědeckých článků, sborníků aj. typů výsledků), přičemž otevřenost úložišť je zajištěna jak pro koncového uživatele, tak pro strojovou interoperabilitu s národními (NUŠL) či mezinárodními agregátory (OpenAIRE, BASE, OpenDOAR atd).

Knihovny (reprezentované zejm. AKVŠ, NTK a KNAV) se zapojily do přípravy Národní strategie otevřeného přístupu k vědeckým informacím na léta 2017 - 2020, kterou schválila vláda ČR dne 14. června 2017 svým usnesením č. 444. Z iniciativy NTK připravil Odbor Rady pro výzkum, vývoj a inovace a pracovní skupina s účastí AV ČR, AKVŠ, MŠMT a NTK stručný a proveditelný Akční plán pro implementaci Národní strategie otevřeného přístupu České republiky k vědeckým informacím na léta 2017 – 2020, který byl 29. dubna 2019 schválen usnesením vlády ČR č. 289.

NTK odpovídá nebo se podílí na pěti z jedenácti Opatření Akčního plánu (<https://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=876326&ad=1&attid=876344>).

4. Trvalé uchování tradičních knihovních dokumentů

Indikátory úspěšné realizace

Vybudování metodického centra konzervace novodobých dokumentů	probíhají přípravné práce, podrobně viz
Zajištění potřebných kapacit pro odkyselování knihovních fondů	plněno průběžně částečně, podrobně viz
Zajištění ochrany a dlouhodobého uchování zvukových záznamů	plněno průběžně, podrobně viz
Zpracování strategie nakládání s málo využívanou literaturou v knihovnách ČR	probíhají přípravné práce, podrobně viz

Základem úspěšného postupu plnění dílčích aktivit priority č. 4 bylo sestavení dobře fungujícího pracovního týmu. Jeho členové svou odborností a kompetencemi pokrývají jednotlivé aspekty plnění cílů koncepce a zastupují širší spektrum participujících knihoven a dalších relevantních pracovišť (NK, Vědecká knihovna Olomouc, Národní lékařská knihovna, Knihovna Národního muzea, MZK, Muzeum Jindřichohradecka, Fakulta restaurování univerzity Pardubice).

Výše uvedené indikátory předpokládají velké finanční náklady, spojené jak s vybudováním metodického centra konzervace novodobých dokumentů, zajištěním odkyselovacích kapacit, tak založením kooperativního systému depozitního ukládání (včetně vybudování Centrální depozitní knihovny samotné) či systematickou péčí o zvukové dokumenty. Z disponibilních zdrojů nebylo možné tyto činnosti v plné šíři v hodnocených letech zajistit. Jsou však realizovány postupné přípravné kroky včetně přípravy dokumentace strategického charakteru, která může sloužit k vyjednávání o posílení finančních zdrojů. Probíhají dílčí práce v rámci postupného odkyselování knižních fondů (ze zdrojů programu MK VISK a krajských úřadů) i ochrany zvukového dědictví (ze zdrojů programu NAKI II). Velkým pozitivem je zejména příprava metodických dokumentů, šíření best-practices, vytváření odborných pomůcek pro knihovny, realizace odborných školení atd., jež napravují díky realizaci koncepce zjištěné nedostatky a slabá místa a směřují přímo k jednotlivým paměťovým institucím, jež jsou odpovědné za trvalé uchování našeho kulturního dědictví. Tyto činnosti nejsou sice v indikátorech úspěšné realizace explicitně uvedeny, nicméně odborná komunita je vnímá jako nevyčíslitelný vklad do budoucna.

V rámci pracovní skupiny byla např. formulována potřeba vzdělávání v oblasti trvalého uchování knihovních fondů. Diskutováno bylo vytvoření specializovaného workshopu „Akademie základních knihovnických postupů při správě a ochraně fondů za spoluúčasti odborníků z knihoven a vysokoškolských pedagogů a pokračování stávajících akcí a také zavedení lekcí tzv. konzervátorského minima pro pracovníky správy fondů.

Dále pokračovaly tradiční činnosti, které jsou svázány s plněním této priority, a to aktivity financované z programu VISK 7 (průzkumy fondů, odkyselování dokumentů zasažených rozpadem papíru, výroba ochranných obalů) a nově digitalizace zvukových dokumentů v podprogramu VISK 7.

4.1. Aktualizovat a pokračovat v realizaci Koncepce trvalého uchování knihovních fondů tradičních dokumentů v knihovnách ČR

(SKP 3.3.1.C)

Realizace: NK, knihovny a jejich provozovatelé

4.1.1 Posílit finanční a prostorové možnosti knihoven v oblasti plnění koncepce trvalého uchování knihovních fondů tradičních dokumentů v knihovnách ČR

Realizace: NK, knihovny a jejich provozovatelé

Byla aktualizována Koncepce trvalého uchování tradičních knihovních dokumentů http://files.ukr.knihovna.cz/200000248-d9619da5a2/Koncepce_trvaleho_uchovani_2018.pdf.

Hlavní cíl bodu 4.1. této priority tak byl naplněn. Další kroky nastíněné v tomto dokumentu jsou realizovány postupně dle finančních, organizačních a personálních možností. Probíhá zároveň i osvětová, prezentační a publikační činnost, jejímž cílem je seznámit co nejširší část profesionální komunity s metodickými postupy a praktickými dopady snah směřujících k trvalému uchování tradičních knihovních dokumentů. Velmi důležitý je v tomto úhlu pohledu zejména okruh muzejních a regionálních knihoven.

Posílení finančních a prostorových možností knihoven je přímo závislé na zřizovateli jednotlivých knihoven či na zapojení dotačních mechanismů. Za zmínku stojí například vybudování nového depozitáře Vědecké knihovny v Olomouci z prostředků Integrovaného regionálního operačního programu.

4.2 Navrhnout systém centrálního depozitního ukládání málo využívané literatury z knihovních fondů v ČR

(SKP 2.1.11.D a 3.3.1.C)

Realizace: MK, NK, knihovny a jejich provozovatelé

4.2.1 Zpracovat studii mapující podmínky pro vybudování a provoz fyzické depozitní knihovny

Realizace: MK, NK, knihovny a jejich provozovatelé

4.2.2 Připravit strategii depozitního ukládání v systému knihoven ČR včetně návrhu legislativních úprav

Realizace: MK, NK

4.2.3 Rozvíjet spolupráci knihoven v oblasti budování fondů a při efektivním sdílení informací o vyřazovaných knihách

Realizace: MK, NK, jednotlivé knihovny

4.2.4 Systémově řešit nevyhovující uložení knihovních fondů v interiérových knihovnách památkových objektů

Realizace: MK, KNM, vlastníci památkových objektů

V rámci projektu NAKI INPROVE zpracovala NK vstupní návrh analytické studie budování Centrální depozitní knihovny, která bude podrobena připomínkovému řízení. Poté bude tato studie (obsahující i návrh organizačního, legislativního, finančního i provozního zakotvení

systemu depozitního ukládání v ČR) projednána se zřizovatelem ve věci finanční podpory budování systému depozitního ukládání.

NK, MZK a VK Olomouc (jakožto pátevní instituce pro trvalé uchování knižních fondů) budou i v nadcházejícím období pokračovat v dobré spolupráci při doplňování svých fondů z různých zdrojů, tj. darů, vyřazených publikací atd. Do této spolupráce budou přizvány i další významné knihovny (např. Knihovna Národního muzea). V dalším období plnění Koncepce se aktivity zaměří na spolupráci s příslušnými pracovišti NPÚ.

4.3 Budovat mezioborové metodické centrum konzervace novodobých dokumentů včetně centrálního pracoviště pro odkyselení knihovních fondů (SKP 3.3.1.D)

Realizace: MK, NK, knihovny a jejich provozovatelé

4.3.1 Pokračovat v mapování fyzického stavu a úrovně zpracování fondů včetně regionálních mutací velkých novinových titulů a dalších dokumentů (monografie, dobové pohlednice a fotografie apod.)

Realizace: MK, NK, knihovny a jejich provozovatelé

4.3.2 Zpracovat standardy pro bezpečné uložení a ochranu knihovních fondů pro různé typy knihoven (SKP 3.3.1.E)

Realizace: MK, NK

Proběhl sběr a hodnocení metodických dokumentů důležitých pro oblast správy a ochrany dokumentů. Ve spolupráci s Památkem národního písemnictví došlo k aktualizaci a tisku Metodiky pro průzkum novodobých fondů (viz https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=002977664&local_base=NKC). Tato metodika byla distribuována během významných oborových akcí širokému spektru knihoven. Byla identifikována potřeba jednotlivých knihoven na vytvoření vzorového krizového plánu, který by přispíval k eliminaci dopadů živelných pohrom a jiných škod na knihovních fondech. Vzorový krizový plán byl vytvořen a sdílen do dalších knihoven.

V r. 2018 byl vytvořen a distribuován dotazník mapující potřeby knihoven v oblasti správy a ochrany fondů, za účelem zjištění potřeb jednotlivých knihoven, stanovení priorit práce a kvantifikace požadavků. Dotazník byl distribuován prostřednictvím různých oborových mailových konferencí i adresně ředitelům významných knihoven. Zúčastnilo se 148 respondentů. Výsledky šetření byly prezentovány na knihovnických konferencích a seminářích (např. konference Knihovny současnosti a výroční seminář muzejních a galerijních knihoven).

Na základě výsledků dotazníku byl připraven projekt zaměřený na aktualizaci tzv. Koleček první pomoci. Projekt byl v roce 2018 podpořen v rámci programu VISK. Práce na vytvoření koleček pokračovaly i v roce 2019.

4.3.3 Pokračovat v odkyselování fondů v rámci dotačního programu VISK

Realizace: MK, NK, knihovny a jejich provozovatelé

Cílem programu VISK 7 - Národní program ochrany a digitalizace dokumentů ohrožených degradací kyselého papíru – Kramerius je záchrana a zpřístupnění bohemikálních dokumentů, tištěných na kyselém papíře, jejichž existence je ohrožena rozpadem (křehnutím) papírového nosiče. Od r. 2013 probíhá ochranné reformátování ohrožených periodik a monografií podle standardů a formátů využívaných Národní digitální knihovnou. Archivní digitální kopie zůstávají v majetku institucí, kopie pro zpřístupnění jsou ukládány do digitální knihovny Kramerius (<http://kramerius.nkp.cz>). Pro evidenci digitalizovaných dokumentů slouží Registr digitalizace.

V r. 2017 byla 19 projektům přidělena dotace ve výši 3 728 000 Kč.

Bylo zdigitalizováno 657 titulů novodobých dokumentů v celkovém rozsahu 621.058 stran. Dotace byly poskytovány také na zhotovení ochranných obalů z nekyselé lepenky (vyrobena 1529 ks ochranných obalů), odkyselení svazků postižených degradací dřevitého papíru (odkyseleno 1764 svazků), ochranu dokumentů před dalšími nepříznivými vlivy prostředí (konzervátorským a restaurátorským ošetřením prošlo 281 svazků) a instalaci nové, vyšší verze systému Kramerius (jedna instalace v NFA).

V r. 2018 byla 18 projektům přidělena částka 4 044 000 Kč.

Bylo zdigitalizováno 196 titulů novodobých dokumentů v celkovém rozsahu 331.146 stran. Dotace byly poskytovány také na zhotovení ochranných obalů z nekyselé lepenky (vyrobena 1298 ks ochranných obalů), odkyselení svazků postižených degradací dřevitého papíru (odkyseleno 1752 svazků), ochranu dokumentů před dalšími nepříznivými vlivy prostředí (konzervátorským a restaurátorským ošetřením prošlo 116 svazků, průzkumy fondu v MSVK v Ostravě, p.o. – 501 svazků, měření kyselosti v knihovně ÚZEI - 6010 svazků) a instalaci nové, vyšší verze systému Kramerius (jedna instalace v UPM Praha).

V r. 2019 byla 14 projektům přidělena částka 2 288 000 Kč.

V rámci dotačního řízení bylo zdigitalizováno 583 svazků novodobých dokumentů v celkovém rozsahu 304.088 stran. Dotace byly poskytovány také na zhotovení ochranných obalů z nekyselé lepenky (vyrobena 893 ks ochranných obalů), ochranu dokumentů před dalšími nepříznivými vlivy prostředí (restaurováno 476 listů titulu Olmützer Zwischen-Akt, průzkumy fondu MSVK v Ostravě, p.o. a měření kyselosti u 220 svazků) a instalaci nové, vyšší verze systému Kramerius (jedna instalace v Krajské knihovně Karlovy Vary).

Ve standardním režimu jsou dva SW nástroje, které zefektivňují výběr dokumentů pro odkyselování a budují i patřičnou znalostní základnu odkyselených dokumentů: Aplikace pro průzkum fondů a Registr odkyselování <http://odkyselovani.nkp.cz/> (jsou navzájem propojeny). Dokumenty do odkyselovacích projektů se vybírají s ohledem na kritické hodnoty pH.

4.3.4 Vytvořit předpoklady pro zavedení systému hromadného odkyselování

Realizace: MK, NK

4.3.4.1 *Zahájení odkyselování formou služby v zahraničí*

4.3.4.2 *Projekt instalace odkyselovacího zařízení v Národní knihovně*

4.3.4.3 *Provoz linky*

Realizace: MK, NK

NK vydala metodiku „Příprava novodobých knihovních fondů na hromadné odkyselování a kontrola kvality odkyselení – kritéria výběru a proces zpracování“, která byla certifikována a je dostupná prostřednictvím NUSL http://invenio.nusl.cz/record/390315/files/000089019_1.pdf. Probíhá dobrá spolupráce se slovenskými institucemi (SNK Martin, Slovenská technická univerzita), přičemž v plánu je i uspořádání společného odborného semináře.

V rámci projektu INPROVE (financovaného prostřednictvím NAKI II) vznikla analytická studie vybudování Metodického centra ochrany a konzervace novodobých knihovních dokumentů. Součástí studie je i zhodnocení odkyselování a možností provozu odkyselovací linky v ČR.

Problém dokumentů ohrožených kyselostí papíru je dlouhodobou záležitostí. Mnoha dokumentům hrozí rozpad způsobený mj. špatnými hodnotami pH. Je třeba se problematice systematicky věnovat, ale také si uvědomit, že jakékoli systémové, koncepční řešení bude velice nákladnou záležitostí.

4.4 Uchování národního zvukového dědictví

4.4.1 Zpracovat a naplňovat koncepci ochrany a zpřístupnění zvukových dokumentů jako významné součásti kulturního dědictví (SKP 3.3.2.A)

Realizace: MK, MZK

4.4.2 Dotační programy MK rozšířit o podporu ochrany zvukových dokumentů

Realizace: MK

4.4.3 Vybudovat v Moravské zemské knihovně (ve spolupráci s Národním muzeem, resp. Českým muzeem hudby, příp. Moravským zemským muzeem) metodické a digitalizační centrum pro záchranu zvukových dokumentů

(SKP 3.3.2.B)

Realizace: MK, MZK, NM – ČMH, MZM

4.4.4 Vybudovat dlouhodobé úložiště pro uchování a zpřístupnění zvukových dat

(SKP 3.3.2.C)

Realizace: MK, MZK

4.4.5 Provozovat a rozvíjet portál Virtuální národní fonotéka (VNF), zpřístupnit obsah systému knihoven

(SKP 3.3.2.D)

Realizace: MK, NTK, MZK, NK

V rámci ochrany zvukových dokumentů byla zpracována příslušná pasáž k problematice do aktualizované verze Koncepce trvalého uchování tradičních knihovnických dokumentů. Digitalizace zvuku byla zahrnuta do podporovaných aktivit podprogramu VISK 7, přičemž paralelně s tím byly zpracovány technické předpoklady digitalizace zvuku (úprava ProArc jako nástroje pro vytvoření metadat, editace standardů atd.) a byla spuštěna podpora rekatalogizace zvukových dokumentů prostřednictvím podprogramu VISK 5. Národní muzeum zahájilo realizaci projektu NAKI II „Nový fonograf: naslouchejme zvuku historie.“, který má přinést další poznatky o ochraně a zpřístupnění zvukového dědictví a zároveň postoupit ve vývoji standardů a návazných nástrojů. Provoz systému Virtuální národní fonotéka převzala Národní technická knihovna. Neustále probíhají i prezentační aktivity popularizující téma zvukových dokumentů na prestižních domácích i zahraničních akcích a dále i přímo v paměťových institucích a dalších relevantních místech (Supraphon, Český rozhlas).

5. Výstavba knihoven, podpora infrastruktury ICT v knihovnách

Indikátory úspěšné realizace

1.	Zvýšení rozsahu plochy knihovny určené pro uživatele	Rozsah plochy se mezi lety 2016-2017 mírně zvýšil, a to z 45,8 m ² na 47 m ² . Metodický pokyn MK doporučuje nejméně 60 m ² .
2.	Zajištění dostupnosti vysokorychlostního připojení k internetu prostřednictvím knihoven	Zatím neplněno, je vázáno na rozvoj komunikační infrastruktury v rámci ČR.
3.	Vybavení knihoven nejnovějšími informačními technologiemi pro poskytování služeb, zvyšující se počty	Obnova vybavení informačními technologiemi je velmi omezená, přes podporu v rámci podprogramu MK VISK 3

	počítačů připojených k internetu apod.	v roce 2016 bylo 40 % počítačů starších 7 a více let.
4.	Zajištění odpovídající prostorové kapacity pro ukládání fondů	Indikátor je naplňován v případě zajištění prostorových kapacit krajských knihoven z programu IROP v celkové hodnotě 990,4 mil. Kč, viz podrobně podopatření 5.5.1.

Prostorové a technické zajištění činnosti knihoven je jednou z rozhodujících podmínek jejich rozvoje. V posledních letech se dařilo stavět a rekonstruovat řadu knihoven, zejména krajských a vysokoškolských, ale v oblasti veřejných knihoven nadále přetrvává značný dluh. Jednou z příčin toho stavu je skutečnost, že v současném programovém období strukturálních fondů EU nebyla výstavba či rekonstrukce veřejných knihoven mezi podporovanými prioritami. Díky projektům financovaných z IROP se výrazně zlepšilo prostorové zajištění krajských knihoven, celková hodnota projektů činí 990,4 mil. Kč. Výstavba krajské knihovny Vysočiny je financována výhradně z rozpočtu kraje a města. Nepodařilo se zahájit výstavbu Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě. Pozitivní je, že na úrovni některých krajů (např. Jihomoravský, Olomoucký kraj) se podařilo otevřít dotační programy na obnovu vnitřního vybavení veřejných knihoven v malých obcích. V roce 2018 se podařilo zahájit činnost Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukce v Moravské zemské knihovně, což v budoucnu umožní odborně podporovat knihovny a jejich provozovatele při přípravě projektů na výstavbu a rekonstrukce knihoven.

5.1 Zpracovat analýzu prostorového zajištění knihoven provozovaných obcemi (SKP 2.2.2.A)

Realizace: MK, NK, MZK

NK ve spolupráci s MZK provedla v r. 2016 celostátní průzkum prostorového a technického zajištění veřejných knihoven. Cílem bylo zjistit současný stav prostorového a částečně i technického vybavení knihoven. Průzkumu se zúčastnilo 2 027 knihoven a poboček různých velikostí. Jedná se o reprezentativní soubor dat, který podrobně popisuje současný stav.

Výsledky průzkumu ukazují, že existují přibližně tři stejně velké skupiny knihoven. První z nich tvoří knihovny, do kterých obce investují a proměňují je na moderní informační, vzdělávací a kulturní centra. Druhou skupinou jsou knihovny, ve kterých obce udržují tradiční výpůjční služby s mírnými modernizacemi. Třetí skupinu představují knihovny, kde k žádným modernizacím nedochází. Zde obce a jejich obyvatelé stojí před rozhodnutím, jak v budoucnu s knihovnou naložit.

Hlavní zjištění průzkumu:

- Ve třetině dotázaných veřejných knihoven (35 %, 675 knihoven) v posledních 20 letech neproběhla žádná investiční akce ani obnova interiéru.
- I přes řadu investičních aktivit v knihovnách se nedaří zcela odstranit dlouhodobou investiční zanedbanost v této oblasti. V období socialismu výstavba knihoven fakticky neexistovala.
- Pětina knihoven byla vymalována naposledy před šestnácti lety.
- Pouze 20 % objektů veřejných knihoven a poboček bylo projektováno a vystavěno pro účely knihovny.
- Při hodnocení celkové dispozice knihovny označila více než polovina knihoven (57 %) celkovou dispozici prostor jako částečně omezující a nevyhovující.
- Výstavba knihoven je v obcích často odkládána pro nedostatek finančních prostředků.

- Pro výstavbu knihoven není k dispozici zvláštní dotační program. Nastavení priorit strukturálních fondů podporu výstavby knihoven značně limituje či znemožňuje.
- 52 % knihoven nemá bezbariérový vstup do budovy, nejhůře jsou na tom knihovny v nejmenších obcích do 1 000 obyvatel (61 %).
- 42 % knihoven nemá zajištěn bezbariérový přístup po všech prostorách knihovny, nejhůře jsou na tom knihovny v nejmenších obcích do 1 000 obyvatel a knihovny v městech 20 001 až 40 000 obyvatel (49 %).
- 50 % knihoven nemá k dispozici parkovací místa a pouze 12 % knihoven má zvlášť rezervovaná parkovací místa pro osoby s postižením.
- Mnohým knihovnám chybí prostory pro poskytování základních knihovnických a informačních služeb. Chybí prostory pro práci s dětmi a mládeží, prostory pro pořádání kolektivních kulturních a vzdělávacích akcí, oddychové i studijní prostory. Sociální zázemí pro veřejnost je často hodnoceno jako zastaralé.

5.2 Vybudovat metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukce knihoven v Moravské zemské knihovně (SKP 2.2.2.A)

Realizace: MK, MZK

5.2.1 Vybudovat pomocnou evidenci realizovaných projektů

5.2.2 Připravit doprovodné materiály

5.2.3 Připravit semináře pro pověřené knihovny a metodiky a standardy podle velikosti obce pro různé typy knihoven

Realizace: MK, MZK

Centrum zahájilo svoji činnost v březnu 2018 s finanční podporou z programu VISK. Finanční zajištění je od roku 2019 součástí provozního rozpočtu MZK.

V období březen 2018 - listopad 2018 proběhly kontaktní schůzky s knihovníky, první projekční práce, zahájení spolupráce s architekty a modelové realizace v případě vybraných knihoven. V koordinaci s projektem „Obecní knihovna“ Jihomoravského kraje byly možnosti centra představeny zainteresovaným knihovnám a zřizovatelům. Na jednání s představiteli krajů na MK ČR v r. 2018 byl představen projekt Metodického centra pro výstavbu a rozvoj knihoven a vyjednána další spolupráce mezi kraji.

Konkrétní práce Metodického centra a náplň práce s harmonogramem činností byly představeny v rámci Konference knihovny současnosti 2018 v Olomouci. V listopadu 2018 se uskutečnilo centrum kolokvium s knihovníky a architekty v MZK Brně a v Městské knihovně v Praze. V rámci setkání proběhly separátně kulaté stoly s řediteli krajských knihoven a krajskými metodiky. Byly připraveny www stránky Metodického centra <https://mcvrk.mzk.cz/>. Připraveny byly i potřebné informační tiskové materiály, jejichž distribuce proběhla v lednu/únoru 2019.

5.3 Finančně podporovat investiční projekty knihoven v regionech

(SKP 2.2.2.C) **Realizace:** MK, KK, knihovny a jejich provozovatelé

V rámci aproximační strategie MK v oblasti podpory investiční činnosti regionálních kulturních zařízení (tedy i knihoven) a v návaznosti na Plán hlavních úkolů MK pro rok 2019 byl připravován návrh dokumentace nového investičního programu „Kofinancování projektů kulturní infrastruktury“ ke schválení Ministerstvem financí. Na principu vícezdrojovém má napomoci rozvoji a obnově kulturních zařízení pro poskytování veřejných kulturních služeb (koncertních sálů, divadel, knihoven, muzeí, galerií, apod.) na území celého státu.

5.4 Podporovat vybavování knihoven ICT v oblasti služeb uživatelům (program VISK)

(SKP 2.2.3.D)

Realizace: MK, ÚKR, NK, knihovny a jejich provozovatelé

5.4.1 Implementovat Strategii digitální gramotnosti České republiky v knihovnách

Realizace: Knihovny a jejich provozovatelé

Viz opatření 2.3.3

5.5 Využít možnosti financování rozvoje knihoven z programu IROP, strategických cílů: 2.1 Aktivita komunitního centra, 2.4 Aktivita neformální vzdělávání a 3.1 Zefektivnění prezentace, posílení ochrany a rozvoje kulturního dědictví (určeno pouze pro krajské knihovny)

(SKP 4.3.1.B - L)

Realizace: MK ČR, KK, knihovny a jejich provozovatelé

5.5.1 Realizace projektů IROP u krajských knihoven a Moravské zemské knihovny v Brně

Realizace: MK ČR, KK, knihovny a jejich provozovatelé

Z projektů IROP - specifický cíl 3.1 Zefektivnění prezentace, posílení ochrany a rozvoje kulturního dědictví jsou realizovány stavby knihoven či knihovnických depozitářů, ochrana fondů.

Knihovna	Projekt	Celková finanční hodnota projektu (v mil. Kč)	Termín dokončení
Moravská zemská knihovna v Brně	<p>Zkvalitnění služeb a ochrana fondu kulturního dědictví v MZK</p> <p>Realizace souboru opatření, jejichž cílem je lepší ochrana fondu a zvýšení komfortu pro uživatele knihovny. Dojde mj. k rekonstrukci atria budovy, částečné výměně osvětlení, zateplení skladové části budovy, rekonstrukci atria včetně nového provedení hydroizolace a k výměně některých zastaralých technologických celků (dieselagregát, kompresory chlazení, měření a regulace apod.). Předpokládaný termín realizace 2019-2020.</p>	95,7	9/2021
Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice	<p>Název projektu: Přístavba a stavební úpravy budovy Jihočeské vědecké knihovny - Lidická 1</p> <p>Realizace projektu přístavby a stavebních úprav budovy Lidická 1. Cílem je zvýšení komfortu pro uživatele knihovny a řešení efektivního uložení a správy knihovního fondu. Bude přistavěno nové křídlo budovy, bezbariérově spojené s 1. nadzemním podlažím stávající budovy. V nově vzniklém prostoru bude uživatelům knihovny zpřístupněno ve volném výběru s využitím RFID technologie cca</p>	165,6	1/2021

	130.000 knih. Předpokládaný termín realizace 2019-2020.		
Vědecká knihovna v Olomouci	<p>Název projektu: Realizace depozitáře pro Vědeckou knihovnu v Olomouci</p> <p>Realizace - stavba nového depozitáře, cílem je zajištění optimálních podmínek pro fond knihovny (bude do něj přestěhováno z nevyhovujících skladů cca 1,25 mil. knih) s rezervou na 20 let. Sklad bude možno rozšířit o jeden segment, o který byl zkrácen z důvodu omezení částky na cca 123 mil. Kč. V nové budově jsou i odborná pracoviště (knihárna, restaurátorské pracoviště, digitalizační a mikrofilmovací pracoviště). Stavba byla započata v polovině roku 2017, byla dokončena v srpnu 2018.</p>	121,7	6/2019
Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně	<p>Název projektu: Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně - vybudování komplexního depozitního centra</p> <p>Cílem projektu realizovaného v letech 2016 – 2018 bylo vybudování komplexního pracoviště sloužícího k uložení, zpřístupnění a ochraně knihovního fondu. Tento cíl byl naplněn doplněním systému posuvných regálů (celkem 136 kusů), pořízením knižního skeneru, zařízení na odprašnění knih a sady knihovnických vozíků (13 kusů).</p>	5,9	9/2018
Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje	<p>Název projektu: Rekonstrukce depozitáře SVK PK</p> <p>Kompletní rekonstrukcí stávajícího depozitáře v objektu B16 a jeho zvýšením o dvě patra bude zajištěna dostatečná kapacita na bezpečné ukládání nových přírůstků knihovního fondu na odhadovaných 30 let. Předpokládaný termín realizace 2019-2020.</p>	72,7	3/2021
Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje	<p>Název projektu: Záchrana ohrožených historických knižních fondů SVK PK</p> <p>Projekt restaurování 261 nejčinnějších a nejohroženějších svazků z fondu SVK PK.</p>	21,6	12/2021

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové	<p>Název projektu: Zvýšení ochrany fondu a komplexní řešení ukládání a zálohování digitálních dokumentů v SVK HK.</p> <p>SVK HK v rámci tohoto projektu realizovala soubor opatření, jejichž cílem je lepší ochrana fondu a zvýšení komfortu pro uživatele knihovny a to konkrétně a/posílení klimatizace a doplnění zvlhčování do stávajících vzduchotechnik ve skladech a v prostorech pro veřejnost, b/modernizace síťové infrastruktury a zajištění zálohování (2 servery, backup diskové pole, zálohovací SW, pásková knihovna) a 3/ rozšíření digitalizačního pracoviště (knižní skener formátu A1, pracovní stanice, licence pro OCR). Projekt byl zrealizován a ukončen v závěru roku 2018.</p>	11,7	12/2018
Středočeská vědecká knihovna v Kladně	<p>Název projektu: Centrální depozitář – zajištění efektivní ochrany, správy a zpřístupnění knihovního fondu Středočeské vědecké knihovny v Kladně, p. o.</p> <p>Cílem projektu výstavby centrálního depozitáře je zefektivnění ochrany a využívání knihovního fondu knihovny. Realizací dojde ke zlepšení v oblasti preventivní konzervace fondu a jeho ochrany. Knihovní fond obsahuje 963 000 knihovních jednotek. Obsahem projektu je instalace technologií zajišťující požadované podmínky pro uchování fondu, přesun digitalizačního pracoviště a knihařské dílny do centrálního depozitáře. Realizací projektu tak bude kapacitně a kvalitativně zajištěno optimální prostředí pro uchování knihovního fondu SVK a výrazně zlepšena ochrana knihovního fondu SVK oproti současnému stavu. V této době probíhá výběrové řízení na dodavatele stavby. Předpokládaný termín dokončení projektu je rok 2020/2021.</p>	110,6	6/2021
Krajská knihovna Pardubice	<p>Název projektu: Příhrádek Pardubice čp.6, 7, 8 – Obnova historické památky</p> <p>KK Pardubice v rámci projektu IROP realizuje kompletní rekonstrukci 3 historických domů v centru města, včetně nových technologií, jednak za účelem zpřístupnění památkově chráněných objektů a zároveň nové prostory umožní rozvoj a zkvalitnění knihovnických</p>	54	9/2020

	<p>služeb pro širokou veřejnost. Dalším z cílů projektu je lepší ochrana a zpřístupnění fondu, včetně zdigitalizovaných dokumentů a historických tisků. Tento projekt byl vybrán jako vzorový pro podporu mediální kampaně IROP. Rekonstrukce byla zahájena v roce 2018, s dokončením v červnu 2020.</p>		
<p>Krajská knihovna Liberec</p>	<p>Název projektu: „Knihovna Liberec - zkvalitnění ochrany a zpřístupnění knihovního fondu a jeho prezentace“</p> <p>V rámci projektu dojde k rekonstrukci klimatizace a k zajištění optimálních podmínek pro archivaci vzácných tisků, restaurování vybraných dokumentů, k digitalizaci regionálních novin a monografií. Bude vytvořena tichá studijní zóna pro návštěvníky knihovny, zlepší se podmínky pro návštěvníky knihovny: proběhne rekonstrukce WC, dílčí oprava střechy, renovace osvětlení, bude zakoupen a instalován nový koberec do všech půjčoven, bude obnoveno zařízení Knihovny pro děti a mládež. Pořídí se nové mediální tabule umístěné na venkovním plášti budovy. Zakoupena RFID technologie na ochranu knihovního fondu.</p>	<p>37</p>	<p>4/2021.</p>
<p>Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem</p>	<p>Rekonstrukce vily Velká Hradební č. p. 49 – Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem</p> <p>Cílem projektu je zvýšení ochrany, zlepšení péče a využívání knihovního fondu Severočeské vědecké knihovny. Bude ho dosaženo prostřednictvím rekonstrukce historické vily, která je sídlem Severočeské vědecké knihovny. Objekt neodpovídá požadavkům na provoz knihovny a realizací projektu budou zajištěny podmínky pro zvýšení ochrany a zpřístupnění knihovního fondu a zefektivnění využití objektu.</p>	<p>50,7</p>	<p>5/2019</p>

Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem	Depozitář SVK Ústí nad Labem – Evropská knihovna Předmětem projektu je výstavba nového depozitáře SVK UL. Projekt řeší neuspokojivou situaci Severočeské vědecké knihovny v oblasti ochrany a správy knihovního fondu. Cílem projektu je stavba nového depozitáře knihovny, který bude splňovat v náležitě kvalitě všechny požadované funkce – ochranu, správu a zpřístupnění knihovního fondu a zároveň poskytne dostatečnou plochu pro dlouhodobé ukládání knih vč. budoucích povinných výtisků.	123,2	12/2020
Krajská knihovna Karlovy Vary	„Ochrana, zefektivnění správy, zpřístupnění a využívání knihovních fondů Krajské knihovny Karlovy Vary“ Cílem projektu je vybudování nového depozitáře krajské knihovny a revitalizace přilehlého území, čímž dojde ke zvýšení kvality objektu kulturní povahy a jeho atraktivity v regionu, ke zkvalitnění infrastruktury pro rozvoj cestovního ruchu v regionu a zvýšení efektivity uchovávání sbírkových předmětů. Projekt si klade za cíl zefektivnit správu, půjčování, uložení dokumentů, zpřístupnit a využívat knihovní fondy a zajistit ochranu stávajícího fondu knihovny. Bude vybudován nový objekt depozitáře, pořízeno jeho vybavení včetně IT techniky a bude zefektivněn systém ukládání a uchovávání knihovních fondů. Projekt též počítá s vybudováním badatelný a dílny pro rekonstrukci knih a prostoru pro digitalizaci knihovního fondu (především historický fond a balneologický fond) s cílem zajistit dlouhodobé uchování těchto vzácných dokumentů.	120	12/2022
	Celková hodnota projektů	990,4 mil. Kč	

5.6 Vyhodnotit efektivitu revitalizace Klementina a depozitářů a ověřit otázku výstavby nové budovy Národní knihovny ČR (SKP 2.2.1.B)

Realizace: MK, NK

Rekapitulace probíhajících investičních akcí

Rekonstrukce a revitalizace Klementina:

I. etapa rekonstrukce Klementinského areálu - dokončena v červnu r. 2011 s depozitní kapacitou 0,67 mil. svazků

II. etapa rekonstrukce Klementinského areálu - navazující akce na předcházející I. etapu, dokončena v červnu r. 2017 s depozitní kapacitou 0,57 mil. svazků

III. etapa rekonstrukce Klementinského areálu - dokončení celkové rekonstrukce a opravy, zahájena v prosinci r. 2017 a dosažitelný termín jejího dokončení je v r. 2024 s prozatím přesně nestanovenou depozitní kapacitou svazků dle dosud zpracovávané projektové dokumentace.

Depozitáře Národní knihovny České republiky v Hostivaři:

1. Investiční akce „Depozitář NK v Hostivaři“ - výstavba prvního nového depozitáře, ukončeno v březnu r. 2013 s depozitní kapacitou 1,9 mil. svazků,
2. Investiční akce „Rekonstrukce stávajícího depozitáře v Hostivaři“ - modernizace a oprava původního depozitáře, bude dokončena v září r. 2020 s plánovanou depozitní kapacitou 4 mil. svazků,
3. Investiční akce „NK - II. nový depozitář v Hostivaři“ – výstavba druhého nového depozitáře, zahájena v prosinci r. 2015, předpokládaný termín dokončení je prosinec r. 2023 s plánovanou depozitní kapacitou 3,1 mil. svazků.

Stav, kterého bude dosaženo v nejbližších letech po dokončení dostavby a rekonstrukce Centrálního depozitáře v Hostivaři a dokončení revitalizace Klementina, bude formálně saturovat kapacitní potřeby depozitářů NK ČR do r. 2040.

Tento stav však nebude vyhovovat pro poskytování moderních služeb očekávaných od národní knihovny. Je charakterizován roztržitým poskytováním služeb uživatelům moderních fondů vyplývajícím z 18km vzdálenosti mezi Klementinem jako místem, které bude nadále využíváno pro poskytování služeb a kontakt s uživateli, a Hostivaři, kde bude uloženo téměř 90 % veškerého fondu NK ČR. Toto řešení vyžaduje nadále zajišťovat transport svazků mezi Hostivaři a Klementinem.

Důsledky tohoto řešení představují negativní dopady z hlediska:

- rychlosti dodání požadovaného svazku uživatelům,
- ochrany fondů (častá přeprava a manipulace se svazky negativně působí na jejich stav),
- ekonomického (zvýšené náklady na pohonné hmoty i na pracovní sílu),
- ekologického (permanentní potřeba provozu motorových vozidel).

Nabízejícím se řešením tohoto stavu je návrat k záměru výstavby nové budovy pro práci s moderními fondy. Toto řešení by znamenalo dokončení třetí etapy revitalizace Klementina dle požadavků památkové péče, a to se zásadním omezením stavebních zásahů do historických konstrukcí, dále dokončení dostavby Centrálního depozitáře v Hostivaři a následnou výstavbu nové budovy pro potřeby poskytování služeb moderních fondů NK ČR.

V návaznosti na výše uvedené byly zahájeny kroky k předložení materiálu s tématem prostorové situace Národní knihovny České republiky formou výstavby nové budovy vládě ČR.

Výstavba nové budovy Národní knihovny České republiky byla též zařazena mezi investiční akce Ministerstva kultury, uvedené v Národním investičním plánu České republiky 2020 – 2050, s předpokládaným rokem zahájení realizace v r. 2028.

5.7 Rekonstruovat a dostavět depozitář Moravské zemské knihovny v Brně
(SKP 2.2.1.D)

Realizace: MK, MZK

Návrh stavby řeší účelné uložení fondu v klimatizovaných prostorech a podle možností s využitím technického zázemí stávající budovy MZK. V r. 2018 MZK předložila MK žádost s investičním záměrem na financování Rekonstrukce a dostavby depozitáře MZK (Šumavská). V roce 2019 byla akce MZK – rekonstrukce a dostavba depozitáře Šumavská (H1) po odsouhlasení Ministerstvem financí zaregistrována, celkové investiční náklady + rezerva činí 344 500 000,00 Kč. Byla zpracována a odsouhlasena zadávací dokumentace, která je předmětem zadávacího řízení na dodavatele stavby. Zadávací řízení bylo zahájeno začátkem roku 2020, výběr dodavatele proběhne v 1/2 pololetí roku 2020. Na základě výsledků zadávacího řízení bude vydáno rozhodnutí o poskytnutí dotace. Realizace akce je naplánována na období 2020 – 2021.

5.8 Podporovat výstavbu nových budov Vědecké knihovny v Olomouci, Krajské knihovny Vysočiny, Moravskoslezské vědecké knihovny v Ostravě

Realizace: kraje, KK

Viz opatření 5.3

6. Systém hodnocení a marketing veřejných knihovnických a informačních služeb

Indikátory úspěšné realizace

Zpracování nových standardů služeb	Splněno; aktualizován Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území ČR, zpracován nový standard pro doplňování a aktualizaci knihovních fondů veřejných knihoven, podrobně opatření 6.1
Existence nástrojů pro hodnocení činnosti a efektivnosti knihoven a vzdělávací aktivity v této oblasti, jejich využívání	Splněno; knihovny mají k dispozici metodiku zjišťování ekonomické efektivnosti (projekt ROI), do projektu Benchmarking knihoven je zapojeno 355 knihoven z ČR, podrobně viz opatření 6.2 a 6.3
Návrh společného jádra statistických výkazů knihoven různých typů	Splněno částečně, viz podrobně opatření 6.4.
Průzkumy uživatelských potřeb, četby a čtenářství, pravidelné opakování a porovnání výsledků v časové řadě	Splněno; v letech 2017 a 2018 realizovány celostátní průzkumy čtenářství dětské a dospělé populace ČR. Viz podrobně opatření 6.9, respektive podopatření 2.4.3.1 a 2.4.3.2. a opatření 6.5.
Vzdělávací aktivity zaměřené na téma	Plněno průběžně; např. semináře pro

marketingu a public relations, počet akcí a účastníků	metodiky, PR akademie, marketing pro manažery apod.
Vznik nových a míra využívání stávajících nástrojů na podporu marketingu a public relations	Plněno průběžně, viz podrobně opatření 6.6.
Marketing Centrálního portálu knihoven, rostoucí počet zapojených knihoven	Plněno průběžně; stoupá počet knihoven zapojených do Centrálního portálu (v roce 2018 38 zapojených knihoven) i intenzita jeho využití – roční návštěvnost v roce 2017 = 44 776 návštěvníků, v roce 2018 = 92 090 návštěvníků. Návštěvnost v závěru roku 2018 dosáhla pětinásobku návštěvnosti za předchozí období.

Rozšířilo se spektrum nástrojů, které mohou knihovny využít pro hodnocení své činnosti i pro vzájemné porovnávání a sledování ekonomické efektivity. Míra uplatnění těchto nástrojů v jednotlivých knihovnách se liší, vedení řady knihoven není vždy motivováno k jejich využití. V uplynulém období byla věnována zvýšená pozornost veřejným diskuzím o budoucím vývoji veřejných knihoven, zejména ve vztahu ke stoleté tradici veřejného knihovnictví v ČR. Nadále se daří organizovat celostátní kampaně na podporu čtenářství a činnosti knihoven, ale míra zapojení zejména menších knihoven není příliš velká. Opakované celostátní průzkumy dětské a dospělé populace se zaměřením na čtenářství a vztah ke knihovnám jsou kvalitním a spolehlivým zdrojem informací jak pro knihovny, tak i pro odbornou i širokou veřejnost.

6.1 Aktualizovat Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky

(SKP 6.6.1.B)

Realizace: MK, NK, SKIP

V r. 2019 byl aktualizován Metodický pokyn Ministerstva kultury ČR k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky, který nově zahrnuje i standard pro vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity.

6.1.1 Zpracovat standard pro budování a aktualizaci knihovních fondů základních knihoven

Realizace: MK, NK, SKIP

Byl vydán Metodický pokyn MK ČR k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území ČR.

Cílem je stanovení doporučujících parametrů pro optimální rozsah, obsah a kvalitu knihovních fondů. Je určen zejména knihovnám v obcích do 40 000 obyvatel. Poskytuje návod k provádění průběžné, pravidelné i mimořádné aktualizace knihovního fondu.

6.2 Podporovat tvorbu metodik měření ekonomické efektivity služeb knihoven a jejich uplatňování v praxi

(SKP 6.6.1.C)

Realizace: MK, MKP, knihovny a jejich provozovatelé

Městská knihovna v Praze realizovala průzkum s cílem sledovat trendy v oceňování hodnoty výpůjček čtenáři. V letech 2017-2018 pokračovalo šíření metodiky ROI mezi další knihovny. V roce 2017 byl uspořádán jeden informativní seminář a jeden navazující workshop (v obou

případech celkem 11 účastníků z 9 knihoven). Zúčastněné knihovny spočítaly hodnoty čísla ROI (na základě nákladových a výkonových dat), výsledky ověřila a potvrdila garantovaným certifikátem Fakulta ekonomicko-správní Univerzity Pardubice. V roce 2018 nebyl na realizaci a rozvoj ROI čerpán žádný grant a semináře se nekonaly, některé knihovny však samy využily nabízenou metodiku a prováděly výpočet samostatně. V roce 2018 Městská knihovna v Praze realizovala průzkum s cílem sledovat trendy v oceňování hodnoty výpůjček čtenáři.

V r. 2019 byla poskytnuta dotace na projekt MKP Efektivní knihovna v digitálním prostředí, který řeší efektivní využívání e-knih v knihovnách na základě zájmu uživatelů. Bylo doporučeno zaměřit analýzu obecně na domácí produkci e-knih a jejich využití knihovny a výzkum orientovat na praxi.

6.3 Pokračovat v benchmarkingu knihoven

(SKP 6.6.1.D)

Realizace: MK, NK, knihovny a jejich provozovatelé

Úspěšně se rozvíjel česko-slovenský projekt Benchmarking knihoven, jehož cílem je hodnocení a porovnávání výkonů a činnosti veřejných knihoven. V roce 2018 na projektu participovalo 355 z ČR a Slovenska.

Databáze obsahuje údaje o knihovnách z let 2006 až 2018 a umožňuje kromě propočtu výkonových indikátorů zjištění minimálních, průměrných a maximálních hodnot indikátorů pro jednotlivé kategorie knihoven (9 velikostních kategorií), výpočet hodnoty mediánu a kromě toho vzájemné porovnávání výkonových indikátorů vybraných knihoven včetně sledování vývojových trendů jednotlivých indikátorů v průběhu více let. Předmětem porovnávání je 36 indikátorů, které jsou rozděleny do tří skupin:

- nabídka služeb, podmínky pro činnosti knihovny,
- využívání knihovny a služeb,
- financování výdaje, efektivita.

Účastníci projektu mají k dispozici seznam všech knihoven zúčastněných v projektu s údajem o počtu obyvatel obce, ve které knihovny působí. Podle tohoto kritéria si mohou vybírat knihovny ke srovnávání. Výsledky vzájemného porovnávání i sledování trendů je vyjádřeno v tabulce nebo pomocí grafů. Souhrn údajů za městské a obecní knihovny.

Souhrn za městské a obecní knihovny rok 2017 (počet knihoven ve výběru: 335)						
indikátor	hodnoty pro vybranou skupinu				celostátní průměry CZ	
	minimum	průměr	medián	maximum	průměr	počet knihoven
Podmínky pro činnost knihovny						
1. Objem knihovního fondu na 1000 obyvatel	583,57	5 120,65	4 729,29	29 740,00	5 312,00	5108
2. % obnovy knižního fondu	0,31	3,91	3,50	16,29	3,40	3682
3. Objem přírůstků na 1000 obyvatel	6,12	187,96	165,22	880,00	164,00	3602
4. Počet exemplářů docházejících periodik na 1000 obyvatel	0,00	7,94	6,24	153,33	5,00	5331
5. Počet internetových stanic na 1000 obyvatel	0,00	1,03	0,85	6,67	3,30	4685
6. Plocha knihovny pro uživatele v m2 na 1000 obyvatel	9,88	51,68	42,16	357,59	100,00	5274
7. Počet studijních míst na 1000 obyvatel	0,00	5,77	3,86	38,17	16,30	5123
8. Počet zaměstnanců (úvazků) na 1000 obyvatel	0,04	0,54	0,49	6,67	0,41	1889
9. Počet zaměstnanců (úvazků) na 1000 registrovaných čtenářů	0,43	3,95	3,44	90,91	4,60	1881
10. Počet zaměstnanců (úvazků) na 1000 návštěvníků	0,03	0,25	0,20	3,98	0,52	1880
11. Roční provozní doba na 1000 obyvatel	0,00	307,71	226,24	8 000,00	(?)	(?)
12. % roční provozní doby z celkového pracovního fondu zaměstnanců knihovny	0,00	34,66	26,17	244,00	(?)	(?)
13. Počet hodin pro veřejnost týdně	2,00	32,12	32,00	72,00	6,90	5233
14. % výdajů na knihovnu z celkových výdajů zřizovatele	0,00	4,67	1,02	1 100,34	(?)	(?)
Uživatelé, služby						
15. Registrovaní čtenáři - % z obsluhované populace	3,66	14,72	13,99	56,00	9,70	5278
16. Registrovaní čtenáři do 15 let - % z obsluhované populace mládeže do 15 let	3,66	34,05	31,34	116,67	(?)	(?)
17. Počet návštěv na jednoho obyvatele	0,30	2,60	2,31	14,41	1,10	5274
18. Počet návštěv na 1 provozní hodinu nový indikátor!	0,31	12,85	10,44	50,81	(?)	(?)
19. Počet virtuálních návštěv na obyvatele	0,00	3,14	1,30	77,99	3,00	2511
20. % návštěvníků internetu z celkového počtu návštěvníků	0,00	7,19	5,23	65,96	11,20	2745
21. Počet (absenčních) výpůjček na obyvatele nový indikátor!	0,02	4,02	3,73	16,74	2,10	5283
22. Počet výpůjček na registrovaného čtenáře	7,09	42,59	40,07	96,05	27,70	5274
23. Obrat knihovního fondu	0,08	1,37	1,26	4,21	0,70	5049
24. Kulturní a vzdělávací akce na 1000 obyvatel	0,00	21,45	14,67	629,77	7,30	5330
25. Internetové služby: webová stránka, OPAC, interaktivní funkce, soubor odkazů, virtuální informační služba, elektronické informační zdroje, pro-aktivní informační služby (email, SMS, newsletter)	0,00	10,00	10,00	40,00	(?)	(?)
Financování, výdaje, efektivita						
26. Provozní výdaje na 1 návštěvu nový indikátor!	Kč 0,00	Kč 125,44	Kč 111,00	Kč 522,09	Kč 119,00	3045
27. Celkové provozní náklady v přepočtu na jednoho obyvatele	Kč 0,00	Kč 285,23	Kč 264,64	Kč 1 100,99	Kč 112,00	3050
28. Náklady na pořízení knihovního fondu (tradiční dokumenty) v přepočtu na jednoho obyvatele	Kč 0,00	Kč 32,06	Kč 30,73	Kč 158,73	Kč 20,80	3564
29. Náklady na nákup licencí na el. inf. zdroje v přepočtu na jednoho obyvatele	Kč 0,00	Kč 0,12	Kč 0,00	Kč 4,27	Kč 3,80	142
30. Náklady na pořízení knihovního fondu (tradiční dokumenty) na výpůjčku	Kč 0,00	Kč 6,25	Kč 4,99	Kč 64,83	Kč 12,00	3561
31. % čistých provozních nákladů (bez osobních nákladů a nákladů na knihovni fond) z celkových provozních nákladů	-0,00	21,13	20,32	81,06	26,00	2027
32. % nákladů na pořízení knihovního fondu z celkových provozních nákladů	0,00	12,74	10,97	57,14	28,00	2443
33. % osobních nákladů z celkových provozních nákladů	11,92	65,53	68,75	91,40	62,60	2890
34. % získaných dotací a grantů na celkovém rozpočtu knihovny z celkových příjmů na provoz	0,00	3,64	1,12	58,73	(?)	(?)
35. % vlastních příjmů na celkovém rozpočtu knihovny z celkových příjmů na provoz	0,00	5,33	4,34	104,49	4,80	1409
Nové indikátory						
36. Počet kladně vyřízených zaslávaných požadavků MVS na 100 reg. uživatelů	0,00	15,49	5,96	262,11	16,00	5279

6.4 Optimalizovat a sjednotit statistické vykazování činnosti všech typů knihoven poskytujících VKIS, aktualizovat související metodiky, zvýšit příslušnou kvalifikaci odpovědných pracovníků knihoven

Realizace: ÚKR, NK, NIPOS

NK ve spolupráci krajskými knihovnami realizovala v roce 2017 cyklus seminářů se zaměřením na optimalizaci knihovnické statistiky.

6.5 Akcentovat orientaci knihoven na koncové uživatele (stávající i potenciální), soustavně zjišťovat jejich potřeby a následně upravovat pojetí služeb (SKP 6.9.3.A)

Realizace: MK, *SKIP*, SDRUK, knihovny a jejich provozovatelé

Pracovní skupina k prioritě 6 provedla dotazníkové šetření k tomu, jak knihovny provádějí průzkumy uživatelských potřeb a spokojenosti. Ze 660 zúčastněných knihoven zhruba polovina šetření neprovádí. Z toho důvodu začala revize materiálů o uživatelských výzkumech, aby byly snáze dostupné a použitelné pro odbornou veřejnost.

6.6 Využívat metod marketingu a aktivního public relations k prezentaci poskytovaných a připravovaných VKIS

Realizace: MK, *SKIP*, SDRUK, knihovny a jejich provozovatelé

VKIS jsou prezentovány celonárodními kampaněmi, od roku 2018 nově také kampaní Book Start: S knížkou do života. Díky spolupráci v rámci různých platforem (*SKIP*, PR sekce SDRUK, prac. skupina P6) dochází k intenzivnějšímu předávání příkladů dobré praxe.

6.7 Zajistit pro systém knihoven marketing, public relations, propagaci na centrální úrovni. Poskytovat služby knihovnám bez profesionálního zázemí

Realizace: MK, *SKIP*, SDRUK

Od r. 2016 jsou připravovány Sdružením knihoven intenzivní vzdělávací kurzy PR Akademie SDRUK. Do současnosti proběhly 2 běhy 5-denního kurzu. Prvního běhu se zúčastnilo 21 účastníků, druhého pak 17 zaměstnanců knihoven. Kromě toho byl realizován SDRUKem seminář zaměřený na spolupráci ředitele s marketingovým pracovníkem knihovny (15 účastníků). V roce 2018 *SKIP* realizoval seminář o marketingu a příkladech dobré praxe ze Skandinávie.

Pro rok 2019 obdržela Městská knihovna dotaci z programu VISK na projekt Poslání a role knihoven: definování zákl. rámce komunikace s veřejností a zřizovateli s cílem definovat role a poslání knihoven a následně zpracovat základní komunikační rámec pro knihovny.

6.8 Propagovat úlohu knihoven ve společnosti a prosazovat jejich rozvoj u veřejné správy a u veřejnosti

Realizace: MK, *SKIP*, SDRUK

SKIP ve spolupráci se SDRUK v průběhu roku 2018 realizoval cyklus 14 diskuzních kulatých stolů „Knihovna – věc veřejná“. Tématem diskuze byla reflexe stoletého vývoje systému veřejných knihoven v ČR s orientací na priority knihoven pro budoucí rozvoj. Na závěr proběhla celostátní debata Knihovna věc veřejná v červnu 2019.

V r. 2019 obdržela Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje dotaci z programu VISK 2 na přípravu e-learningového kurzu advokacie pro veřejné knihovny.

6.9 Sledovat potřeby uživatelů i obecné populace, provádět průzkumy na místní i celostátní úrovni. Využívat statistická data z knihovních systémů, CPK a dalších zdrojů při analýze efektivity akvizice, cirkulace dokumentů a navrhování služeb (SKP 2.1.3.G a 6.9.3.A)

Realizace: MK, NK, knihovny a jejich provozovatelé, ÚČL AVČR

Průběžně probíhá analýza návštěvnosti CPK a podle výsledků je upravováno rozhraní CPK. Trvale stoupá počet knihoven zapojených do Centrálního portálu (v roce 2018 38 zapojených knihoven) i intenzita jeho využití – roční návštěvnost v roce 2017 = 44 776 návštěvníků,

v roce 2018 = 92 090 návštěvníků. Návštěvnost v závěru roku 2018 dosáhla pětinasobku návštěvnosti za předchozí období.

6.9.1 Periodické výzkumy dětské populace ve vztahu k čtení a knihovnám

Realizace: NK, knihovny a jejich provozovatelé

NK uskutečnila v roce 2017 opakovaný celostátní průzkum *České děti a mládež jako čtenáři* se zaměřením na četbu knih, čtenářské chování, obvyklé způsoby trávení volného času, vlivy rodinného a školního prostředí na vztah dětí ke knihám a čtení obecně.

Hlavní výsledky průzkumu, viz úkol 2.4.3.1

6.9.2 Periodické výzkumy dospělé populace ve vztahu k čtení a knihovnám

Realizace: MK, NK, ÚČL AVČR

NK ve spolupráci s Ústavem pro českou literaturu AV ČR uskutečnila v roce 2018 opakovaný celostátní průzkum dospělé populace ve věku 15+ se zaměřením na čtenářství, čtenářské chování, obvyklé způsoby trávení volného času a vztah ke knihovnám.

Hlavní výsledky průzkumu, viz úkol 2.4.3.2

7. Vzdělávání pracovníků knihoven

Indikátory úspěšné realizace

1.	Zvýšený podíl pracovníků knihoven s formálním oborovým vzděláním	Neplněno, viz komentář níže
2.	Zvýšený podíl pracovníků s neformálním certifikovaným oborovým vzděláním v knihovnách	Plněno průběžně, zahájeny akreditované rekvalifikační kurzy se závěrečným osvědčením, viz podrobně opatření 7.6.
3.	Aktualizace katalogu prací s vazbou na Národní soustavu povolání a Národní soustavu kvalifikací	Splněno částečně, viz podrobně opatření 7.2.
4.	Funkční systém celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven	Plněno průběžně a postupně (v kompetenci vedení jednotlivých knihoven)
5.	Počet akreditovaných kurzů a jejich absolventů	Plněno průběžně, viz podrobně opatření 7.6.

V letech 2017 až 2018 se podařilo vybudovat akreditovaný systém rekvalifikačního studia pro středoškolské knihovnické pozice zakončený zkouškou s osvědčením. V dalších letech bude připraveno rekvalifikační studium pro vysokoškoláky. Byla připravena novela Katalogu prací pro povolání Knihovnick, která byla v r. 2019 projednána s MPSV. Daří se spolupracovat se zástupci oborových vysokých škol, ale nadále přetrvává problém malého zájmu absolventů knihovnických škol o práci v knihovnách. Příčinou je především nízká úroveň platů.

Oblasti celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven se dlouhodobě věnuje SKIP. Sekce vzdělávání SKIP se pravidelně schází v NK; jejími členy jsou pracovníci vzdělávání krajských knihoven, zástupci oborových škol a další zájemci o oborové vzdělávání.

Pravidelně se věnuje naplňování Koncepce celoživotního vzdělávání, projektů v oblasti vzdělávání pracovníků knihoven a náměty na aktualizaci podprogramu VISK 2.

7.1. Analyzovat současný systém odměňování, provádět průzkumy věkové, vzdělanostní a mzdové struktury zaměstnanců knihoven; sledovat motivační a nefinanční odměny a benefity uplatňované v knihovnách; zavést Podopatření vedoucí k nastavení systému adekvátního odměňování knihovníků a odborných pracovníků knihoven (SKP 6.7.8.D)

Realizace: MK, MŠMT, MK, NK

NK provedla opakovaný celostátní Průzkum věkové, vzdělanostní a mzdové struktury pracovníků knihoven 2016/2017. Průzkumu se účastnilo 748 veřejných a specializovaných knihoven. Většinu tvořily veřejné knihovny (604), kterých odpovědělo 76 % z cílové skupiny (veřejné knihovny s profesionálním pracovníkem). Údaje byly poskytnuty celkem za 5559 pracovníků knihoven, resp. za 4330 knihovnic/knihovníků.

Hlavní výsledky:

- Podíl knihovníků (78 %) na celkové struktuře pracovních míst v knihovnách se nemění, ale dále postupuje dlouhodobý trend zvyšování podílu technickohospodářských pracovníků.
- Nadále se mění věková struktura pracovníků knihoven ve prospěch starších věkových kategorií. Dominantní věkovou skupinu tvoří knihovníci ve věku 51-60 let (30 %) a 41-50 let (27 %). Společně s 11 % knihovníků ve věku nad 61 let to znamená, že téměř 70 % knihovníků je starší 41 let. Skupina knihovníků do 40 let tak tvoří necelou třetinu a oproti minulému průzkumu se zmenšila o 4 % (35 % vs. 31 %). Podíl nejmladších pracovníků ve věku 18-30 je pouhých 11 %.
- Ženy tvoří převážnou většinu odborných zaměstnanců na knihovnických pozicích (87 %).
- Na pozici knihovník působí 48 % pracovníků, kteří nemají odborné knihovnické vzdělání, naopak 52 % pracovníků má odborné knihovnické vzdělání.
- Nadále pokračuje pozitivní trend růstu vysokoškolsky vzdělaných pracovníků na knihovnických pozicích, v roce 2016 dosáhl hodnoty 40 %, v roce 1998 to bylo pouze 22 %.
- Požadavek na rekvalifikaci z celkového počtu 3577 úvazků je 494 úvazků, tedy 14 %, většinou z veřejných knihoven (90 % z těchto 494 úvazků).
- Více než polovina (58 %) knihovníků pracuje v knihovně 10 a více let.
- Zvyšuje se podíl knihovníků, kteří ovládají anglický jazyk (54 %).
- Na pozici vedoucích/ředitelů knihoven působí 83 % žen a 17 % mužů. Délka praxe v knihovně se na těchto pozicích pohybuje v rozpětí 17 až 25 let. 64 % vedoucích/ředitelů knihoven má vysokoškolské vzdělání.
- Průměrný počet hodin dalšího vzdělávání za rok činil ve veřejných knihovnách 30 hodin, ve specializovaných knihovnách 27 hodin.
- 93 % knihovníků nedosahuje na průměrný plat v ČR.

7.2. Aktualizovat katalog prací v kulturním sektoru pro povolání Knihovník, a propojit ho s Národní soustavou povolání a Národní soustavou kvalifikací (SKP 6.7.8.D)

Realizace: MK, MPSV, MK, NK, SKIP, SDRUK

NK ve spolupráci se Zaměstnavatelskou sekcí SKIP připravila návrh novely nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě pro povolání „Knihovník“, který byl po projednání s MK předán MPSV. Novela nabyla účinnosti 1. 1. 2020.

Novelizované znění je navrženo bez ohledu na územní působnost knihovny tak, aby každá dílčí knihovnická profese (např. katalogizátor) měla svou činnost zachycenu v jednotlivých třídách. Katalog prací se tak uvádí do většího souladu s knihovnickými profesními kvalifikacemi Národní soustavy kvalifikací (zde např. Knihovnický katalogizátor, Samostatný knihovnický katalogizátor, Knihovnický specialista katalogizátor) podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), v platném znění. Úplného propojení Katalogu prací s NSK (v gesci MŠMT) a s Národní soustavou povolání (v gesci MPSV), které by mělo dopad na finanční ohodnocení pracovníků v knihovnách, však dosud nebylo dosaženo.

7.3. Realizovat Koncepci celoživotního vzdělávání knihovníků a dalších odborných pracovníků v knihovnách; zajistit koordinaci systému celoživotního vzdělávání v knihovnách

(SKP 2.1.5.H a 2.1.5.J)

Realizace: MK, ÚKR, NK, SDRUK, SKIP, knihovny a jejich provozovatelé

7.3.1 Vytvořit motivační systém v knihovnách včetně zavedení nefinančních odměn a benefitů

Realizace: MK, ÚKR, NK, SDRUK, SKIP, knihovny a jejich provozovatelé

Nefinanční odměny a benefity byly jedním z témat řešených v rámci projektu ESF "Společným postupem sociálních partnerů k přípravě na změny v důchodovém systému - etapa II", ve kterém byl SKIP ČR jedním z partnerů hlavního řešitele projektu Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů. Projekt řešil udržitelnost pracovníků nejen ve vyšším věku na pracovních místech. Zaměstnanecké benefity hrají významnou motivační roli pro stávající i nové potenciální zaměstnance. Každá knihovna by měla využívat svých možností a vytvořit funkční a propracovaný systém benefitů, k jeho vytvoření je však potřebná dobrá znalost této problematiky. V rámci projektu bylo vypracováno za pomoci odborníků doporučení pro knihovny "Zaměstnanecké benefity v knihovnách a příspěvkových organizacích", který má pomoci zorientovat se zaměstnavatelům v této problematice. Jako další pomůcka byl sestaven seznam benefitů poskytovaných knihovnami, který knihovny mohou využít pro svou inspiraci. Informace o projektu a oba materiály jsou dostupné na adrese:

<https://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/projekty-nabidky-sluzby/projekt-esf-201espolecnym-postupem-socialnich-partneru-k-priprave-na-zmeny-v-duchodovem-systemu201c/>

7.4 Zpracovat metodiku pro systém inovačního vzdělávání pracovníků knihoven, např. na principu systému sbírání kreditů za absolvování kurzů

(SKP 2.1.5.I)

Realizace: MK, NK, SKIP

Příklad dobré praxe

V roce 2018 byl pilotně realizován společný projekt MZK a KISK, zaměřený na podporu dalšího vzdělávání knihovníků a na transfer znalostí z akademického prostředí do prostředí oborové praxe. Vyučující z KISK nabídli cca 10 odborných témat ve formě inovačních vzdělávacích seminářů a workshopů pro zaměstnance MZK. Inovační vzdělávání bylo realizováno v MZK v průběhu podzimu 2018 a bylo ze strany účastníků edukačních aktivit velmi pozitivně hodnoceno. Je plánováno pokračovat v oboustranné spolupráci v inovačních vzdělávacích kurzech pracovníků knihoven i v následujících letech.

7.4.1 Vytvořit schéma (mapu) doporučené dostupnosti formálního i neformálního vzdělání pro knihovnické profese využitelné v komunikaci se zřizovateli a orgány státní správy

Realizace: NK, SKIP, SDRUK

nerealizováno; v průběhu dalšího plnění koncepce bude ověřena reálná potřeba tohoto opatření pro praxi.

7.5. Zpracovat příručku pro personální práci v knihovnách určenou managementu a zřizovatelům knihoven. Vytvořit pravidla pro interní rozvoj institucí v rámci celoživotního vzdělávání (např. mentorství)

(SKP 2.1.5.K)

Realizace: NK, SKIP, SDRUK

Byla zpracována příručka pro personální práci v knihovnách reflektující novelu nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě pro povolání „Knihovník“, účinnou od 1.1.2020.

7.6. Zpracovat obsahové náplně a metodiky kurzů pro knihovníky ve struktuře knihovnických specializací podle Národní soustavy kvalifikací; zpracovat i e-learningové kurzy

(SKP 2.1.5.K)

Realizace: MK, NK, MZK, SKIP

NK vytvořila portál „Studijní pomůcky pro knihovníky“, který soustřeďuje informace o různých typech studijních textů a pomůcek vhodných k získání a rozšíření znalostí a dovedností potřebných pro jednotlivé typové pozice Národní soustavy povolání. Pomůcky lze vyhledávat dle jednotlivých typových pozic, dovedností, znalostí, autorů, klíčových slov, typu dokumentu, roku vzniku.

NK	V roce 2018 byl poprvé organizován rekvalifikační knihovnický kurz (Knihovník katalogizátor, Knihovník v přímých službách, Referenční knihovník, Správce knihovnických fondů) podle Národní soustavy kvalifikací. Ve 30 lekcích prezenčního studia se kurzu zúčastnilo 27 absolventů a studium bylo doplněno e-learningem, který vznikl díky programu VISK 2. Rekvalifikační kurz byl ukončen závěrečnými zkouškami a účastníci získali osvědčení o jeho absolvování.
MZK	MZK v roce 2018 díky finanční podpoře VISK realizovala dva nové blended learningové kurzy s výukou dle Národní soustavy kvalifikací. Kurzu Knihovník v přímých službách se zúčastnilo celkem 15 posluchačů, kurzu Referenční knihovník 15 posluchačů. Oba kurzy úspěšně ukončilo celkem 28 absolventů, kteří obdrželi osvědčení. V každém kurzu nabízí e-learning celkem 15 modulů dle daných kompetencí typových pozic a klasická výuka probíhala formou workshopů (40 hod. u Referenčního knihovníka a 48 vyučovacích hodin u Knihovníka v přímých službách).
Knihovna J. Mahena v Brně	V roce 2017 byl realizován projekt pilotního vzdělávacího programu Knihovník v knihovně pro děti ve formě blended learningu hrazený z dotace VISK, který obsahově odpovídal kompetencím požadovaným Národní soustavou kvalifikací s dotací 135 hodin celkem. Program zakončilo zkouškou dle Národní soustavy kvalifikací 15 uchazečů. V roce 2018 proběhly zkoušky přihlášených zájemců a byl připraven vzdělávací program pro potřeby akreditace. V r. 2019 proběhl akreditovaný rekvalifikační kurz s vyšší časovou dotací (160 hodin) než pilotní projekt, upravenou učební osnovou v e-learningu (12 lekcí) a opravenými učebními texty v souladu s kompetencemi a standardy Národní soustavy kvalifikací. Novinkou rekvalifikačního kurzu bylo, kromě výuky v e-

	learningu (100 hodin) a prezenčních seminářů (50 hodin), přidaný prvek praktické výuky (10 hodin) v rámci seminářů pro oblasti komunikace a přípravy a realizace akcí na podporu čtenářství.
Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě	V r. 2019 byl zahájen první rekvalifikační knihovnický kurz podle Národní soustavy kvalifikací pro pozici Knihovník v přímých službách. Prezenční studium tohoto kurzu je doplněno e-learningovým studiem ve virtuálním prostoru MSVK, které vznikl díky programu VISK 2. Úspěšní účastníci kurzu získají Potvrzení o absolvování a zájemci o zkoušky podle Národní soustavy kvalifikací mohou po skončení kurzu složit zkoušku a získat osvědčení o získání profesní kvalifikace. V dalších letech MSVK plánuje rekvalifikační kurzy pro další středoškolské pozice dle NSK – i s podporou e-learningových kurzů.

7.7. Prohloubit spolupráci s odbornými středními, vyššími odbornými a vysokými školami se studijními programy pro povolání knihovník; spolupracovat na přípravě a realizaci studijních programů a předmětů vycházejících z potřeb praxe, zkvalitnit úroveň stáží studentů

Realizace: NK, MZK, KK, UISK, KISK ad.

Zástupci knihovnických škol jsou pravidelně zváni na zasedání sekce vzdělávání SKIP, kde jsou projednávány aktuální otázky vzdělávání pracovníků knihoven. Tématu vzdělávání byl věnován 22. mezinárodní seminář CASLIN v r. 2017 s názvem „Knihovny a vzdělávání“. Řešil téma nároků na odbornost i osobnost zaměstnanců knihoven se stěžejním zaměřením na profesi knihovníka a provázání požadavků praxe s profesní přípravou nabízenou školami i celoživotním vzděláváním. Jako určitá novinka se v závěrech objevil požadavek na vybudování národního vzdělávacího centra, které by koordinovalo požadavky na vzdělávání vyplývající z Koncepce vzdělávání knihovníků a akreditované vzdělávací programy.

8. Knihovny jako výzkumné instituce

Indikátory úspěšné realizace

Dlouhodobá a souvislá spolupráce na řešení výzkumných projektů nejen mezi knihovnami, ale i dalšími institucemi zabezpečujícími výzkum a vývoj	plněno průběžně, viz opatření 8.1
Aktivní propagace výzkumných aktivit na existujících národních a mezinárodních odborných konferencích	plněno průběžně, viz opatření 8.3.2 a 8.4

Knihovny se statutem vědeckovýzkumných organizací i knihovny - organizační složky institucí s tímto statutem spolupracují dlouhodobě s dalšími institucemi (VŠ, AV ČR, v.v.i.) zejména v rámci kooperativních projektů, realizovaných v programu NAKI II, v oborech dějiny knižní kultury, literární věda, lingvistika, aplikace informačních technologií v knihovnických a informačních službách. Prezentace výzkumných aktivit na odborných fórech u nás i v zahraničí je integrální součástí vědecké práce, mezinárodní spolupráce je též jedním z kritérií hodnocení výzkumných organizací MK pro poskytování institucionální

podpory ze státního rozpočtu na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací v působnosti Ministerstva kultury.

8.1 Zajistit a podporovat spolupráci mezi knihovnami, vysokými školami a akademickými institucemi za účelem synergie vědecko-výzkumné práce a jejího provázání s praxí.

Realizace: MK, NK, MZK, VŠ, AV ČR, knihovny se statutem vědeckovýzkumné instituce

8.1.1 Realizace v návaznosti na 8.2.2 (= Zpracování koncepce rozvoje knihoven jako výzkumných institucí)

V r. 2018 proběhly 3 etapy hodnocení výzkumných organizací MK podle Příkazu ministra kultury č. 11/2018, kterým se stanovuje Metodika hodnocení výzkumných organizací pro poskytování institucionální podpory ze státního rozpočtu na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací v působnosti Ministerstva kultury na léta 2019 – 2023. Hodnocena byla kritéria Výzkumné prostředí, Mezinárodní a národní spolupráce, Excellence ve výzkumu, Výkonnost výzkumu, Relevance výzkumu pro společnost a jeho dopady (souhrnné hodnocení kvality a přínosu VO zejména pro zachování a udržitelné rozvíjení národní a kulturní identity a kulturního dědictví v kontextu evropské a světové kultury). Z knihoven byly hodnoceny NK a MZK, které dosáhly velmi dobrých výsledků.

8.1.2 Metodická podpora knihoven usilujících o statut výzkumné organizace.

Kromě knihoven se statutem vědeckovýzkumné organizace jsou další knihovny, které vykonávají soustavnou vědeckovýzkumnou činnost jako organizační složka instituce mající tento status. Jedná se zpravidla o specializované knihovny, např. KNM v rámci NM, vysokoškolské knihovny. Jejich výsledky a výzkumná zaměření jsou méně viditelné, skryté pod zastřešující institucí. Organizace vědy a distribuce finančních prostředků v rámci těchto subjektů je odlišná od knihoven s právní subjektivitou. Pracovníci těchto knihoven jsou zapojováni do mezioborových výzkumných projektů v rámci svých institucí, případně orientují svůj vlastní výzkum na témata využívající např. přístrojové vybavení jiných pracovišť, která se jinak v knihovnách běžně nevyskytují.

Zvažovaná metodická pomoc knihovnám, usilujícím o statut vědeckovýzkumné organizace, by mohla spočívat ve vytvoření „manuálu“ pro organizační postupy řízení VaV, pro znalost informačních postupů uvnitř a navenek, pro ovládnutí terminologie.

8.1.3 Podpora vytváření interních grantů v knihovnách jako nástroje příprav meziinstitucionálních grantových projektů s využitím prostředků IP VaV.

Od r. 2018 platí nové postupy při hodnocení výzkumných organizací MK, tudíž i následného poskytnutí institucionální podpory na rozvoj výzkumné organizace, viz podopatření 8.1.1. Toto podopatření bude v následujícím období implementace koncepce modifikováno, se zaměřením na podporu mladých vědeckých pracovníků v knihovnách či podporu mezioborových projektů, nezahrnutých do institucionální podpory výzkumné organizace.

8.2 Sestavit vstupní analýzu aktuálního stavu výzkumu a vývoje v sektoru knihoven za účelem zmapování informací o VaV knihoven v národním informačním systému VaVaI, stávajícího institucionálního financování VaV, jejich partnerství s dalšími výzkumnými organizacemi, příp. dalších potřeb (jednotlivých) knihoven realizujících komplexní výzkumné aktivity

Realizace: NK, MZK

8.2.1 Provedení analýzy

8.2.2 Zpracování koncepce rozvoje knihoven jako výzkumných institucí

neřešeno

- 8.3 Projednat s poskytovateli výzkumných programů možnost zajištění kontinuální podpory výzkumných aktivit formou navazujících a dalších výzkumných programů se zaměřením na potřeby rozvoje knihoven ať formou základního výzkumu knižní kultury či aplikovaného výzkumu a vývoje.

Realizace: MK

- 8.3.1 Rozvíjet činnost Metodického centra knižní kultury při PNP

Realizace: MK, PNP

Metodické centrum pro knižní kulturu a literární muzea při Památníku národního písemnictví v r. 2017 organizovalo odborné konference, a to konferenci Knižní kultura 19. století v Jindřichově Hradci, připravenou při příležitosti 220. výročí založení největší mimopražské tiskárny 19. století – Landfrasovy tiskárny v Jindřichově Hradci – ve spolupráci s Národním muzeem a Muzeem Jindřichohradecka. Dále konferenci Péče o novodobé knižní fondy, teorie s praktickými ukázkami, pořádanou v Praze ve spolupráci s Odborem ochrany knihovnických fondů NK a Kolokvium k XV. trienále českého ex-libris. V r. 2018 byl připraven ve spolupráci s Metodickým centrem muzejní pedagogiky při Moravském zemském muzeu v Brně kulatý stůl jako diskuze nad koncepcí a obsahem připravované metodiky. Portál literárních muzeí byl v roce 2017 a 2018 rozšířen o další možnosti tematického vyhledávání podle sepulkrálních památek (hroby a pamětní desky). Statistika přístupů se v roce 2018 zdvojnásobila (počet unikátních návštěvníků: 28 931, počet návštěv: 30 709, počet zobrazených stran: 1 540 119). V roce 2018 byl na základě analýzy portálu Book Report zpracován plán restrukturalizace, jehož cílem je v roce 2019 a 2020 přinášet aktuální informace o soutěži a výstavách s ní spojených a současně využívat archivované informace o knižní kultuře uplynulých desetiletí společně s nejnovějšími trendy knižního designu. V roce 2017 vznikla v metodickém centru ediční řada „Metodiky“, v níž byly vydány publikace:

Sv. č. 1 Kol. autorů: Metodika průzkumu fyzického stavu novodobých knihovnických fondů. PNP a NK ČR, Praha 2018, 43 s., ISBN 978-80-87376-45-4 a ISBN 978-80-7050-697-4.

Sv. č. 2 Kol. autorů: Metodika edukace v literárních muzeích. PNP a MZM, Praha a Brno 2018, 43 s., ISBN 978-80-87376-51-5 a ISBN 978-80-7029-509-1.

Metodická činnost bude pokračovat vydáváním dalších metodik z oblasti péče o knihovnické fondy (ve spolupráci s Odborem ochrany knihovnických fondů NK) a z oblasti prezentace knižní kultury (ve spolupráci s Muzejním centrem pro prezentaci kulturního dědictví).

- 8.3.2 Realizovat vědecko - výzkumné projekty a úkoly z oblasti knižní kultury a propagovat jejich výsledky u odborné veřejnosti (Knihopis, Bibliografie cizojazyčných bohemik, Provenio)

Realizace: NK, MZK, knihovny se statutem vědeckovýzkumné organizace

Podopatření je plněno v NK, MZK, KNAV, KNM formou institucionálního financování výzkumu dle schválené koncepce výzkumné organizace a dále v oblasti aplikovaného výzkumu projekty Programu na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity NAKI a NAKI II:

KNAV, NK: Knihověda.cz: Portál k dějinám české knižní kultury do r. 1800.

KNM, NK, NPÚ: Virtuální rekonstrukce rozptýlených provenienčně bohemikálních knižních celků v tuzemských i zahraničních knihovnách.

MZK, JU: Česká literatura ve světě a světová literatura v Čechách v letech 1989-2020.

8.4 Propagovat výzkumné projekty na významných mezioborových odborných konferencích a posílit jejich mediální dopad na širší vrstvy společnosti.

Realizace: MK, NK, MZK, knihovny se statusem vědeckovýzkumné organizace

Propagace výzkumných projektů na odborných konferencích, jak tuzemských, tak zahraničních je integrální součástí vědecké práce, probíhá kontinuálně. Mediální prezentace pro širší veřejnost je obtížnější záležitostí, v populárnějších médiích se nedaří příliš výstupy výzkumných projektů knihoven prezentovat. V dalším období bude zvažováno větší využití sociálních sítí.

8.4.1 Podpora členství knihoven v mezinárodních organizacích

Členství výzkumných organizací MK v mezinárodních organizacích je jedním z kritérií hodnocení (mezinárodní a národní spolupráce) dle metodiky hodnocení výzkumných organizací pro poskytování institucionální podpory ze státního rozpočtu na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací v působnosti Ministerstva kultury. Výzkumné organizace řeší své členství individuálně.

Jako příklad lze uvést, že se NK, MZK a KNAV staly členy *LINDAT/CLARIAH-CZ - Digitální výzkumné infrastruktury pro jazykové technologie, umění a humanitní vědy* (součást evropské výzkumné infrastruktury).

8.4.2 Podpora propagace výsledků projektů knihoven

Viz opatření 8.5.1

8.5 Podporovat vydávání odborných periodik pro obor knihovnictví a informační věda a propagovat výsledky výzkumu v této oblasti doma i v zahraničí

Realizace: MK, NK, MZK, knihovny se statusem vědeckovýzkumné organizace

8.5.1 Podpora vydávání odborných periodik zařazených do databází uznávaných pro RIV. Podpora zvyšování odborné úrovně dalších periodik s cílem jejich začlenění do těchto databází. Podpora vydávání odborného periodika v angličtině.

NK pokračovala ve vydání recenzovaného periodika *Knihovna: knihovnická revue a Knihovna plus*. Ve spolupráci s autory byly zajištěny překlady recenzovaných článků z časopisu *Knihovna: knihovnická revue* do angličtiny, které byly zveřejněny v elektronické verzi časopisu.

Nově je pro RIV uznáváno jakékoli recenzované periodikum a výsledek v něm publikovaný, pokud má požadované atributy. Vyšší status mají pouze periodika zpracovávaná v databázích SCOPUS a Web of Science.

Kromě výše uvedených periodik se popularizací výsledků vědy a výzkumu v oblasti knihovnictví a informační vědy věnoval i časopis *Čtenář*, který významně přispívá k výměně zkušeností a informací o nových trendech v oboru knihovnictví a informační vědy doma i v zahraničí a podílí se na celoživotním vzdělávání pracovníků knihoven. Časopis *Čtenář* vydává Středočeská vědecká knihovna v Kladně za podpory Středočeského kraje a Ministerstva kultury.

STAV, KTERÉHO MÁ BÝT DOSAŽENO NAPLNĚNÍM CÍLŮ KONCEPCE – rekapitulace plnění za léta 2017 – 2018/19

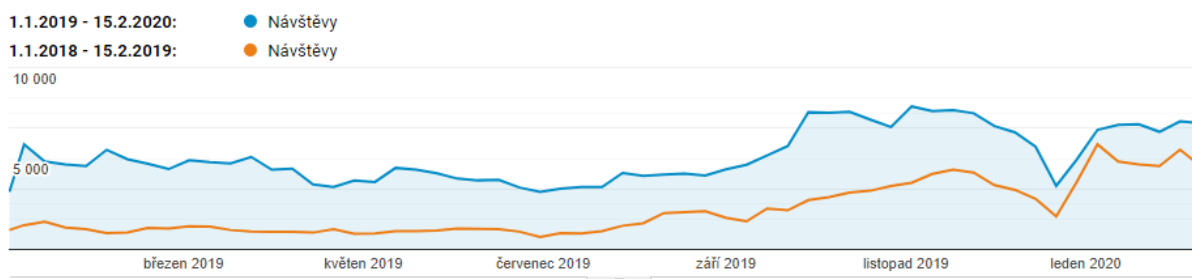
Deklarace Koncepce:

Naplněním cílů Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2017–2020 se zlepší obsah a kvalita knihovnických a informačních služeb pro odbornou i širokou veřejnost.

- 1. Zapojením všech krajských knihoven, velkých specializovaných knihoven, většiny profesionálních základních knihoven provozovaných obcemi a dalších knihoven, (vysokoškolských, muzejních ad.) do Centrálního portálu knihoven se významně zpřehlední informace o dostupných zdrojích a službách v knihovnách v ČR a zvýší komfort uživatelů při jejich vyhledávání z jednoho místa.**

Stanovený cíl se v letech 2017 – 2019 podařilo naplnit pouze částečně. Aktuálně jsou zapojeny všechny krajské knihovny. Prozatím se do portálu nepřipojila žádná vysokoškolská knihovna. Na březen r. 2020 jsou plánována jednání s Asociací knihoven vysokých škol ČR, kde by měly být projednány možnosti jejich zapojování.

Provoz a rozvoj portálu zajišťuje Moravská zemská knihovna v Brně ve spolupráci se Sdružením knihoven ČR a dalšími knihovnami. Portál je dostupný na adrese <https://www.knihovny.cz> a je průběžně modifikován tak, aby zprostředkoval uživatelům služby i informace nabízené knihovnami. V současnosti je připravena implementace služby Získej, kterou provozuje Národní technická knihovna, do rozhraní Knihovny.cz. Trvale stoupá počet zapojených knihoven, zvyšuje se i míra využití – roční návštěvnost v roce 2017 = 44 776 návštěvníků, v roce 2018 = 92 090 návštěvníků a v roce 2019 = 258 682 návštěvníků. Ve srovnání s r. 2018 byl meziroční nárůst o 180,90 %. Srovnání let 2018 a 2019 je možné sledovat v přiloženém grafu.

Portál integruje různé informační zdroje a umožňuje jejich prohledávání z jednoho místa. Aktuálně je v lokálním indexu 15,4 mil. zdeduplikovaných záznamů z knihoven a dalších tuzemských zdrojů (fondy zapojených knihoven, Souborný katalog ČR, ANL, Česká národní bibliografie, Manuscriptorium, normy a patenty, legislativa, e-knihy apod.), nezdeduplikovaných záznamů je pak 28,5 mil. Prostřednictvím služby EDS je pak přes portál, v záložce *Zahraniční zdroje*, dostupných dalších téměř 369 mil. záznamů. Adresář knihoven obsahuje 6 578 záznamů.

- 2. V návaznosti na účinnost novely autorského zákona (č. 121/2000 Sb.) dojde k výraznému rozšíření nabídky služeb knihoven v digitálním prostředí o zpřístupnění děl nedostupných na trhu.**

Novela zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), provedená zákonem č. 102/2017 Sb. s účinností od 20. 4. 2017 přinesla institut rozšířené kolektivní správy umožňující poskytnutí licence k některým způsobům užití děl knihovny, zapsanými v evidenci knihoven.

V r. 2018 byla dokončena úprava systému Kramerius, umožňující zpřístupňování děl nedostupných na trhu v českých knihovnách. Pokračují práce na úpravách jádra systému. Financování probíhá formou výzkumného projektu NAKI (projekt Rightlib) a jednoletých projektů VISK. NK uzavřela v r. 2019 s kolektivními správci práv (Dilia, OOA-S) licenční smlouvu na zpřístupnění děl nedostupných na trhu (DNNT). V současné době jsou uzavírány smlouvy s knihovny o poskytování služby DNNT. Probíhá pilotní provoz systému, do kterého jsou zapojeny krajské knihovny, ústřední specializované knihovny a vybraný okruh menších knihoven. Plnému rozvoji služby brání skutečnost, že NK dosud neprovozuje plnohodnotný Seznam děl nedostupných na trhu.

- 3. Postupně se díky zapojení do plnění národních strategických materiálů (Strategie digitální gramotnosti ČR na období 2015–2020, Koncepce podpory mládeže na období 2014–2020, Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013–2017 ad.) bude zvyšovat počet knihoven s rozšířenou nabídkou služeb na podporu celoživotního učení, čtenářské, informační a digitální gramotnosti dětí i dospělých a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením.**

Knihovny v obcích postupně rozšiřují své funkce nad rámec tradičních výpůjčních a informačních služeb. Trvale stoupá počet akcí vzdělávacího a kulturního zaměření, stejně jako počet návštěvníků těchto aktivit.

Počet kulturních a vzdělávacích akcí veřejných knihoven

	2015	2016	2017	2018
Kulturní akce	65 290	66 220	66 860	68 909
Vzdělávací akce	37 491	42 153	48 561	51 995

Návštěvy kulturních a vzdělávacích akcí veřejných knihoven

	2015	2016	2017	2018
Návštěvy kulturních akcí	2 262 788	2 408 192	2 357 000	2 542 667
Návštěvy vzdělávacích akcí	792 001	896 252	1 010 000	1 058 584

Výše zmíněné strategie nealokovaly finanční prostředky, určené na realizaci dílčích opatření, týkajících se knihoven. Realizaci uvedených aktivit tak knihovny financovaly ze svých provozních prostředků či v menší míře z dotačních prostředků MK.

- 4. Stablním financováním regionálních funkcí knihoven bude dosaženo vyrovnanějších výsledků knihoven v rámci ČR při naplňování standardu regionálních funkcí³, a tím i lepší dostupnosti veřejných knihovnických a informačních služeb i pro občany žijící v malých obcích.**

³ Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky; dostupný na www.mkcr.cz

Cíl stabilizace financování regionálních funkcí knihoven se nepodařilo v daných letech v plném rozsahu naplnit. Dobrou a stabilní podporu měly a mají knihovny zejména v Moravskoslezském a Zlínském kraji a do jisté míry také knihovny v Jihomoravském, Jihočeském, Karlovarském a Libereckém kraji.

Ve většině krajů je roční dotace snížena oproti původní alokaci prostředků ze státního rozpočtu do rozpočtu krajů v roce 2005. Toto snížení v některých krajích je příčinou nerovnosti v rozsahu a kvalitě knihovnických a informačních služeb poskytovaných veřejnosti v rámci ČR, viz kapitola 2.7.

5. Zvýšením objemu a kvality doplňování knihovních fondů se zvláštním důrazem na dostupnost informačních zdrojů v digitální podobě budou mít občané k dispozici širší nabídku zdrojů pro vzdělávání i volný čas.

V oblasti základních knihoven lze v posledních letech zaznamenat pokles objemu přírůstků knihovních jednotek (k.j.), například v roce 2014 činil objem ročního přírůstku 1,88 mil. k.j., v roce 2017 to bylo pouze 1,81 mil. k.j. V návaznosti na to klesá i objem výpůjček. Možnou příčinou poklesu je mj. nedostatečný objem financování nákupu knihovních fondů.

Na druhou stranu narůstá využívání digitálních dokumentů. Knihovny začínají také nabízet půjčování elektronických knih z domácí produkce, ale nabídka je zatím omezená – v r. 2018 bylo systémem Palmknihy-eReading nabízeno 7 071 titulů e-knih. Tato služba knihovnám je také podporována z dotačního programu VISK 3.

V oblasti specializovaných knihoven, zejm. vysokoškolských a akademických se daří pokles klasické akvizice kompenzovat nákupem elektronických informačních zdrojů. Významným počinem v této oblasti bylo zřízení Národního centra pro elektronické informační zdroje CzechELib při Národní technické knihovně, která zajistila přístup k více než stovce klíčových EIZ, které zahrnují tisíce až desetitisíce odborných elektronických časopisů a knih a speciální databáze, včetně manažerských nástrojů pro podporu hodnocení výzkumu. Vedle toho NTK zajistila od roku 2014 účast českých institucí v celosvětovém konsorciu po otevřený přístup k titulům z částicové fyziky SCOAP³ a v roce 2018 věnovala cca 15 mil. Kč na nákup vybraných 1347 e-knih předních světových vydavatelů dostupných v 74 institucích.

Ve sledovaném období se dařilo zachovat kontinuální podporu akvizice elektronických informačních zdrojů v podprogramu MK VISK 8, díky němuž byly zajištěny multilicenční přístupy k elektronickým informačním zdrojům

Významnou aktivitou na podporu přístupu ke kultuře byl projekt Česká knihovna, zaměřený na podporu nákupu nekomerčních titulů uměleckých děl české literatury, české ilustrované tvorby pro děti i mládež, děl literární vědy, kritiky a věd příbuzných pro knihovny. V roce 2019 obdrželo 663 knihoven na obohacení svých fondů 22 367 publikací původní české literární tvorby (184 knižních titulů od 45 nakladatelů); vynaloženy byly prostředky ve výši 6 110 828 Kč.

Dalším projektem na podporu přístupu ke vzdělání je projekt Cizojazyčné literatury, zaměřený na podporu doplňování cizojazyčné literatury v knihovnách pro potřebu rozvoje jazykových dovedností obyvatel. V r. 2019 52 knihoven obdrželo 6 221 publikací v anglickém, německém, francouzském, španělském, italském, slovenském, ruském a polském jazyce.

MK kontinuálně podporuje akvizice literatury v jazycích národnostních menšin i knih pro zdravotně postižené do knihoven prostřednictvím výběrového dotačního řízení Knihovna 21. století. V r. 2017 bylo poskytnuto 35 dotací ve výši 416 000 Kč, v r. 2018 36 dotací ve výši 448 000 Kč, v r. 2019 27 dotací ve výši 357 000 Kč.

6. Vznik mezioborového metodického centra konzervace novodobých dokumentů včetně centrálního pracoviště pro odkyselení knihovních fondů povede k odbornější péči o novodobé fondy v systému knihoven, a tím i jejich efektivnějšímu využívání.

Jedním z největších problémů, který ohrožuje trvalé uchování novodobých dokumentů, resp. knihovních fondů, je degradace fyzických papírových nosičů způsobená vysokou kyselostí papíru, způsobující rozpad papíru mechanismem hydrolytických reakcí v kyselém prostředí – kyselou hydrolyzu. Dlouhodobým limitujícím faktorem je otázka dostatečných zdrojů na odkyselení.

V roce 2019 získala NK jednorázovou dotaci MK, díky níž bylo odkyseleno 8 650 knihovních jednotek o celkové váze 4 593 kg za částku 6 014 091 Kč.

V rámci projektu INPROVE (financovaného prostřednictvím programu NAKI II) byla v roce 2019 zpracována analytická studie vybudování Metodického centra ochrany a konzervace novodobých knihovních dokumentů, jejíž součástí je i zhodnocení odkyselování a možností provozu odkyselovací linky v ČR.

Proces odkyselování je též každoročně podporován dotačním podprogramem VISK 7 Národním programem ochrany a digitalizace dokumentů ohrožených degradací kyselého papíru.

7. Vznik metodického centra na podporu výstavby a rekonstrukce knihoven bude mít pozitivní vliv na přípravu a realizaci staveb knihoven se zřetelem na specifika prostor pro poskytování VKIS.

Centrum zahájilo svoji činnost v březnu r. 2018 s finanční podporou z programu VISK. Finanční zajištění je od r. 2019 součástí provozního rozpočtu Moravské zemské knihovny v Brně. Centrum pořádá odborné semináře, nabízí knihovnám poradenskou a konzultační činnost. Na webové stránce <https://mevrk.mzk.cz/> jsou zpřístupňovány nejdůležitější informace na téma výstavby a rekonstrukce knihoven. V r. 2019 byl zpracován návrh Metodického pokynu pro výstavbu, rekonstrukci a zařizování knihoven zřizovaných a/nebo provozovaných obcemi na území ČR.

8. Díky dotačním programům MK budou knihovny vybaveny moderními informačními technologiemi přitažlivými pro mladou generaci uživatelů.

Od r. 2019 byla mezi priority dotačního programu VISK 3, který dlouhodobě a kontinuálně podporuje vybavení knihoven moderními ICT, zařazena možnost poskytnutí dotace na speciální vybavení učeben a dílen v knihovnách. Jedná se zejména o vybavení tvůrčích dílen a laboratoří informačními technologiemi (hardware, elektronika, software). Celkem bylo podpořeno 9 projektů v hodnotě 340 000 Kč.

MK kontinuálně podporuje kreativitu zejména dětských uživatelů knihoven (např. literární soutěže, výtvarné dílny v knihovnách) prostřednictvím dotačního řízení Knihovna 21. století, konkrétně 3. okruhu „Kulturní, výchovná a vzdělávací činnost knihoven“. V r. 2017 byly v tomto okruhu poskytnuty provozovatelům knihoven dotace ve výši 2 184 000 Kč, v r. 2018 ve výši 2 877 000 Kč, v r. 2019 ve výši 2 243 000 Kč.

9. Zlepšení prezentace knihoven a jejich služeb v médiích bude mít pozitivní dopad na vnímání knihovny veřejností jako bezpečného prostoru pro trávení volného času i další vzdělávání.

Služby knihoven jsou prezentovány celonárodními kampaněmi (Březen – měsíc čtenářů, Tyden knihoven, Noc s Andersenem a další), od r. 2018 také kampaní Book Start: S knížkou do života. V daném období byla věnována zvýšená pozornost veřejným diskuzím o budoucím vývoji veřejných knihoven, zejména ve vztahu k významnému výročí r. 2019 - stoleté tradici veřejného knihovnictví v ČR. SKIP ve spolupráci se SDRUK v průběhu roku 2018 realizoval cyklus 14 diskuzních kulatých stolů „Knihovna – věc veřejná“. Tématem byla reflexe stoletého vývoje systému veřejných knihoven v ČR s orientací na priority knihoven pro budoucí rozvoj.

Rozšířilo se spektrum nástrojů, které mohou knihovny využít pro hodnocení své činnosti i pro vzájemné porovnávání a sledování ekonomické efektivity.

Opakované celostátní průzkumy dětské i dospělé populace se zaměřením na čtenářství a vztah ke knihovnám jsou kvalitním zdrojem informací jak pro knihovny, tak i zřizovatele a vyplývá z nich pozitivní vnímání knihoven veřejností.

10. Koordinace a zlepšení informovanosti o výzkumných projektech knihoven v rámci odborné komunity přispěje k širší aplikaci jejich výstupů v praxi, a tím k rozvoji a inovaci knihovnických a informačních služeb celého systému knihoven.

Kontinuálně probíhala propagace výzkumných projektů na tuzemských i zahraničních odborných konferencích jako integrální součást vědecké práce. Mediální prezentace vědeckovýzkumných výsledků pro širší veřejnost je i nadále obtížnější záležitostí, v populárnějších médiích se příliš nedařilo výstupy výzkumných projektů (nejen) knihoven prezentovat. V dalším období bude zvažováno větší využití sociálních sítí.

NK pokračovala ve vydání recenzovaného periodika *Knihovna: knihovnická revue a Knihovna plus*. K mezinárodní prezentaci a šíření nových postupů mají přispívat překlady recenzovaných článků z periodika *Knihovna: knihovnická revue* do angličtiny, zveřejňované v elektronické verzi časopisu.

Seznam zkratek	
AKVŠ	Asociace knihoven vysokých škol ČR
ANL	Bibliografická databáze článků v českých novinách, časopisech a sbornících
API	Application programming interface, tj. rozhraní pro programování aplikací
AV ČR	Akademie věd České republiky
CESNET	Czech Education and Scientific NETwork
CPK	Centrální portál knihoven
CzechELi b	Národní centrum pro elektronické informační zdroje
CŽV	Celoživotní vzdělávání
DKRVO	Dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací
EIZ	Elektronické informační zdroje
Europeana	Evropská digitální knihovna
GA ČR	Grantová agentura ČR, organizační složka státu poskytující z veřejných prostředků účelovou podporu na projekty základního výzkumu
ICT	Informační a komunikační technologie
IP VaV	Institucionální podpora vědy a výzkumu (institucionální podpora Dlouhodobého koncepčního rozvoje vědecké organizace)
IROP	Integrovaný regionální operační program
KISK	Kabinet informačních studií a knihovnictví FF MU
KNM	Knihovna Národního muzea
Kramerius	Národní program mikrofilmování a digitálního zpřístupňování dokumentů ohrožených degradací kyselého papíru, podprogram VISK 7; digitální knihovna stejného jména
LTP	Long term preservation, dlouhodobé ukládání dokumentů
MK ČR	Ministerstvo kultury České republiky
NAKI	Program Ministerstva kultury na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity
NDK	Národní digitální knihovna
NIPOS	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
NK	Národní knihovna České republiky
NUŠL	Národní úložiště šedé literatury
PNP	Památník národního písemnictví
Pověřená knihovna	Základní knihovna zapsaná v evidenci knihoven MK, která na základě smlouvy s krajskou knihovnou plní regionální funkce na určitém území
PPP	public private partnership, partnerství veřejného a soukromého sektoru při financování projektů
RVVI	Rada pro výzkum, vývoj a inovace, poradní orgán vlády ČR
RVP	rámcový vzdělávací program
Registr digitalizac e	evidence digitalizovaných dokumentů a sledování procesu zpracování
SČKN	Svaz českých knihkupců a nakladatelů

SDRUK	Sdružení knihoven ČR
SKIP	Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR
ÚČL AV ČR	Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i.
ÚISK	Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK
ÚKR	Ústřední knihovnická rada, poradní orgán ministra kultury
VaV	Výzkum a vývoj
VISK	Veřejné informační služby knihoven, program MK ČR
VKIS	veřejné knihovnické a informační služby, viz § 4 zákona č. 257/2001 Sb., v platném znění

Přehled dotací na podporu knihoven, poskytnutých odborem umění, literatury a knihoven v letech 2017 - 2019

	Výše přidělených dotací		
Program Veřejné informační služby knihoven	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019
VISK 1 – Koordinační centrum programu a implementace Koncepce rozvoje knihoven	5 060 000 Kč	4 559 000 Kč	4 432 000 Kč
VISK 2 - Mimoškolní vzdělávání pracovníků knihoven	660 000 Kč	676 000 Kč	3 883 000 Kč
VISK 3 - Informační centra veřejných knihoven	20 172 000 Kč	21 287 000 Kč	18 032 000 Kč
VISK 5 - Národní program retrospektivní konverze katalogů knihoven ČR RETROKON	3 665 000 Kč	3 416 000 Kč	1 190 000 Kč
VISK 6 - Národní program digitálního zpřístupnění vzácných dokumentů Memoriae Mundi Series Bohemica	8 554 000 Kč	8 248 807 Kč	2 758 000 Kč
VISK 7 - Národní program ochrany a digitalizace dokumentů ohrožených degradací kyselého papíru – Kramerius	3 728 000 Kč	4 044 000 Kč	2 288 000 Kč
VISK 8 – Elektronické informační zdroje a zpřístupnění informačních zdrojů prostřednictvím Jednotné informační brány	13 452 000 Kč	13 122 000 Kč	3 185 000 Kč
VISK 9 – CASLIN – Souborný katalog ČR, Kooperativní tvorba a využívání souborů národních autorit	2 419 000 Kč	2 745 000 Kč	2 328 000 Kč
Projekty SPO MK (VISK)			13 700 000 Kč
Program Kulturní aktivity – Knihovna 21. století	2 600 000 Kč	3 325 000 Kč	2 600 000 Kč
Další projekty			
Projekt Cizojazyčná literatura	1 887 683 Kč	1 647 000 Kč	1 500 920 Kč
Projekt Česká knihovna	6 597 060 Kč	5 805 815 Kč	6 110 828 Kč
Celkem	68 794 743 Kč	68 875 622 Kč	62 007 748 Kč
Celkem v letech 2017-2019	199 678 113 Kč		

Dotační program VISK

Příjemce / zřizovatel	Požadovaná částka v Kč	Přidělená výše podpory v Kč	Počet přijatých žádostí	Počet přidělených dotací	% úspěšnosti podpořených projektů	% ní zajištění požadavků ze státního rozpočtu
VISK 2017	66 746 638	59 946 138	517	483	93,42	89,81
Státní příspěvková organizace	27 040 000	26 212 138	43	42	97,67	96,94
Veřejné rozpočty ústřední úrovně (příspěvková organizace kraje)	4 631 000	4 356 000	62	57	91,94	94,06
Veřejné rozpočty územní úrovně (město / obec)	23 202 638	18 349 000	351	326	92,88	79,08
Neziskové a podobné organizace	336 000	314 000	6	6	100,00	93,45
příspěvkové a podobné organizace (v.v.i., VŠ)	6 361 000	5 874 000	31	29	93,55	92,34
Církev nebo náboženská společnost	780 000	780 000	7	7	100,00	100,00
Podnikatelské subjekty	0	0	0	0	0,00	0,00
Příspěvkové organizace jiných kapitol SR	4 418 000	4 061 000	15	15	100,00	91,92
VISK 2018	66 867 200	59 901 098	524	401	76,53	89,58
Státní příspěvková organizace	26 557 200	26 472 098	47	46	97,87	99,68
Veřejné rozpočty ústřední úrovně (příspěvková organizace kraje)	7 978 000	6 862 000	58	57	98,28	86,01
Veřejné rozpočty územní úrovně (město / obec)	20 441 000	17 255 000	363	246	67,77	84,41

Neziskové a podobné organizace	1 117 000	865 000	8	6	75,00	77,44
příspěvkové a podobné organizace (v.v.i., VŠ)	6 281 000	4 053 000	29	27	93,10	64,53
Církev nebo náboženská společnost	728 000	728 000	3	3	100,00	100,00
Podnikatelské subjekty	182 000	182 000	1	1	100,00	100,00
Příspěvkové organizace jiných kapitol SR	3 583 000	3 484 000	15	15	100,00	97,24

VISK 2019	60 446 236	53 606 000	493	420	85,19	88,68
Státní příspěvková organizace	16 646 080	15 600 000	36	35	97,22	93,72
Veřejné rozpočty ústřední úrovně (příspěvková organizace kraje)	7 739 000	7 528 000	75	69	92,00	97,27
Veřejné rozpočty územní úrovně (město / obec)	23 248 156	19 202 000	336	278	82,74	82,60
Neziskové a podobné organizace	729 000	243 000	7	4	57,14	33,33
příspěvkové a podobné organizace (v.v.i., VŠ)	5 823 000	5 216 000	22	19	86,36	89,58
Církev nebo náboženská společnost	737 000	737 000	2	2	100,00	100,00
Podnikatelské subjekty	0	0	0	0	0,00	0,00
Příspěvkové organizace jiných kapitol SR	5 524 000	5 080 000	15	14	93,33	91,96

Dotační řízení Knihovna 21. století

Příjemce / zřizovatel	Požadovaná částka	Udělená výše podpory	Počet přijatých žádostí	Počet přidělených dotací	% úspěšnosti podpořených projektů	% zajištění požadavků ze státního rozpočtu
K21 2017	4 039 000	2 600 000	181	121	66,85	64,37
Veřejné rozpočty ústřední úrovně (příspěvková organizace kraje)	430 000	352 000	9	8	88,89	81,86
Veřejné rozpočty územní úrovně (město / obec)	2 646 000	1 479 000	161	107	66,46	55,90
Neziskové a podobné organizace	876 000	769 000	7	6	85,71	87,79
Příspěvkové a podobné organizace (v.v.i., VŠ)	0	0	0	0	0,00	0,00
Církev nebo náboženská společnost	68 000	0	3	0	0,00	0,00
Podnikatelské subjekty	19 000	0	1	0	0,00	0,00
K21 2018	4 553 000	3 325 000	147	131	89,12	73,03
Veřejné rozpočty ústřední úrovně (příspěvková organizace kraje)	566 000	478 000	18	16	88,89	84,45
Veřejné rozpočty územní úrovně (město / obec)	2 997 000	1 886 000	156	109	69,87	62,93
Neziskové a podobné organizace	990 000	961 000	6	6	100,00	97,07
Příspěvkové a podobné organizace (v.v.i., VŠ)	0	0	0	0	0,00	0,00
Církev nebo náboženská společnost	0	0	0	0	0,00	0,00
Podnikatelské subjekty	0	0	0	0	0,00	0,00

K21 2019	4 096 000	2 600 000	158	107	67,72	63,48
Veřejné rozpočty ústřední úrovně (příspěvková organizace kraje)	693 000	437 000	17	13	76,47	63,06
Veřejné rozpočty územní úrovně (město / obec)	2 508 000	1 364 000	135	90	66,67	54,39
Neziskové a podobné organizace	895 000	799 000	6	4	66,67	89,27
Příspěvkové a podobné organizace (v.v.i., VŠ)	0	0	0	0	0,00	0,00
Církev nebo náboženská společnost	0	0	0	0	0,00	0,00
Podnikatelské subjekty	0	0	0	0	0,00	0,00